

A SZENTSZŰZ SZOLGÁLÓLEÁNYA ÉS AZ EUCHARISZTIA ✝

WIMMER M. ANZELM O. S. M.:

**A SZENTSZŰZ
SZOLGÁLÓLEÁNYA
ÉS AZ EUCHARISZTIA**

FALCONIERI SZENT JULIANNA ÉLETE

**BUDAPEST, 1939
A MAGYAR SZERVITA RENDTARTOMÁNY KIADÁSA**

Ex parte Ordinis nihil obstat, quominus imprimatur. Budapestini,
in Sol. Resurr. 1939. Fr. Cyrill Marchi Rector Prov. O. S. M.
— Nihil obstat. Dr. Julius Czapik censor dioecesanus. Nr. 2283|1939.
Imprimatur. Strigonii, die 5. Aprilis 1939. Dr. Joannes Drahos
vicarius generalis.

Korda R. T. nyomdája, Budapest. (Felelős: Dr. Czapik Gyula.)

Előszó

Szent Juliannát, a Falconieri-család nemes sarjadékát a Gondviselés állította bele abba az impozáns történelmi keretbe, mely éppen meglepő változatosságban való gazdagsága révén köti le az olvasó figyelmét.

A Szentet ebből a keretből nem lehet kiszakítani a nélkül, hogy az az egész rovására ne menne és el ne homályosítaná ennek a történelemben egyedülálló, páratlan egyéniségnek ritka szép, színekben gazdag ragyogását.

A történelmi háttér néha ugyan véresen feldúlt és megrendítően komoly, melyen nem ritkán száguldanak végig a gyűlölet, a háborús veszedelem és a fékezetlen politikai szenvedély koromfekete fellegei. A Szent egyéniségét nem egyszer a közéletben felgyülemlett feszültségből kíméletlenül kipattanó villámok cikázzák körül, míg tiltakozó szavát sokszor elfojtja a pártok között kitört ádáz küzdelem vad morajlása.

Ebből a bonyolult háttérből azonban annál világosabban domborodik ki a Szent rendkívüli jellemképe és nagy, történelmi missziója, úgyhogy aki meg akarja érteni Szent Julianna küldetését és hozzá akar férkőzni lebilincselő jellemképéhez, az nem választhatja el a Szentet attól a kerettől, melyet a Gondviselés adott életének.

Sőt, éppen ez a keret, mely valóban rendkívüli, teszi érdekessé, fordulatokban gazdaggá Szentünk élettörténetét, melyet a modern kor is megkedvelhet, hiszen nem egyéb, mint a béke szellemének a háború öldöklő démonjával való viaskodásának szokatlan regénye.

Az olvasó most már megérti, miért nem választottam el a képet a kerettől és miért nem követtem a régi, megszokott utat, mely a benső lelkiiség motívumait túlhangsúlyozva, teljesen megfélelkezik arról a történelmi talajról, melynek termékeny földjében gyökerezik az itt vázolt lelkiiség élete.

Én tehát a képet a Gondviselés adta keretével nyújtom az olvasónak s remélem, hogy ezáltal sikerült közelebb hozni hozzá a tizenharmadik század egyik vezető női egyéniségét.

*

E mozgalmas élet- és korrajzot egy függelékkal toldottam meg. Ennek fejeze-

teiben igyekeztem arra a kihatásra rámutatni, melyet a Szent egyénisége és szelleme váltott ki a századok folyamán és amelynek termékeny hullámváza Szűz Mária országát, Magyarországot sem hagyta érintetlenül.

Ezzel kapcsolatban remélem, sikerült a magyar közönség figyelmét arra a hazánkban már több mint háromszáz éve meghonosított szerzetesrendre felhívni, melynek szelleme a Szent lelkiiségét alakította s amely kiterjedt női ágazatát Falconieri Julianna szervező és törvényhozó tevékenységének köszönheti.

*

Mi szerviták ezzel a könyvvel rendünk történetének egyik legragyogóbb egyéniségét állítjuk a nyilvánosság elé, amivel csak küldetésünknek, a Szentszűz kultusza terjesztésének felelünk meg.

Éspedig annyiban, amennyiben lehetetlen Falconieri Szent Juliannát megszeretni a nélkül, hogy általa a Szentszűz tisztelete ne erősödne bennünk.

Szeged, 1939, a fájdalmas Szűz ünnepe vigiliáján.

A SZERZŐ.

I. A VIRÁGOK VÁROSA

Mistrangelo bíboros egy közismert, híres mondása szerint „Firenze a virágok városa és a városok virágja”. (Città dei fiori e fiore delle città.) És mindenki, aki az arnóparti városban megfordult, igazat ad Firenze elhunyt érsekének, az ünnepeket írónak.

Firenze, a büszke Toszkána méltó királynője a karcsú és szeszélyes Arnó partján székel. Az ősrómai Fiesole romantikus, örökzöld dombjaitól az említett folyón keresztül egészen a Chianti-völgy pompás vidékéig terjed ki az egyetlen szépségű főváros területe, ahol mindenütt kábító illatú és gazdag színpompában hivalkodó virágra bukkanunk, melynek méltó kerete az égbetörő, karcsú ciprus és az enyhe szélben magát kecsesen ringató olajfa. Ahol pedig a szorosan egymáshoz simuló épületek között, melyek jelentős és mozgalmas történelmi multra tekintenek vissza, virágoskerteknek nem akadt hely, ott kőből és márványból faragott műrecek virágzanak klasszikus

szépségükben. Ezek a mesteri vonalvezetéssel és hibátlan stílussal dicsekvő műkincsek a város palotái, nyilvános épületei és templomai, amelyek mindegyike egy híres firenzei patrícius családdal áll kapcsolatban és nem egyéb, mint a város kővé merevedett és márványba tömörült története.

Ebbe a keretbe, melynél szebbet elképzelni sem lehet, állította bele az isteni Gondviselés a tizenharmadik század egyik legbefolyásosabb női egyéniségét: Falconieri Szent Juliannát, az Eucharisztia apostolát.

A nem mindennapi keretben, Firenze városában valóban nem közönséges kép áll: Szent Julianna, a szervita mozgalom egyik legvonzóbb egyénisége, amely annál világosabban domborul ki, minél mozgalmasabb a páratlan háttér: a tizenharmadik századbeli Toszkánának és szélsőyes fővárosának az ellentétekben feltűnően gazdag története.

És ha helyesen akarjuk értékelni Szent Julianna egyéniségét, történelmi küldetését, akkor meg kell hagynunk keretében és csak a történelmi háttér bekapcsolásával kísérelhetjük meg élettörténetének és színeiben gazdag lelki képésának a vázolását.

Ami pedig a történelmi háttérrel illeti, azt tárgyilagosan megfesteni és az abban

A Szervita rend hét szent alapítója.

előforduló kusza összefüggésekre rávilágítani nem könnyű feladat. Mert a tizenharmadik század Firenzéje a szó teljes értelmében szeszélyes, kedveli az ellentmondásokat s általában úgy viselkedik, mint valaki, aki ellenállhatatlan szépségének és vonzóerejének teljes tudatában minden önuralmat félretéve még a lehetlent is megkísérli.

Erre a tizenharmadik század toszkánai irodalma a legcsattanósabb bizonyíték. Dante Allighieri *Divina Commedia*-ja mellett, melyet komoly életfelfogás, az isteni igazság misztikus szemlélete és visszatarthatatlan magasbaívelés jellemez, a kornak az irodalmában ott találjuk a hírhedt Boccaccio sekély és fülledt elbeszéléseit, amely jelenség arra világít rá, hogy Firenze úgy szellemi, mint erkölcsi élete két véglet között mozog s egyszer az egyik, máskor a másikba csap át mint a hullámverés, mely kiszámíthatatlan szeszélyét követve egyszer az egyik, máskor a másik partot önti el áradatával.

Ezenkívül még több, hasonló ellentmondással találkozunk e kornak a történetében.

Az egyik oldalon például az életszentségnek, az istenközelségnek, az őszinte és komoly vallásos megmozdulásnak teljes kibontakozásában gyönyörködhetünk,

míg ugyanabban az időben a másik oldalon a különböző szekták, pártok, tévtanok és szakadárok tombolják ki magukat teljes korlátlansággal Firenze kulturális és erkölcsi fejlődésének nem csekély kárára.

Nem kis ellentétben állt a városban uralkodó gazdagság, gazdasági jelentékeny befolyás, politikai hatalom és annak nagymérvű gyakorlása az ugyanazon időben észlelhető benső szakadással, politikai egyenetlenséggel és kicsinyes pártoskodással, melynek egyébként a legtöbb esetben véresen komoly következményei voltak. Bizonyítékul elég a híres és hírhedt Bianchi és Neri, a Gueffek és a Ghibellinek csoportulátára utalni. Ezekkel a nevekkal kapcsolatban könnyen visszaemlékezünk azokra a véres küzdelmekre, melyeket az egyes pártok folytattak egymás ellen és amelyeknek színhelye a legtöbb esetben a város sikátorai és a védelem megkönnyebítése céljából készakarva szűken épített utcái voltak. Ez a szándék egyébként az ebből a korból származó épületeken, amelyek szoros egymásutánban szegélyezik a szűk útvonalakat, még ma is meglátszik, úgyhogy Firenze egyes városrészeiben manapság sem kell nagy elképzelőtehetség ahhoz, hogy felelevenítsük magunkban a borzalmas polgárháború

utcákon lefolyó harcainak emlékét és megértjük, hogy miképen lehetett az ablakból és az erkélyekről közáporral és nyilakkal résztvenni az utca mélyén tomboló véres küzdelmekben. Kimondhatatlan vérfürdőknek, kegyetlenségeknek, gyűlölködéseknek és árulásoknak voltak ezek a városrészek sajnálatraméltó szemtanúi. Mert a politikai szenvedély eltévelyedésében annyira ment, hogy az atyának fia, a barátnak barátja ellen kellett védekeznie. Azok, akik pár nap előtt még felbonthatatlan szövetséget kötöttek, a legrövidebb időn belül képesek voltak egymásra támadni és ebben az esetben feltétlenül élethalálharcról volt szó! Vérokosság, barátság, hála, az emberi méltóság tiszteletbentartása, az embertárs politikai nézetének elismerése, a vallás és az emberiség többi nagy erkölcsi értékei a politikai szenvedély ezen eszeveszett tombolásában túlságosan gyöngének bizonyultak és úgy látszott, nem voltak képesek az ebből származó szerencsétlen következményeket megakadályozni.

Ehhez az általános felforduláshoz még a szomszéd városokkal folytatott örökös viszálykodás járult, ami az általános bomlást csak siettette. Ezen azonban alig lehet csodálkozni, mert Joseph de Maistre közismert kijelentése szerint ebben a korban a római szent birodalom, amely

egyedül lett volna hivatott a veszélyeztetett egyensúlyt fenntartani, sem szent, sem római, de már birodalom sem volt. Így tehát semmi sem állott az útjában annak, hogy a mindenütt túlsúlyba jutott gyűlölködés, szűkkeblűség és kisméretű gazdasági beállítás az egyes városok között komoly surlódásokat okozzon, amiből és ehhez igazán nem kellett sok idő, csakhamar háború lett, ennek a szomorú fogalomnak a legelfajultabb értelmében. E viszályoknak a főszereplői Firenzén kívül Siena, Pisa, Arezzo és Pistoia voltak. A hadiszerencse természetesen nem mindig kedvezett ugyanannak s így e kornak túlságosan mozgalmas története a győzelem és a vereség beszámíthatatlan változásainak állt a jegyében.

A királynői Firenze, mely a veleszületett bájjal foglalja el trónját a napsütéses Arnó partján, ebben az eszeveszett felfordulásban sem feledkezett meg — és ez csak a bámulatraméltó sokoldalúságát bizonyítja — a művészetek iránt való kötelezettségeiről és oly művészi ténykedést fejtett ki és oly bőkezűen jutalmazott minden ebben az irányban tanúsított törekvést, hogy a város történetírói ezt a sok szempontból érthetetlen korszakot joggal „il secolo grande”, a nagy századnak nevezték.

Valóban: Firenze története még a tizenharmadik század elítélésreméltó nagy

tévedéseiben is csodálatraméltó és komolyan veendő eredményekben gazdag. Egyszersmind bizonyítéka a szeretetreméltó firenzei embertípus életképességének, sziporkázó szellemének és sok hibája ellenére is, vagy éppen azáltal, mindent magához vonzó kedvességének és — last, not least — rendkívüli tehetségének.

*

A nemzetek sorsának mindenható irányítója, az isteni Gondviselés kellőképpen gondoskodott a mozgalomban gazdag és politikai vonatkozásban is végtelen érdekes háttérrel, amelyből az Eucharisztia jegyese, Falconieri Szent Julianna világos alakja annál szembeötlőbben domborodik ki.

Az Isten úgy akarta, hogy Szent Julianna éppen ennek a korszaknak legyen a gyermeke és a kegyelemnek ezt a remekművét a tizenharmadik század háborús tüzeiktől megvilágított keretébe állította bele. És ezáltal csak a művészet örök törvényét követte, mely szerint minden világosságban bővelkedő alak annál jobban érvényesül, minél sötétebb a mögötte elvonuló háttér.

Véres, gyilkos időkben élő, szenvedélyes, hatalomra vágyó és rendkívül tehetséges nép: ez Firenze a tizenharmadik században.

Gyenge, védtelen nő, akiben a lélek

minden szépsége teljesen kibontakozott, aki mint az Isten küldöttje fordult századához és aki a magábaszállásnak és a jobb jövő megvalósításának a prófétája: ez Falconieri Szent Julianna.

E gyenge nő halvány keze szeretetteljes megértéssel érinti a nép háborgó lelkét és a benne tomboló vihar elül. Érintése nyomában eltűnnek a polgárháború után megmaradt füstös romok s mindenütt új élet keletkezik. Kezeit áldásra emeli és a mindent elemészto tűzvész kormos lángjai megállnak, ellankadnak, még egy párszor fellobbannak, hogy azután végleg megszűnjenek rombolni. Tiszta lelkiisége megéri a korszak lelkét és a tizenharmadik században megindul a régen várt megújulás folyamata.

Ez volt a küldetése a szent zárdaszűznek, akinek a korszak megbékülését és megújulását köszönhette.

II. EGY NEMES CSALÁDKÉSŐ SARJADÉKA

A firenzei dóm egyike azon legjelentősebb remekműveknek, melyeket csakis a népközösség katolikus beállításának és valódi istenközelségének köszönhetünk. Ha a Battistero (keresztelőkápolna) és a Dóm között a Piazza del Duomo-n (Dómtéren) állunk és a délvidéki napsugárban ragyogó Campanile di Giotto-ra (Giotto-tornyára) feltekintünk, hogy csipkeszerűen körülramázott gótikus ablakaiban és a pompás napsugárban csillogó egyéb színes márványremekeiben gyönyörködünk, akkor kénytelenek vagyunk azon a vallástól ihletett művészlélek zseniális tehetsége előtt meghajolni, aki fölülmúlhatatlanul szép elgondolását ily remek formákba öntve tudta megvalósítani. Ez a karcsú torony, mely márványfehérségében oly szűzies bájjal szökell a sötétkék toszkán égbolt felé és amely a mindig nyugtalan firenzei talaj annyi rengésével dacolt, úgy tűnik fel előttem évszázados folytonosságában, mint az emberiség kővé dermedt,

egeket ostromló segélykiáltása. Az örök, soha el nem némuló emberi szenvedés Istenbe vetett hitből fakadt sokatmondó fohásza ez a torony, mely, úgy látszik, egybeforrt azzal a toszkán talajjal, melyből oly vulkanikus erővel tör a magasba, hogy szünet nélkül hirdesse néma jelenlétével az Isten dicsőségét.

Méltó a toronyhoz a mellette álló gigantikus méretű dómépület, melynek hatalmas ívelésű kupolája a világ leg híresebb látványosságaihoz tartozik s melynek XIII. Leó pápa korában újonnan díszített homlokzata méltó ékessége az építészet műremekeiben amúgy sem szégyen fővárosnak. A nagyméretű, finom kidolgozású domborművekkel ellátott bronzkapuk fáradhatatlanul ontják a ki- és bemenő tömegeket. Sokakat az Isten után való vágyakozás vezet ide, mások pedig csakis esztétikai szépérzéküket óhajtják a dóm meglátogatásával kielégíteni, míg olyanok is akadnak, akik e szent küszöböt csak azért lépik át, mert a firenzei dóm ismeretét az általános műveltség magától értetődően megköveteli.

Szent Julianna korában Firenze e büszkesége, a dóm még nem létezett. Az akkori katedrális a „Santa Reparata” nevet viselte és Santa Maria del Fioreval, a mai dómmal egyetlen szempontból

sem lehet összehasonlítani. Stílusa kevert volt, mely a görög és a román vonalak összeolvadásából keletkezett, úgyhogy a katedrális, melynek szűk ablakain csak kevés világosság hatolt az egyébként is komor bensőbe, nagyobb művészi jelentőséggel nem bírt.

A város mai beosztása csak 1270 körül keletkezett. A dómtérből kiinduló utcák: via del Proconsolo, via degli Adimari, via degli Albertinelli ekkor már léteztek. A templom mögött balra terült el a Por San Piero-nak (Szent Péter kapuja) nevezett negyed, amelyben a Donati, Pazzi, Adimari és Visdomini családok építettek maguknak házat.

Ugyane negyedben találjuk a Falconieri-családnak, amely ezidőben érte el jelentőségének tetőpontját, vonalvezetésében komoly és általában rideg benyomást keltő palotáját is.

Érdekesek és különösek a firenzei középkor ezen épületei! Az első pillantásra meglátszik rajtuk, hogy oly nemzedék számára készültek, amely mindenekelőtt hadviselésre gondolt. Ezek a paloták hatalmas falakból állanak, melyek nagyméretű kőkockákból épültek fel. Komor egyhangúságukat csak azok a szűk nyílások törik meg, melyek szintén katonai célokra szolgálnak. Nagyobb közökben egy pár vasból készült fáklyatartót lá-

tunk a falakra alkalmazva: ünnepségek alkalmával innen lobogtak fel a kellemetlenül füstölő fáklyák, hogy belevilágítsanak a csodaszép firenzei éjtszakába. A paloták belsejébe csak egy kapun keresztül lehet bejutni, amelyhez rendszerint kőlépcső vezet. A homlokzatot magas, hatalmas kőkockákból épített torony díszíti, melynek szűk celláiból a legtöbb esetben szerencsétlen politikai foglyok tekintenek a nagyon is kétes jövőbe.

A paloták belsejét is jellemző komor hangulatot egy kissé enyhíti az udvar, melynek folyosóit nem ritkán igazi műemlékek díszítik. A középén álló kút is sokszor műremekszámba megy. A magánlakosztályokban és egyáltalában mindenütt, katonás egyszerűség és kereskedői józanság uralkodik. És ennek így kell lennie: ez a korszak és a firenzei ember-típus jellegzetes vonása.

*

A Falconieriek palotája mindenben hasonlított a korszak többi épületéhez. Csak azáltal lehetett a többi családok székhelyétől megkülönböztetni, hogy a homlokzaton a kapu fölött a Falconieri-címer ékeskedett.¹

¹ Ez a címer még ma is megvan abban a palotában, melyet a család később építtetett, amely megint gazdát cserélt és ma a „l'opera del Duomo” néven ismeretes.

A családi birtok többi része a „via Balla”-ban volt. Ez az utca ugyanahhoz a kapuhoz vezetett, melyből a „via nuova” indult ki és amelyen keresztül a falakon kívül fekvő Caffagio-ba, amelyről később még szó lesz, lehetett eljutni. A Falconieri-tulajdon ezen fekvése következtében a család részben a „San Michele”, részben a „Santa Maria in Campo” nevezetű plébániához tartozott.

A család feje történetünk idejében Chiarissimo volt, aki ekkor már elérte hetvenedik életévét. A Falconieriek nagy hálával tartoznak neki. Hamisítatlan firenzei polgár lévén, rendkívül ügyes kereskedő volt, aki nagyszerűen értett a pénzszerzéshez. A Falconieriek neki köszönhetik nem csekély vagyonukat és befolyásos tekintélyüket, ami a tizenharmadik század Firenzében feltétlen elsőrendű jelentőséggel bírt. Az akkori kor csak két értéket ismert, melyért érdemesnek tartotta küzdeni és ez a tőke és a hatalom volt. A politikát és a hadvezetést csak eszköznek tekintette, amelyet csak akkor érdemes használni, ha ehhez a kettős célhoz vezet.

És ha az elért eredményeket vesszük tekintetbe, akkor nem ítélnéjük el egészen ezt a felfogást. Mert ha a firenzeiek nem szívták volna magukba úgyszólván az anyatejjel úgy az őszinte vallásosság

alapelemeit, mint a kereskedői szellem száraz józanságát és ha az öregek nem tanították volna a fiatal nemzedéket példájuk által az üzletember sokoldalúságára, akkor Firenze városa sohasem tudott volna mérhetetlen gazdagságra és arra a tekintélyre szert tenni, melyre politikai kifejlődésében annyira szüksége volt. És akkor a jelenkor Firenzéje sem bővelkedne műkincsekben gazdag palotákban és Európa egy számottevő kultúrértékkel minden bizonnyal szegényebb volna. Mert a művészetek oly méretű virágzáshoz, amellyel e nagy század Firenzében találkozunk, nem elég csak rendkívüli tehetséges művészekkel rendelkezni. Ehhez több: jólét és gazdagság kell, ami a művésznek gondtalan megélhetést biztosít s így számára lehetővé teszi a zavartalan alkotást. Ezenkívül emberekre van szükség, akik a műremeket nemcsak megbecsülik, de abban a szerencsés helyzetben vannak, hogy azt meg is fizessék és a művészt újabb munkára késztessek.

Firenze nemessége nem vetette meg a kereskedelmet, sőt bőségesen kivette belőle részét és ezáltal alapozta meg sokat irigyelt nagyságát.

Tehát ne csodálkozzunk azon, hogy egy büszke nemes, mint Falconieri Chiarissimo, kereskedő volt.

A Falconieriek számos tagú nemzetség

voltak. A család benső ügyeit hét testvér vezette, akik a város magisztrátusában és a politikai élet más terén is irányító szerepet játszottak.

Igy például Chiarissimo egyik testvére, Adimari már 1233 óta tagja volt az államtanácsnak, míg egy másik, Cambio di Guido, 1254-ben az öregek tanácsába került és 1259-ben Siena ellen vívott harcban mint kapitány (ami akkor vezéreket illető elnevezés volt) nagy szerepet játszott. A híres montaperti csatán is jelen voltak a Falconieri-testvérek s a többi között Chiarissimo is.

Nagy befolyással voltak a Guelfek egyházhű pártjára és 1280-ban mint a san-pieroi negyed kiküldöttjei: ők is aláírták a békeszerződést. 1285 után a Falconieriek már tizennégy Priort (magasrangú állami hivatalnok) állítottak Firenze szolgálatába és az egyik Falconieri a legmagasabb Gonfaloniere hivatalát érdekelte ki magának.

Chiarissimo, mint már említettem, mérhetetlenül gazdag volt. Hogy vagyonának eredete mennyiben nyugtalanította, azt ma már nehéz megállapítani, annyit azonban tudunk, hogy midőn magas korára való tekintettel a halál gondolata kísértette, írásban fordult (1264-ben) IV. Orbán pápához engedélyért, hogy vagyó-

nának egy részét a szegényeknek ajándékozhasssa.

Az aggastyán ezen elhatározása éppen jókor jött. Mert ekkor épült a Fiesoleba vezető út mentén a Santa Maria di Cafaggio nevű templom, amely később a híres Annunziata kegyképnek vált tömegesen felkeresett hajlékává.³ Ezt a képet Szent Bonfiliusz, a szervita rend hét szent alapítójának a feje, készítette egy bizonyos Bartolomeo által, míg a Szent-szűz arcát hiteles történelmi források tanúbizonysága szerint anyagi kezek festették. A kép előtt hamarosan számos imameghallgatás történt, úgyhogy a nép seregestül tódult Toszkána minden részéből a szerviták cafaggioi kis templomába, amely csakhamar túlságosan szűknek bizonyult. A szerviták egy új templom építését határozták el és Firenze Mária-szerető népe páratlan bőkezűséggel támogatta az építkezést. Ebből a templomból fejlődött ki azután a századok folyamán az a gyönyörű reneszánsz stílusban épült bazilika, amely ma is Toszkána nemzeti szentélye.

Történetünk idejében a nagy lelkesedéssel megkezdett építkezés egyszerre megakadt s a kellő anyagi támogatás hiányában holtpontra jutott. De ez a

³ Lásd: „Ave Maria”, 2. évf. 56. oldal.

helyzet, szerencsére, nem tartott sokáig. A IV. Orbán pápától kért, már említett engedély idejében megérkezett, melynek értelmében a Falconieri-család feje, Chiarissimo kétes eredetű vagyonát a cafaggiói templomépítés nemes céljaira fordíthatta, hogy így helyrehozza a mult kapzsiságból elkövetett bűneit.

Ma már nem tudjuk, hogy Chiarissimo mekkora összeget bocsátott a cafaggiói templom rendelkezésére, csak annyit állapíthatunk meg, hogy az általa nyújtott segítség nem volt elegendő, mert a cafaggiói szerviták perjele, Szent Manettusz, 1265-ben, tehát egy évre rá, IV. Kelemen pápától egy írást kapott, amelyben a Szentatya Firenze, Fiesole és Pistoia városa azon polgárainak, akik a cafaggiói templomépítkezést vagy pénzbeli vagy természetbeni ajándékokkal támogatják, számos búcsút engedélyezett. A firenzei anyaház üzleti könyveiből egyébként meg lehet állapítani, hogy az építkezés 1304-ben még mindig nem volt befejezve.

Ennek következtében Chiarissimo sírfelirata, amely a Falconieriek fejét mint az Annunziata-bazilika legnagyobb jótévőjét tünteti fel, nem felel meg egészen a történelmi valóságnak.

A Falconieri-család azonban, sajnos, más nézetten volt és Chiarissimo adománya hivatkozva az Annunziata-temp-

lommál szemben bizonyos jogokat akart gyakorolni, ami természetesen a szerviták és a Falconieriek között kellemetlen surlódásokhoz vezetett.

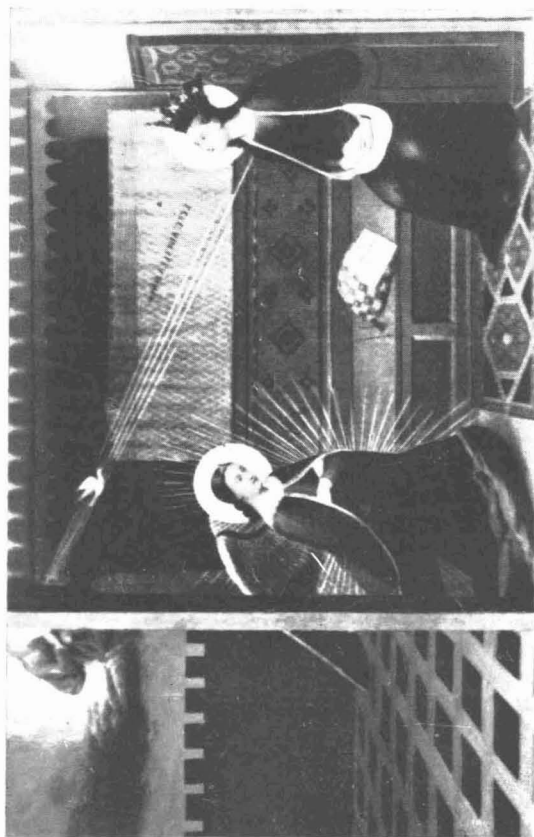
A Falconieriek szerepe a szervita rend történetében, szerencsére, nemcsak erre a kicsinyes beállítású szerepre szorítkozott. A híres család arra volt hivatva, hogy az Egyháznak és a szervita rendnek egy szentet adjon, kinek hivatása főleg abban állott, hogy a kereszténység figyelmét az Eucharisztia és a fájdalmas Istenanya között fennálló szoros kapcsolatokra hívja fel.

Ez a Szent rendkívüli körülmények között született.

Chiarissimo, aki mint már említettem, a város egyik leggazdagabb emberének számított, nem volt se megelégedett, se boldog. Pedig a hetven éves aggastyán vagyona és tehetsége révén nagy tekintélynek örvendett és a város életében fontos szerepet játszott.

De nem volt örököse.

És így a hosszú évtizedeken keresztül folytatott szünet nélküli komoly munkának, lázas ütemű vagyonszerzésnek nem sok értelmét látta. És nem tudta, vajjon érdemes volt-e a Falconieri-család címerét a feltétlen tekintély és politikai befolyás ragyogásával bearanyozni, ha a közel-

Az „Annunziata” híres kegyképe Firenzében.

jövőben már senki sem lesz, aki e címet használja!

Ugyane gondolatok kínozták Riguardatát is, Chiarissimo feleségét.

Riguardatáról egyébként nem sokat mondhatunk. Mert még azt sem tudjuk, melyik családnak a sarjadéka és hol született. Ez az egyébként kellemetlen hiány az akkori kor ama furcsa szokására vezethető vissza, mely szerint a krónikák bővebben csak a családok férfitagjaival foglalkoznak, míg a nőtagoknál csak a keresztnév említésére szorítkoznak.

Az isteni Gondviselésnek a Falconieri-családdal nagy tervei voltak, amit a legjobban az 1270-ben előfordult csodálatos esemény bizonyít. Riguardata ugyanis, aki a kortársak egyhangú tanúbizonysága szerint már magas korban volt, hitestársát, Chiarissimot egy leánygyermekkel lepte meg. Tekintettel a szülők rendkívüli korára, Firenzében mindenki meg volt győződve arról, hogy itt csoda történt.

Azóta hét évszázad zajlott le és ily hosszú idő lefolyása után ma már nem tudjuk megállapítani, hogy Riguardata gyermeke születése idejében mily idős lehetett. Az apáról, Chiarissimóról azonban megbízható adatok alapján tudjuk, hogy hetvenkét éves volt, mikor leánya, *Falconieri Szent Julianna* a világra jött.

A firenzei közvélemény, mely e csodálatos eseménnyel bőven foglalkozott, nem tévedett, midőn a kis Juliannának rendkívüli jövőt jósolt. A szervita rend női ágának, a fájdalmas Istenanya szolgálóleányának és az Eucharisztia apostolának teljesítményekben gazdag egyénisége igazat adott Firenze társadalmának: a Falconieri-palotában egy oly élet sarjadzott, melynek magas ívelésű útja a lelkek történetében, a fájdalmas Istenanya kultuszának megszilárdításában és az Eucharisztia szolgálatában eltörülhetetlen nyomokat hagyott hátra és ezek ma is ellenállhatatlan vonzóerővel készítenek mindenkit, aki a Szenttel megismerkedik, páratlan példájának követésére.

A Szent, aki később mint a béke apostola vont a világra a világ figyelmét, rendkívül szerencsés időszakban született, amely a várva-várt megbékülés jegyében állott.

Ez a szerencsés körülmény a Guelfek (pápai párt) fölényes győzelmének tudható be. Vezérük, Anjou Károly, Pisa, Siena és Poggibonsi városát meghódította és a várfokra kitűzte a pápai zászlót. De ennél többet jelentett az, hogy sikerült neki Firenze, Siena, Pisa és Pistoia városokat egy szövetségbe tömöríteni, amely teljes erejéből a pápaság szent célkitűzéseinek szolgált.

Az így keletkezett szövetség, mely Anjou Károly és helyettese, Montforti Guidó hibájából később feloszlott, fennállása időtartama alatt a kölcsönös megértés szellemét ápolta és így a békét biztosította, mely minden kulturális fejlődésnek mellőzhetetlen kiindulópontja.

Szent Julianna a megnyugvás e boldog idejében született, amit a történetírók általában azon komoly erőfeszítés előjelének vesznek, melyet a Szent későbbi életében fejtett ki, hogy a béke szellemét mindenütt terjessze és annak áldásdús kibontakozását megvédje.

*

Egy nagy képzettségű szervita történetíró, aki a Szentnek kortársa volt, Mati Miklós, érdekes részleteket közöl Julianna gyermekkorából.

Midőn például a dajka a kis Juliannát kivette bölcsőjéből és megszabadította a pólyától, az apróság ezt a rövid mozgásszabadságot arra használta fel, hogy kis kacsóival csókokat hintsen az ég felé, az „ott lakozó jó Istennek”. Az első szó, melyet a végtelenül élénk gyermek kimondott, Jézus és Mária szent neve volt. E két név volt egyébként életének utolsó sóhaja. Ezután a haldokló Szent, aki egész munkásságát Jézus és Mária szolgálatának szentelte, elnémult, hogy csak az örökké-

valóságban szólaljon meg ismét és ott hirdesse tovább az Isten dicsőségét.

A név, melyet a keresztség szentségében kapott, különös módon utal arra a korlátlan odaadásra, mellyel Julianna az Eucharisztia iránt viseltetett és amelynek következtében minden túlzás nélkül nevezhetjük az Eucharisztia apostolának.

Szentünk születése előtt tizenkét esztendővel, 1258-ban, Lüttich mellett, Mont-Cornillonban lehelte ki ártatlan lelkét Lüttichi Szent Julianna, aki egész életét az Eucharisztia szolgálatának szentelte és minden erejével az Úrnap eucharisztikus ünnepének a bevezetéséért küzdött. Élet-célja megvalósulását, sajnos, már nem élte meg, mert az egyetemes Egyház az Úrnapot először IV. Orbán pápa uralkodása alatt, 1264 június 19-én ünnepelte.

Ezzel kapcsolatban itt még egy érdekes körülményre lehetünk tekintettel. Az isteni Gondviselés különös meghagyása révén a Falconieri Szent Juliannával a halála napján történt nagy eucharisztikus csoda szintén június 19-ére esik, éppúgy, mint Lüttichi Szent Julianna halálának napja is.

Falconieri Szent Julianna későbbi eucharisztikus életének méltó bevezetése volt a már zsenge korban érvényesülő lelki tisztaság, melynek következtében a szent gyermek egyszerűen nem

túrte, hogy dajkája csak egy pillanatig is fedetlenül hagyja és ha kivették a pólyából, addig sírt és nyugtalankodott, míg ismét betakarták.

Az Eucharisztia apostola, aki később szenvedélyes lelkesedéssel merült el a legméltóságosabb Oltáriszentség imáadásába, alighogy megtanult beszélni, máris imádkozni kezdett, a nélkül, hogy erre valaki tanította volna és ezt oly szívesen végezte, hogy egy kortárs feljegyzése szerint, még a legkeményebb büntetéssel sem lehetett volna eme kedvenc foglalkozásától visszatartani.

*

A szent gyermek lelki fejlődésére közeli rokona és atyai nagybátyja, Falconieri Szent Elek, a szervita rend hét szent alapítójának egyik legnapsugarasabb egyénisége volt nagy befolyással.

Szent Elek, Chiarissimo fivére, 1200-ban született s minden valószínűség szerint a Falconieri-testvérek között a második volt. Életét már kora ifjúságától kezdve nagy visszavonultságban töltötte s ami az ő korában nagy rendkívüliségnek számított, a nyugtalan korszak közéletétől teljesen távol tartotta magát és sohasem keveredett politikai viaszályokba.

Változást ebbe a csendes és nyugodt életbe Velletri János, Firenze püspökének halála hozott 1230-ban. Utódja, a Tara-

boschi-nemzetségből származó Ardingo, kinek befolyásos rokonsága révén jelentős kapcsolatai voltak az államélet vezető köreivel, kiválóan ismerte az örökké forrongó firenzei talajt és teljesen tisztában volt azzal, hogy a jövő érdekében a legnagyobb eréllyel kell küzdeni egyes tipikusan firenzei nemzeti tulajdonságok, főleg a társadalmi és a közéletet komolyan veszélyeztető egyenetlenség szelleme ellen. Ismervén Firenze hagyományos Mária-kultuszát, a buzgó püspök arra a gondolatra jutott, hogy a szociális bajokat csakis a Szentszűz tisztelete nyomában fakadó békülékeny szellem képes orvosolni és így a Mária-kultusz megszilárdítása és terjesztése céljából egy szervezetet alakított, melynek a „Máriát dicsérők testvérülete” (Laudesi) nevet adta. A kezdeményezés nagy sikerrel járt, ami egyrészt a firenzeiek már említett Mária-tiszteletének tudható be, másrészt az alapító főpásztor nagy erkölcsi befolyásának az érdeme. Ardingó felszólításának csakhamar mindenki, akinek Firenzében neve és állása volt, eleget tett, úgyhogy a Laudesik szervezetében a város vezető és legbefolyásosabb emberei találtak egymásra abban a dicséretre méltó szándékban, hogy a közügyeket a Szentszűz békés szellemében vezetik a

Krisztus jogos igényeit kielégítő megoldás felé.

Falconieri Elek is eleget tett a főpásztor felhívásának és így, a nélkül, hogy sejtette volna, megtette az első lépést azon az úton, amely életének egész más irányt adott. Alig töltött három évet a Laudesik testvérületében, már elkövetkezett a második lépés is: 1233 augusztus 15-én a Szentszűz neki is megjelent a Laudesi gyűlés után és hat társával őt is meghívta szolgálatára és a Szerviták, Mária Szolgái rendjének megalapítására. Így lett Falconieri Elek szervita és rendjének egyik legvonzóbb és legtiszteletreméltóbb szentje.

Midőn rokona, Falconieri Julianna ártatlan gyermekéveit élte, Szent Elek az újonnan alapított cafaggioi rendház sekrestyése volt. S miután a Szentlélek irányította alázatosságból örökre lemondott arról, hogy pappá szenteljék, laikus testvér maradt és nem átalotta Firenze városában, ahol mindenki mint a gazdag Falconieri-család tiszteletreméltó tagját ismerte, a rendház számára alamizsnát gyűjteni. Ilyenkor mindig betért az ősi családi házba, hogy a gyermek Juliannával foglalkozzon, mert élete egyik legszebb feladatának tartotta, zsenge rokonát az isteni szeretet mélységes titkaiba beavatni.

A kiváltságos gyermek fogékony lelke tárva-nyitva állt Szent Elek áldásdús befolyása előtt és ez eléggé megindokolja a kortársak ama állítását, mely szerint a Szent e kiváló vezetés mellett már gyermekéveiben kezdte meg a tökéletesség útjait meglepő nagy sikerrel járni.

Rendkívül gyorsan kibontakozó lelki szépsége külső megjelenését is átszellemesítette: szemeinek ragyogóan tiszta pillantása, finom ívelésű ajkainak magábatért, barátságos mosolya, mozdulatainak nemes egyszerűsége, magatartásának mindent megszentelő természetfeletti előkelősége arról tett tanúságot, hogy Julianna benső élete érthetetlen, csakis a kegyelem munkásságával magyarázható gyorsasággal fejlődött.

*

Ma már, sajnos azt sem tudjuk megállapítani, hogy Szentünk mikor veszítette el édesatyját. Csak annyit tudunk, hogy Chiarissimo neve 1273 után az okiratokban többé nem fordul elő.

S miután a történetírók első szentáldozásáról sem emlékeznek meg, így ebben az irányban is csak a sötétben tapogatódzunk. Hogy a krónikák erről a fontos pillanatról nem tesznek említést, az annyiban érthető, amennyiben a tizenharmadik század ezt a szent gesztust finom tapintattal sohasem vitte a nyilván-

nosság elé. Első szentáldozását ebben a korban mindenki egyedül, legfeljebb szűk családi körben végezte, hogy a Megváltó első egyesülését az Isten után vágyakozó lélekkel semmiféle külső ünnepség világias lármája se zavarja.

Mi azonban, ismervén Szent Julianna életét és eucharisztikus beállítását, minden történelmi forrás hiányában is megállapíthatunk annyit, hogy a Szent első szentáldozása pillanatában oly kegyelmekben részesült, melyek egész életére kihatással voltak és amelyek későbbi eucharisztikus szellemének vetették meg az alapját.

A Szent hiteles történetírói a gyermekkor kicsendülésének szentelt fejezetekben, az egyéb megállapításaikat jellemző hiányoktól és rövidségtől eltérően bővebben foglalkoznak Julianna jellemének már ebben a korban, tehát elég korán jelentkező különös sajátosságával: a magány és az elvonult élet feltűnő szerepével.

Ennek a nemes hajlamnak első előjeleivel már az alig tízéves Szent életében találkozunk. Julianna már ebben a zsenge korban került a lármát és ennek következtében mindazokat a zajos helyeket, ahol a tömegek megfordulnak és ahol a kifelé fordult emberek szórakoznak. Feltűnő jelenség az is, hogy ebben a kor-

ban már nem lehetett sétálni vinni. Julianna ekkor már csak egy utat ismert, azt, amely a szülői háztól a szerviták Annunziata-templomába vezet, ahol szívesen és hosszasan imádkozott. Néha elkísérte édesanyját, midőn szegényeket ment látogatni és nagy örömét lelte, ha a „nincstelennel” Krisztus mindenre kiterő szeretetét tudta éreztetni.

Ugyanez a hajlam, a csend és a magány szeretete mutatkozott akkor is, mikor lakosztályát választotta ki. A Falconieriek palotája elég tágas volt ahhoz, hogy a család egyetlen gyermekének méltó tartózkodási helyet és valóban főúri kényelmet nyújtson. Julianna ezekről a neki szánt termekről hallani sem akart és a palota egyik eldugott sarkában talált magának megfelelő szobát, ahol zavartalanul élhetett Istennek és lelkének.

A tízéves gyermek már tökéletesen befelé, a lelki értékek felé fordult életet élt és teljesen elzárkózott a világ örömei elől. Minden bizonnyal — és ez csak a kegyelem korai működésének tudható be — már ekkor tudta, hogy mily valóság rejtőzik a világ mámorának felénk fordított kulisszái mögött és a pompásan illatozó rózsaszirmai alatt idejekorán észrevette a szúrós töviseket. Tehát józan szemmel látta a valóságot és ennek megfelelően rendezte be életét.

Teljesen elfordult a világtól, melyben semmi szerepet sem vállalt. És annak megfelelően öltözködött, ami a tizenharmadik században, a fényűző elegancia korában, melynek luxusáról ma már csak halvány fogalmunk van, valóban nagy és ritka érdem volt. Egyszerű ruházatát kiegészítette szerény hajviselete. Tükröt sohasem használt. És ki gondolta volna, hogy ez a minden egyszerűség ellenére is főúri megjelenésű leány hajába szűrös töviseket font, hogy meg ne feledkezzen Krisztus vértanúi töviskoronájáról.

Különös visszavonultságot tanúsított a másik nemmel szemben, amelyet szükség esetén a megközelíthetetlenségig tudott felfokozni. Ennek a finom lelkű tartózkodásnak annyira mestere volt, hogy kortársai tanúbizonysága szerint tiszta szemei sohasem pillantották meg egy férfiú arcát. Szerelmét az elbájoló szépségnek ígérkező serdülő leány Krisztusnak szentelte, míg hasonló földi vonatkozások előtt tökéletesen elzárkózott.

A magány iránt mindig jobban fokozódó szeretetét jellemzi az is, hogy sohasem lehetett az ablaknál látni. Kortársai, a szépségükről és egy kissé kacérságukról is híres fiatal firenzei leányok szívesen mutogatták magukat az ablakban, és az erkélyt is arra használták fel, hogy magukra tereljék a járókelők figyelmét. Ezt az egyébként ártatlan örömet a kor-

szellem minden további nélkül helyeselte. De Julianna, akinek az erkélye üresen maradt és aki elfüggönyözte ablakát, ebben is komolyan gondolkodott s csak Az előtt mutatkozott s tárta fel lelke egész szépségét, Aki szívének szerelemmel szeretett Istene volt.

*

Julianna már kora ifjúságában vonult vissza a világtól és egyetlen vágya az volt, hogy észrevétlenül járhassa az élet útjait. Ezt azonban nem tudta elérni, mert az isteni Gondviselés, akinek nagy tervei voltak, másként rendelkezett.

A Szent került a tömeget, de az mégis tudott róla és a társaságban sokat beszéltek a serdülő Falconieri-leányról.

És Firenze fiatal lovagai megkísérelték közelébe jutni a megközelíthetetlennek.

A fiatal hölgyek pedig megbotránkoztak „apácás” életmódján és elítélték azt, akit elvilágiasodott felfogásuk nem akart megérteni.

A fiatal Szent körül, mint az a nagyok életében oly sokszor előfordul, mozgalom indult meg, melyről mindenki tudott és mindenki beszélt.

Csak Julianna nem; neki sejtelve sem volt arról, mi történik körülötte.

Pedig ennek a mozgalomnak megvolt a maga értelme. Julianna fekete szemű, élénk kortársai, a firenzei hölgyek, min-

den elítélő kritika ellenére is gondolkodóba estek és belátták, hogy nem nekik, hanem a Szentnek van igaza, aki a szebb utat választotta.

A példa tehát nem maradt jó hatás nélkül s ez a megmozdulás, melyről, mint már említettem, a Szentnek sejtelve sem volt, lett annak a befolyásos és eredményteljes apostoli működésnek korai kiindulópontja, melyet Julianna későbbi életében volt hivatva kifejteni.

III. VÉRES TESTVÉRHARC EGY KEGYKÉP ÁRNYÉKÁBAN

Szent Julianna nagy előszeretettel kereste fel a szerviták firenzei Annunziata-templomát, ahol a híres kegykép előtt hosszú órákat töltött imádságban. E látogatások révén idejekorán alkalma nyílt a szervita renddel megismerkedni és így hamarosan belekapcsolódott annak a rendnek az életébe, melyben neki oly fontos szerep jutott.

A szervita rendet ebben az időben egy rendkívül tehetséges férfiú kormányozta mint általános rendfőnök, aki szintén firenzei születésű volt és akit a történelem joggal számít a tizenharmadik század vezető egyéniségeihez. Ez a nagy befolyású személyiség Benizi Szent Fülöp volt, aki mint ötödik egyetemes főnök állt a legszebb fejlődésben lévő szervita rend élén.

A firenzei Annunziata-kolostor ugyanekkor nagy szerepet játszott a rend történetében. A rendkormányzat már akkor is bonyolult szálai itt futottak össze és

innen indultak ki azok a szerencsés megkezdések, melyek a rend elterjedésére és benső megszilárdulására oly jelentékeny kihatással voltak. Ez a körülmény természetesen azt hozta magával, hogy a rendfőnök sokat tartózkodott ebben a házban, ahová hosszú és fáradságos utazásai után, és ez különösen Szent Fülöp életében gyakran fordult elő, mindig visszatért.

Benizi Szent Fülöp, a szervita rendnek egyik legdicsőbb ékessége, mint rendfőnök nemcsak kiváló szervező erő volt, hanem sokat keresett lelkivezető is, aki biztos kézzel vezette azokat az üdvösség útjain, akik reá bízta sorsukat.

Evvel a markáns egyéniséggel hozta össze egy szép napon az isteni Gondviselés Szent Juliannát az Annunziata-templomban. Itt két nagy és rendkívüli teljesítményekre hivatott lélek talált egymásra és ez a találkozás döntő befolyással volt a Szent életének — aki a rendfőnökben a legjobb lelki irányítót kapta — további alakulására, mert Juliannát Szent Fülöp nevelte az Eucharishtiában beteljesülő Mária-tisztelet ideális megvalósítására.

*

1276-ban X. Gergely pápának személyesen kellett Firenzében megjelennie, hogy a guelfek és ghibellinek között kiört vizsályt rendbehozza és a békét ismét helyreállítsa. A békekötés ugyan megtör-

tént, de a béke csak négy napig tartott. Ennek oka Anjou Károly volt, aki a pápa által közvetített béke feltételeivel nem volt megelégedve. Egypár ügyes diplomáciai fogással elérte azt, hogy a békeszerződés megsemmisült és a rövid időre elfojtott politikai szenvedély ismét fel lángolt, ami pedig a virágok városa közéletének egyáltalán nem vált előnyére. Az utcákon kiontott vér még fel sem száradt, máris újból megkezdődtek a hírhedt utcai harcok, melyek ezúttal még elkeseredettebbek voltak, mint az előbbiek. X. Gergely, miután nem talált más megoldást, szomorú szívvel kimondotta az interdiktumot és elhagyta a várost.

Az erre következő fejtelenség leírhatatlan állapotot teremtett, melyet minden túlzás nélkül anarchiának lehet nevezni. Növelte a nehézségeket még az is, hogy a püspöki széküresedés éppen ebbe az időszakba esett, amikor sem püspökválasztásról, sem annak a Szentszék által való jóváhagyásáról nem lehetett szó.

A drámai feszültségekben gazdag zűrzavar már elérte a tetőpontját s a helyzet tarthatatlanná vált, midőn Benizi Szent Fülöp, a szerviták egyetemes főnöke hosszabb távollét után hazajött Németországból, ahol új rendtartományt létesített. Szent Fülöp a nagy lelkeket jellemző hazaszeretettel csüngött szülővárosán és így érthető, hogy annak szomorú helyzetét

Benizi szent Fülöp, a Szervita rend ötödik egyetemes főnöke.

nagyon is szívére vette. Mint rendfőnök erélyes cselekvéshez és sikerteljes megoldásokhoz volt szokva. Nem nézte tehát tétlenül a helyzetet és rögtön elhatározta, hogy Firenze érdekében a lehetetlent is megkísérli. Erélyes és fáradhatatlan munkássága, melyben az országos hírű szónokot megillető tekintély nagy segítségére volt, nem várt eredménnyel járt. Tüzes beszédei és korlátlan személyes befolyása a szó legnemesebb értelmében lángba borították a várost és újból az Isten felé irányították a lelkeket.

A város megmozdult. De nemcsak abban az irányban, amelyet a Szent jelölt ki. Egy más irányban is és ez volt Szent Fülöp, a nagy békeapostol számára a váratlan fordulatokban amúgy is gazdag időszak legnagyobb meglepetése: Firenze polgársága egyhangúlag a szent rendfőnökkel akarta a város megüresedett püspöki székét betölteni.

A Szent életében ez nem az első eset. IV. Kelemen pápa halála után a Viterbóban tanácskozó bíborosok, a nélkül, hogy Fülöpnek sejtelme lett volna a történetekről, őt választották meg pápának. Midőn megtudta, a magányba menekült és oly ügyesen rejtőzött el, hogy nem találtak rá és mást választottak. Most is hasonlóan cselekedett: nyomtalanul eltűnt és így más került Firenze püspöki székébe.

A két nagy lélek: Szent Fülöp és Szent

Julianna találkozása ebbe a mozgalmas korszakba esik.

A történetírók ezzel kapcsolatban még azt is megemlítik, hogy valószínűleg maga Szent Elek ajánlotta Juliannát a nagy rendfőnök pártfogásába, aki az első pillantásra meglátta, hogy mily értékes és nagy dolgok keresztülvitelére hivatott egyéniség vezetését bízta atyai szeretetére az isteni Gondviselés.

*

Négy évvel később Szent Fülöpöt ismét Firenzében találjuk. A helyzet most még bonyolultabb volt, mint azelőtt bármikor. A ghibellinek száműzetésben éltek, mert a Szentszék csak e feltétel alatt oldozta fel a várost az interdiktum alól. Ennek az intézkedésnek azonban olyan következménye lett, amellyel senki sem számolt. A városban egyeduralomra jutott guelfek pártja két részre szakadt és a polgárháború új színek alatt, de a régi szenvedéllyel ismét feléledt és oly esztelen vérontással járt, amely még ebben a harcias korban is ritkaság számba ment. Az így alakult helyzet egyébként jellemző úgy a tizenharmadik századra, mint az abban nagy szerepet játszó büszke Firenzére. Ebben a korban és főleg ebben a zseniális városban úgylátszik nem tudtak polgárháború nélkül meglenni és miután az ellenfél száműzetése által ártalmatlanná volt téve, inkább az uralomra jutott

párt hasadt ketté, csakhogy ismét fegyvert lehessen fogni. A város vezetői a politikai szenvedély e veszedelmes ki-robbanását már nem tudták fékezni és jogosan számoltak azzal a lehetőséggel, hogy a száműzött ghibellinek az örült fel-fordulást saját céljaikra fogják felhasználni.

Gyengeségük teljes tudatában III. Miklós pápától kértek segítséget, aki Frangipani Latino bíborost küldötte Firenzébe, hogy nevében megtegye a szükséges intézkedéseket. A pápa nagy reménnyel tekintett követre békeközvetítésének elébe, mert Frangipani bíboros nemrégén hasonló megbízással járt Bolognában, ahol akcióját teljes siker koronázta.

A bíboros nagy fába vágta fejszékét, mert mint a tapasztalat bizonyítja, Firenzével nem lehetett oly könnyen tárgyalni, mint a sokkal hajlékonyabb Bolognával. Frangipani ezzel teljesen tisztában volt és a firenzei békekötés rendkívül gyér lehetőségeit fontolgatva arra a szerencsés gondolatra jutott, hogy a Firenzére nagy befolyással bíró Benizi Szent Fülöp segítségét biztosítsa magának.

A pápai követ ünnepélyes bevonulására a domonkosok Santa Maria Novella-templomának ünnepélyes alapkövetétele volt a legalkalmasabb ürügy.¹

¹ A ma is fennálló remekműszámba menő és

Míg Frangipani az alapkőletétel szertartását a liturgia keretein belül megengedett legnagyobb pompával végezte, addig Szent Fülöp bejárta a várost, meglátogatta a mérvadó személyiségeket, szívükre beszélt, megnyugtatta a kedélyeket és előkészítette a talajt. És miután nem a diplomáciai ravaszság síma érveit sorolta fel, hanem a vallásos meggyőződés és a keresztény hazaszeretet követelményeit juttatta kellőképpen érvényre, a megbékülés teljes sikerrel járt.

Az ellenfelek kezét nyújtottak egymásnak, a száműzött ghibellineket visszahívták és a város élére egy tizennégy tagú testületet állítottak. Ez ügyes fogásnak bizonyult, annál is inkább, mert a vezető testületben mind a két párt egyenlő arányban volt képviselve.

A pápa követe, Frangipani büszke lehetett az elért eredményre: a béke létrejött és ami a fő, tartós volt.

Ez a siker egyedül áll Firenze mozgalmas történetében és ebben oroszlánrésze van Benizi Szent Fülöpnek, aki Itáliában őszinte szerénysége és elvonultsága elle-

műemléknek kinyilvánított Santa Maria Novella-templom, mely a korabeli toszkánai gótikának egyik legértékesebb alkotása, a központi pályaudvar mellett van. A pályaudvart is róla nevezték el. A vele egybekötött „Chiostro Verde” domonkos kolostor Firenze látványosságaihoz tartozik.

nére is minden vonatkozásban nagy szerepet játszott.

Ez az érdekes, sokoldalú ember, aki-
nek vállain nyugodott a szervita rend
vezetésével együttjáró roppant felelősség
és akit mint rendfőnököt a pápák is bi-
zalmas küldetésekkel tüntettek ki, felőrlő
tevékenysége mellett ráért arra is, hogy
egyesekekkel személyesen foglalkozzon és
ügyes vezetésével elősegítse bennük a
lelki szépség egyéni kibontakozását.

Ekkor már Falconieri Julianna is az ő
vezetése alatt állott, míg nagybátyja, Fal-
conieri Szent Elek, aki nevelő munkáját
befejezettnek tekintette, visszavonult és
csak inkább a háttérből kísérté éber fi-
gyelemmel szeretett védencének további
fejlődését.

Igy Szent Fülöp megint egyszer, mint
életében már annyiszor, az isteni Gond-
viselés eszközének bizonyult, amennyiben
a nélkül, hogy szándékában lett volna,
a serdülő Juliannát magasztos hivatására
készítette elő.

És most nagyon kapóra jött az is, hogy
1284 körül huzamosabb időt tölthetett a
firenzei Annunziata-kolostorban, mely
annakidején a rendfőnökök székhelye
volt.

Julianna ekkor már tizennégy éves
lehetett s a kortársak tanúsága szerint
szűzies szépsége mindenkit elragadott. De
ennél sokkal mélyebb és maradandóbb

benyomást tett mindenkire az a kifejezhetetlen, nemes lelki szépség, mely természetfeletti ragyogásával egész egyéniségét elárasztotta és amelyet a Szentlélek kiváltságos kegyelmi ajándékának tulajdoníthatunk.

És senki sem csodálkozhatik azon, hogy kortársai megcsodálták és páratlan tisztelettel beszéltek róla. Mert lelki arculata már ekkor meglepő és csodálatra méltó volt. Ennek az arculatnak minden vonása elismerten az isteni kegyelem remekműve, mert ilyen tökéletes Krisztus-profil egy tizennégy éves leány lelkében kialakítani emberi nevelés nem képes. Itt már a természetfeletti behatás alatt álló életalakítás remekművével állunk szemben. Mégpedig olyannyira, hogy a serdülő Szentet nemcsak a szüzies lelkületű leányifjúság méltó példaképének tekinthetjük. Ő ekkor már több volt, túlfejlődött ezeken az aránylag mégis szűk korlátokon és magában hordozta azt a bizonyos, megmagyarázhatatlan „valamit”, ami csak a szentek sajátsága és a teljesen Isten felé fordult, valóban nagy lelkek ellenállhatatlanul vonzó kihatással bíró kiváltsága.

Az idő természetesen nem állt meg s vele együtt továbbhaladt a fejlődés folyamata is. Lelke gazdagsága mindinkább átszellemesítette a Szent egyébként is minden szempontból tökéletes külső meg-

jelenését és természetadta szépségének megadta azt a bizonyos finom beteljesülést, amely az életben nagyon ritka és amelynek vonzereje ellenállhatatlan. Ha a történelem arról tanúskodik, hogy a misztikusok életében ilyen gyakran fordult elő a kegyelem átszellemesítő befolyásának betudható külső szépséghibákat enyhítő és elsimító átváltozás, akkor mit mondjunk Falconieri Juliannáról, akit a jóságos Teremtő oly bőségesen halmozott el a klasszikus szépségű külső minden előnyeivel?

A külső és belső szépségnek ez a pazsar megnyilvánulása természetesen nem maradt titokban, magától értetődik tehát, hogy az egész város figyelme Julianna felé fordult.

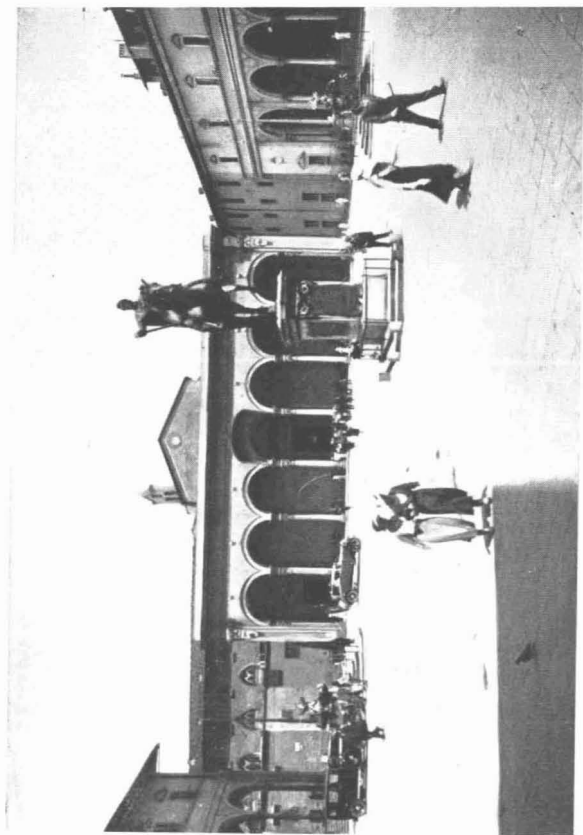
És így egy szép napon beállított az első kérő is. Kellemes megjelenésű fiú volt, akit az előkelő származás, jelentékeny vagyon és fölényes kiképzés nimbusza lengett körül. Riguardata, a gyermekére jogosan büszke anya örömmel fogadta és a fiatalember kérelmét teljes befolyásával támogatta.

De Riguardata hiába fáradozott. Julianna kereken kijelentette, hogy hallani sem akar a férjhezmenésről. Elszánt akaratereje fölényesen törte meg az édesanya ebbeli kísérleteit. És midőn megkérdezték, hogy miért utasítja el kérőjét, akiért

Firenze leányifjúsága ugyancsak irigyelte, a legtermészetesebb egyszerűséggel azt válaszolta, hogy ő Jézusnak szentelte életét és így szó sem lehet arról, hogy abba egy férfiú, legyen az akárki, beleszóljon.

A kérőt tehát kénytelenek voltak elutasítani. S máris itt volt a másik, a város közismert kedvence, akiért nem egy leányszív dobogott a virágok városában: Falco de Falconieri, a Szent távoli rokona. A gazdag és nagyjövőjű ifjú szenvedélyesen szerette Juliannát és feltette magában, hogy addig nem tágít, míg el nem nyerte szíve választottjának kezét.

Az új kérő mögött megint a jövőért aggódó édesanya, Riguadata állott, aki az előbbi eset tapasztalatából levonta a következményeket és más úton kísérelte meg leányát elhatározása megváltoztatására bírni. Pazar színekkel vázolta Julianna előtt a reá várakozó jövőt egy oly férfi oldalán, aki kész minden kívánságát teljesíteni s akinek megvan a módja ahhoz, hogy őt a szó legfényűzőbb értelmében elkényeztesse. Az okos anya azt sem hagyta említés nélkül, hogy Falcót a városban rajongásig szeretik és hogy e házasság révén ő lesz Firenze legirigyelebb és legboldogabb asszonya. S miután látta, hogy ezek az érvek semmiféle benyomást sem tesznek hajlíthatatlan leá-

Az „Annunziata” tér Firenzében és a bazilika homlokzata.

nyára és miután erőszakkal sem tudta elérni célját, a rokonságot hívta segítségül.

És a rokonság a helyzet komolyságának tudatában teljes számban meg is jelent. Julianna meghallgatta a bőbeszédű, fontoskodó közeli és távoli rokonokat és udvariasan, de félre nem magyarázható módon nemet mondott.

A család ezúttal nem volt hajlandó engedni. Julianna erre is megtalálta a helyes választ: a szerviták közeli Annunziata-templomában a kegykép előtt letette a szüzességi fogadalmat, azután hazatért és egyszerűen levágta páratlan szépségű haját, mely Firenzében, a klasszikus ízlés városában is feltűnt és közbeszéd tárgya volt.

Az egybegyűlt rokonságnak erre a válaszra semmi mondanivalója sem lehetett s így köztudomásúvá vált, hogy Falconieri Julianna a megváltó Istennel ünnepelte szüzies eljegyzését.

*

Julianna elhatározásával kapcsolatban felmerül a kérdés, hogy a Szent, aki érélyes ellenállást tanúsított úgy édesanyja, mint a család világosan kifejezett akarata ellen és egy nemes érzelmű, őt őszintén szerető fiatal szívnek okozott nagy fájdalmat, helyesen cselekedett-e és megfelelt-e a negyedik parancsolat követelményeinek.

A világ, mely hasonló esetekben egy kissé érzelgős és túlságosan hangoztatja az emberi „szívnek” úgynevezett jogait, a Szent magatartását akkor sem értette meg s most sem fogja helyesen értékelni. Azok azonban, akik tudnak az Isten jogairól, aki bárkit kiválaszthat és felszólíthat arra, hogy teljes odaadással csak neki éljen, megértik Julianna beállítását, amely nem egyéb, mint az isteni hivatás kegyelme iránt tanúsított nagylelkű hűség és tökéletes engedelmesség. S azt is megértik, hogy a szív, melyet az Istentől jövő kitüntető hivatás teljesen meghódított, egyedüli boldogságát csakis ebben az odaadásban találja, mert aki egyszer az Istené, az a végtelenhez van hozzászokva és azt a mégannyira nemes földi kapcsolatok, éppen mert korlátoltak, többé ki nem elégíthetik.

Arra a kérdésre, hogy Julianna a hivatás kegyelmét mikor ismerte fel teljes biztossággal, kétszáz évvel később a szerzita rend egy kiváló hittudósa és szónoka, Attavanti Pál adott kielégítő feleletet egyik, 1494-ben az utolsó ítéletről tartott beszédében. Attavanti ez alkalomból történeti forrásokra hivatkozva azt állította, hogy a Szent az Annunziata-templomban egy szentbeszéden volt jelen, melynek tárgya szintén az utolsó ítélet volt. A szónok mesterien kezelte ezt a kinyilatkoztatott igazságot és élénk színekkel,

plasztikus kifejező erővel vázolta hallgatói előtt az ítélet egyes jeleneteit. Julianna ekkor győződött meg teljesen a világ hiúságáról és ekkor ragyogott fel előtte az örök élet teljes szépsége. Ugyanekkor érett meg benne az elhatározás, hogy a világ örömeiről lemond és Istennek szenteli virágzásnak indult, sokat ígérő életét. Attavanti szerint a Szent, aki, mint már említettük, a szervita rendfőnök vezetése alatt állott, rögtön a szervita rend által nyújtott lehetőségekre gondolt, mert érezte, hogy életcélját és velejáró küldetését csakis ennek a rendnek a kötelékében és lelki irányzatának hűséges betartásával valósíthatja meg.

Szent Julianna nagyon helyesen gondolkodott és belátta, hogy magasztos életcélját csakis a szerzetesi közösség kerekein belül érheti el. Igaz ugyan, hogy a szülői házban teljesen elvonultan élt és minden idejét zavartalanul lelkének szentelte. De ez az életforma nem volt tökéletes, mert hiányzott belőle a közös élettel együtt járó kölcsönös lelki kiegészítés, példaadással való buzdítás és az előljárónak való feltétlen alárendelés, mely az engedelmisségi fogadalom által irányított fegyelem révén a mindennapi kötelességteljesítés legjelentéktelenebb részeire is kiterjed.

Julianna nem szerette a fél megoldásokat és így kezdettől fogva a szerzetesi

közös életre gondolt, éspedig, mint már említettem, a szervita rend nyújtotta lehetőségek keretein belül. Erre a felsorolt okokon kívül és eltekintve attól, hogy nagybátyja, Falconieri Szent Elek a rend alapítóihoz tartozott, főleg az Annunziata-kegykép, mely ellenállhatatlan befolyást gyakorolt fejlődésére, indította. Hiszen élete legszebb óráit a kegykép előtt töltötte az angyal által üdvözölt Szentszűzzel egy lelki közösségben és a kegyképhez menekült akkor is, mikor az egybegyűlt rokonság házassági terveivel zaklatta, hogy a szüzességi fogadalom letétele által minden további effajta kísérlettől megszabaduljon. Az Annunziata-kegykép irányítóan szólott bele fiatal életébe és azzal a renddel kapcsolta össze, mely minden képességét a fájdalmas Szűz szolgálatának szentelte. Ennek a valóságnak csak természetes következménye, hogy Julianna szerzetesnő, éspedig csakis szervita szerzetesnő akart lenni.

Ezen elhatározásnak nagy történelmi jelentősége van, mert kiindulópontja Falconieri Szent Julianna rendkívüli küldetése megvalósulásának.

A szervita rend ebben az időben még a kezdet nehézségeivel küszködött. Szent Alapítóink és Benizi Szent Fülöp fáradozásainak köszönhetjük, hogy a férfirend, mely Olaszországon kívül már Francia-

ország és a Német-Birodalom területén is virágzó tartományokat mutathatott fel, ebben a korban már fellendült, de a női rend a kezdetnek valóban csak a kezdeténél állott. Ahhoz, hogy ez az élet teljes lendülettel és tökéletesen megszervezve induljon el hódító útjára, még sok munka és erőfeszítés kellett, főleg pedig az az erélyes és mégis gyengéd női kéz, mely egyedül képes egy női rendnek az életét célszerűen megszervezni.

Erre az évszázadokat felölelően szervező és irányító, tehát minden szempontból megalapozó munkára az isteni Gondviselés Szent Juliannát hívta meg, akit, mint azt később bizonyítani fogjuk, a szervita női rend méltán nevezhet alapítójának.

Az eddig vázolt részletek után az események rendkívül gyorsan fejlődnek. A Szent tizenhat éves volt, midőn Benizi Szent Fülöp, aki a lelki előkészületet is irányította, Juliannát 1285-ben felvette a rend kötelékébe és ráadta a fájdalmas Istenanya fekete gyászruháját. A jelentőségteljes szertartás ismét az Annunziata-kegykép oltalma alatt ment végbe, hogy megint egyszer, mint a múltban már anynyiszor, szemtanúja legyen szolgálóleánya élete egy fontos fordulatainak.

Julianna, a nemes Falconieri-sarjadék immár a Szentszűz gyászruhájába öltö-

zött és teljesen összeforrott azzal a lebegő vállruhával, melyet mi szerviták hordunk és amely Krisztus kitüntető igáját is jelképezi.

A fájdalmas Istenanya szolgálóleánya volt immár és elindult azon az úton, mely a Szentszűz életet alakító irányítása mellett az Eucharishtiában talált beteljesülés felé vezetett.

IV. EGY ÉRDEKES KÖZÖSSÉG BÖLCSŐJÉNÉL

Egy pillanatra most eltérünk Szent Julianna élete további fejlődésének szemléletétől, hogy az életrajz teljessége érdekében a szervita női renddel foglalkozunk behatóbban.

Ez a rövid megszakítás azért szükséges, mert az itt következő történelmi részletek alapján sokkal jobban tudjuk értékelni mindazt, amit Szent Julianna a szervita szerzetesnők végleges megszervezése által teljesített és könnyebben tudjuk majd analizálni azt a lelki arculatot, mely a szervita női mozgalom alapítóját érett korában és munkásságának tetőfokán jellemzi.⁴

*

A szervita rend azáltal, hogy a Szent-

⁴ Az itt következő adatokat szeretett rendtársamnak és egykor tartományfőnökömnek, Zinkl Gergely atyának köszönhetem, aki mint történetkutató a szervita női rend fejlődésével egy külön tanulmányban foglalkozott.

szűz szolgálatára nevel és ebben a fő-súlyt a fájdalmas Istenanya követésére helyezi, rövid időn belül általános elismerésre talált és mindazokban, kik vele érintkezésbe léptek, felkeltette a hozzávaló csatlakozás utáni vágyat. Akik tehették, a szervita rendházak magányába vonultak vissza, hogy ott teljesen a szervita rend szellemében alakítsák szerzetesi életüket. De számosan akadtak olyanok is, akiknek nem állott módjukban a családtól elszakadni és a világot elhagyni, mert oly kötelezettségeik voltak, amelyek ezt a lépést lehetetlenné tették.

Ez a helyzet már az első szervitáknak súlyos gondot okozott, mert sajnálták ezeket az értékes embereket, akik világi kötelezettségeik miatt a szervita mozgalom számára elvesztek. És hogy ezt megakadályozzák, a fájdalmas Istenanya gyászruhájába olyanokat is beöltöztettek, akik a világban maradtak és saját otthonukban törekedtek a rend szellemének megfelelően élni. Ezek a világi rendtagok az akkori kánonjogi szokások szerint a rend ruháját nemcsak a templomban, de otthon és egyebütt is viselték. Midőn az utcán megjelentek, nagy, a földig érő és a fejet is eltakaró fekete köpönyeget viseltek. Innen származik (mantello = köpönyeg) a „mantellátus” és a „mantelláta” elnevezés, mely már a tizenharmadik

században keletkezett. E mellett még az „oblátus, obláta, konverzus, beguina és pinzocheri” nevek is előfordultak. A világban élő rendtagoknak ebben az időben a „Mária Szolgái rendjének közösségébe tartozó (de consortio) testvérek és nővérek” című hivatalos megnevezést adták. A mai nap is használatos elnevezés: „Mária Szolgái (Szerviták) Harmadrendje” később jött használatba és először csak 1497-ben fordul elő.

A világi harmadrendi közösségek rendszerint olyan városokban keletkeztek, ahol a férfirend, melyet a mai jogszokás szerint „első rend”-nek neveznek, már letelepedett és megkezdte apostoli működését, aminek legelső kihatása rendszerint a világi harmadrend megalakulása volt.

Az első ilyen harmadrendi csoportulat minden valószínűség szerint Firenzében, Szentünk szülővárosában keletkezett, éspedig rövidesen az Annunziata-kolostor alapítása után. A rend történetírói általában Firenzét a szervita harmadrend bölcsőjének nevezik és egy ősrégi hagyomány azt állítja, hogy a szent alapítók, kik közül többen házasemberek voltak, hitvestársai a rend alapítása után felvették a fátyolt és az első Mantelláta közösségbe tömörültek össze. Egy hasonló hagyomány szerint Benizi Szent Fülöp szülei, nővérei és egyéb közeli rokonai is

csatlakoztak a harmadrendhez. A Szent egyik rokonát, akit a rendi közösségben Forte testvérnek neveztek, a híres Todii Péter, aki rendünk eredetének első legmegbízhatóbb krónikása, a Benizi-család palotájában meglátogatta, hogy az akkor már nyolcvan éves aggastyántól megtudja a rend első évtizedeinek és Szent Fülöp életének mindazon részleteit, melyeknek ő vagy szemtanúja volt, vagy pedig az első rendtagok elbeszéléseiből ismert.

Egy 1265 október 6-án kiállított közjegyzői okirat arról tesz tanúságot, hogy egy bizonyos Arrigo Baldovini, akinek a firenzei Szent Kereszt-templom mellett volt háza, vagyonát a cafaggói, későbbi híres Annunziata-kolostornak adományozta, ő maga pedig felvette a rend ruháját. Egy másik okirat (1268 november 6.) már jelenti, hogy az illető, kinek egészségi állapota nem volt kielégítő, az egyetemes rendfőnök, Benizi Szent Fülöp engedélyével, megint visszatért családjához. Hasonló körülmények között lépett be a rendbe 1268 augusztus 25-én egy Compagnus név alatt ismeretes rendtag, aki vagyonát szintén a rendnek adományozta. Ezt a két esetet csak azért idézem, hogy a firenzei harmadrendi közösség eredetét vázoljam és megmutassam, hogy ezek a csoportulatok rendszerint hogyan keletkeztek.

A harmadrend Firenzén kívül is hamar elterjedt. A Borgo San Sepolcroban 1253-ban alakult kolostorhoz is már 1255-ben csatlakoztak világiak: gróf Donato de Silva Casentini és hitvese, Grazia, kik az ottani harmadrend alapítóiként szerepelnek.

Különös virágzásnak a harmadrend Pistoiaiban örvendett, ahol a Krónikás, Pistoiai Miklós tanúsága szerint elsőnek Jacopa, a nemes Cialdo Cancellieri hitvestársa vette fel a fátyolt. Példáját a város előkelőségei közül számosan követték. Különös fellendülés Szent Julianna csodálatos halála után volt észlelhető, midőn annyian jelentkeztek a harmadrendbe, hogy a Krónikás szerint „Pistoiaiban nem lehetett annyi fekete szövetet találni, amennyi a jelöltek beöltöztetéséhez szükséges lett volna”.

A mondottakból az következik, hogy Szentünk, aki csak tizenhat éves korában, 1285-ben vette fel a rend ruháját, nem volt az első mantelláta, mert mint láttuk, előtte már számosan léptek be a harmadrendbe. De ez a tényállás nem cáfolja meg az előbb mondottakat, mert Szent Julianna, akit az isteni Gondviselés különösen ezzel a küldetéssel bízott meg, volt az, aki a női harmadrend külső és belső életét szervezte meg és így tényleg meg-

érdemli, hogy e mozgalom alapítójának tekintsük.

Midőn a Szent a harmadrendbe beléltözött, akkor ennek a közösségnek még nem volt meg a külön szabályzata s az egyes tagok azokhoz az előírásokhoz tartották magukat, melyeket a szervezetet vezető atyáktól esetről-esetre kaptak. A férficsoportulatokban ez a hiány nem játszott túlságosan káros szerepet, mert mint az említett esetek bizonyítják, az egyes tagok, ha annak szükségét látták, visszavonulhattak a szervita kolostorokba, hogy ott a szerzetesekkel egy közösségben törekedjenek a Szentszűznek tökéletesen szolgálni. De annál veszélyesebbeknek bizonyultak e hiány következményei a női csoportulatokban, mert a nők számára még nem alakult szervita kolostor, ahová az egyes tagok visszavonulhattak volna, hogy ott elsajátítsák a szervita életalakítás fölényes művészetét.

A nélkülözhetetlennek bizonyult szabályzatot a női harmadrendnek Szent Julianna adta meg s így biztosította ennek a szervezetnek a jövőjét. Ő volt az, aki midőn családi körülményei azt megengedték, 1304-ben néhány hasonló gondolkodású társnőjével létrehozta az első női kolostort, mely az Annunziata-templom közelében volt.

Szent Julianna firenzei alapítására

számos szervita nőkolostor megalakulása következett, amelyek mind a Szent által adott szabályzat szerint éltek. Julianna tehát tényleg megérdemli az alapító nevét és ezt a Szentszék is elismerte, midőn a Szent Péter-templomban a rendalapítók között Falconieri Szent Julianna szobrát is felállította.

Az idők folyamán egyes harmadrendi nőkolostorok megszigorították az eredeti szabályt, bevezették a szigorú (pápai) klauzurát, melynek következtében a világtól teljesen elzárkóztak és a kolostor területét többé még kivételesen sem hagyták el. Ezek a szerzetesnők az ünnepélyes fogadalmat is letették és a szó kánonjogi értelmében apácákká (sanctimoniales) lettek és második rendnek nevezték magukat, amely kifejezést a modern kánonjog is elismeri.

A harmadrend házaiban továbbra is Szent Julianna eredeti szabályai maradtak érvényben és mint érdekes jelenséget azt is megemlíthetjük, hogy ezekben a közösségekben csak szűzességi fogadalmat tettek. A hármass szerzetesi fogadalom a kánonjogilag egyszerű formában csak jóval később lett bevezetve. Ezeket a házakat a nép Mantelláta-kolostoroknak nevezte s a rendtagoknak a „nővér” megszólítást adta.

A harmadrendi szabályt (regula fratrum

et sororum de consortio Ordinis Servorum Sanctae Mariae) 1424 március 26-án V. Márton pápa „Sedis Apostolicae Providentia” kezdetű bullájával hagyta jóvá. S miután a pápai kézirat arról is megemlékezik, hogy a harmadrendiek ezt a szabályt már régen követik, nagyon valószínű, hogy itt ugyanarról a szabályról van szó, amelyet Szent Julianna adott az általa megszervezett harmadrendnek. Ez ellen az állítás ellen nem lehet bizonyítékul felhozni azt, hogy az V. Márton pápa által jóváhagyott szabály kevés eltérésektől eltekintve ugyanaz, mint a Munio da Zamora dominikánus generálistól (1285) származó és VII. Ince pápa által csak 1405 június 26-án jóváhagyott regula, mely a domonkos harmadrend életét irányítja. Mert ha, mint valószínű, a Domonkos-rend konstitúciói befolyásolták a pár évvel később, 1233-ban alapított szervita rend konstitúcióit, akkor nincs kizárva, hogy Szent Julianna is, legalább általánosságban, a domonkos harmadrend külső szervezetét tartotta szem előtt, midőn a szabályokat megírta.

A Szent Juliannától származó és később V. Márton pápa által jóváhagyott szabály egységes irányzatot adott mindazoknak a mantelláta kolostoroknak, melyek e közben keletkeztek. Ezek közül a legnevezetesebbek Perugiában a Simona

da Sant Angelo in Vado nevű szentéletű özvegy alapítása 1256-ban, aki a kezdetben társnőit egy magánházban helyezte el. Ez az alapítás, mely később a „Szent-szűz Fogantatásáról” nevezett szegény nők” nevet kapta, szigorú élete és nagy szegénysége miatt lett híres. Azután a Sant Angelo in Vado-i alapítás, melyet 1260-ra tesznek és Benizi Szent Fülöpnek tulajdonítanak. Továbbá a kölni ház, mely szintén Szent Fülöpöt vallja alapítójának és a Gubbióban, Arezzóban és Cortonában 1280 körül létesült mantelláta közösségek. Ide tartozik még az a mantelláta család is, mely a Portária melletti női remeteségből fejlődött ki és amelybe az 1285-ben Szent Fülöp által megtérített bűnös leányok, névszerint tódii Helena és Flóra vonultak vissza, hogy az eltévesztett múltért vezekeljenek.

Az említett alapításokkal kapcsolatban még meg kell említeni, hogy mindezek a Szent Julianna fellépése előtti időkbe eső alapítások egyelőre csak szerény kísérletek voltak, melyek a szervita rend célkitűzéseinek a megvalósítását csak akkor kezdték megközelíteni, amikor Szent Julianna a rend szellemének megfelelő regulája szabályozta az életet.

Még azt is meg kell említeni, hogy az említett szabályokat nemcsak a harmadrendi közösségek, hanem éppúgy, mint a

Domonkos-rendben, a világban élő tagok is követték. Ezzel kapcsolatban több korabeli történelmi feljegyzéssel rendelkezünk, amelyek közül a fiatalabb Pistoiai Miklós egykorú krónikája a legérdekesebb.⁵ E feljegyzések szerint a harmadrend élete a középkorban a következőképpen alakult:

A harmadrendet a többiektől megkülönböztető öltöny a földig érő fekete tunikából, a bőrszíjból, a vállruhából (skapuláré), mely szintén fekete színű volt, és a már egyszer említett köpönyegből állott. A harmadrendi férfiak, akik el voltak tiltva az első rendben szokásos csuklyától, a világi papokéhoz hasonló birétumot hordottak, míg a nőknél fehér fátyol és nyakkötő volt használatban. Mindezek a ruhadarabok magukon viselték az egyszerűség jegyét, amint azt Jézus és Mária szolgálata természetesen megkívánta. A fekete vállruhát csak azok hordhatták a rendhez való hozzátartozás jeléül, akik a harmadrendi fogadalmat már letették.

Az öltözők fekete színe, ezt minden korabeli kézirat kiemeli, az Istenanya fájdalmát és gyászát jelképezi. A többször idézett Krónikás, Pistoiai Miklós a fekete

⁵ Pistoiai Miklós a XV. században élt és 1499-ben halt meg.

szín jelentőségét gyermekded, a korszak mély hitéletét jellemző egyszerűséggel magyarázza: „A Szentszűz, hogy anyai vértanúsága fájdalmát külsőleg is kifejezze, Krisztus mennybemenetele után is feketébe öltözött és olyanokat keresett, akik isteni Fia halálának emlékére hasonlóan cselekedtek. Ez az oka annak, hogy rendünk hét szent alapítójának is a fekete gyászruhát írta elő, mely a rendtagokat örökös időkre Jézus és Mária szenvedéseire emlékeztesse.”

Ami a felvételt illeti, a harmadrendi közösségek nagy súlyt fektettek arra, hogy abban csak olyanok részesüljenek, akik kifogástalan életmódot folytattak, szeplőtelen hírnévnek örvendtek, semmiféle eretnkséggel sem voltak vádolva és akiknek katolikus beállítása minden kételyen felül állott. Az említett közösségek házasfeleknek is lehetővé tették a beöltözést, de ehhez a másik házsfélnek az írásban adott beleegyezését kívánták meg. Ezenkívül még az egyetemes rendfőnök, a csoport vezetője (korrektor atya) és a fogadalmas testvérek beleegyezése volt szükséges. A beöltöztetést a rendfőnök, a tartományfőnök, a legközelebbi szervita kolostor perjele vagy a korrektor atya végezte a testvérek jelenlétében a harmadrendi közösség kápolnájában, vagy annak hiányában a férfirend legközelebbi

templomában, kifejezésteljes ős szertartások, melyeknek főbb részei ma is használatban vannak, kíséretében. A beöltöztetés végén hosszú századokon keresztül a „Te Matrem Dei laudamus” (Téged Istenanya dicsérünk) kezdetű himnuszt énekelték, mely a Szent Ambrustól származó „Te Deum” máriás vonatkozású utánképzése.

Fogadalmat a testvérek csakis a próbaév leteltével tehettek. A fogadalom szövege akkoriban következőképpen hangzott: „A mindenható Isten, Atya, Fiú, Szentlélek és a Boldogságos Szűz Mária nagyobb dicsőségére én fogadalmat teszek és neked, a szervita harmadrendi testvérek korrektorának (vagy a szervita perjelnek, vikáriusnak) megígérem, hogy ezentúl halálomig az említett testvérek szabályai szerint akarok élni.”

A harmadrend mindig nagyon ápolta az imaéletet és e célból kötelezővé tette az egyházi zsolozsma mindennapi elvégzését. Aki ezt nem tehette, annak a virradó helyett 28, a vecsernye helyett 14 és minden többi óra helyett 7 Miatyánkot és Udvözlégyet kellett mondani. Vasár- és ünnepnap, Úrjövetben és nagyböjtben a harmadrendiek a férfirend éjféli zsolozsmáján voltak kötelesek megjelenni.

A szentségekben, a középkor gyakor-

latának megfelelően, évente négyszer: karácsonykor, húsvétkor, pünkösdkor és Nagyboldogasszony vagy Kisasszony napján részesültek. Aki többször akart a szentáldozáshoz járulni, annak az előjáróhoz kellett fordulni külön engedélyért.

Az étkezést is szigorú szabályok irányították. Húsétel csak vasárnap, kedden és csütörtökön volt megengedve. Kivételt csak akkor tettek, ha ezt komoly betegség megkívánta, vagy nagy ünnep volt. Azok, akik utaztak, szintén felmentést kaptak. Szigorú böjt (napi egyszeri étkezéssel) volt minden pénteken, Úrjövet alatt és nagyböjtben.

A felesleges látogatások, kimenetelek, esküvőkön, táncmulatságokon való részvétel (világi harmadrendiekről van szó!) szintén a tiltott dolgokhoz tartoztak.

A beteg rendtagok meglátogatásáról is kellőképen gondoskodtak és az egész közösség köteles volt egy rendtag halála esetén a gyászszertartásokon résztvenni és bizonyos imádságokat elvégezni.

A fegyverviselés is szigorú tilalom alá esett és a perjel vagy a korrektor atya előzetes engedélye nélkül nem volt szabad utazni.

A világi harmadrendiek havonta egyszer saját kápolnájukban vagy a rend templomában gyűlésre jöttek össze, ősi szokás szerint a hónap első péntekén. A

középkorban szokásos gyűlésrend érdekes. Az összejövetelt ünnepélyes körmenettel nyitották meg, amelyen a rendtagok égő gyertyával a kezükben vettek részt. A körmenetet a kápolnával vagy a szervita templommal kapcsolatos kereszt-folyosón tartották. Ezután a zsolozsmát vagy karimát végezték és szentmisét hallgattak. Erre a korrektor atya beszéde következett, amelynek befejeztével a szabály egy fejezetét olvasták fel és magyarázták. A gyűlés végén a munkaprogramot hirdették ki és a korrektor atya azokat, akik a harmadrend szabálya és szelleme ellen vétettek, nyilvánosan meg róta.

A közösség felelős vezetője mindig egy szervita atya volt, aki a „korrektor” címet viselte és akit a rend elöljárósága, a rendfőnök vagy a tartományfőnök nevezett ki. Munkájában a férfiaknál a perjel, a nőknél a perjelnő támogatta.

A harmadrend teljesen alkalmazkodott a szervita rend szelleméhez és főcéljának a Mária-kultuszt tekintette. „Jézus és Mária” nevét írta zászlajára és ezt a krónikás (Pistoiai Miklós) a következőképpen magyarázza: „A harmadrendi testvérek és nővérek mindent Jézus és Mária szent nevében cselekednek. Valahányszor a Megfeszítettnek vagy az Istenanyának a képét látják, mély fejhajtással üdvözlík:

„Üdvözlégy Krisztus, Megváltónk” és „Üdvözlégy Mária, kegyelemmel teljes”. A harmadrendiek élete ne legyen egyéb Isten és a szentséges Szűz szakadatlan dicséreténél. A rendtagok e célból Jézus és Mária közvetlen jelenlétében éljék életüket és semmi körülmény között se feledkezzenek meg arról, hogy Krisztus és szentséges Anyja szolgálói és szolgálói.”

A harmadrend (úgyszintén az első és második rend) szelleme ezenfelül megkövetelte, hogy a rendtagok lelkükben a Szent Szűzzel a keresztfá tövében álljanak és Jézus és Mária szenvedése szemlélésében merüljenek el. Az egyes közösségek irányítói különös nyomatékkal hangsúlyozzák ezt a speciálisan szervita sajátosságot és mindenkit köteleznek Krisztus kínszenvedése kultuszának ápolására és a fájdalmas Szűzhöz az együtt-szenvedés által való benső csatlakozásra.

Ennek a beállításnak felel meg az a tény, hogy Pistoiai Miklós a harmadrendieknek Szent Brigitta a szenvedő Megváltóhoz intézett tizenöt klasszikus szép-ségű imádságát ajánlja. Ugyanezt teszi egyébként a már említett „Te Matrem Dei laudamus” kezdetű himnusszal és az akkoriban elterjedt „Et Tu misericordiarum Domina” kezdetű, litánia formájú imádsággal.

A Szentszűzön kívül a harmadrend na-

gyon tisztelte Szent Annát, akinek ünnepe Pistoiai Miklós egy igen szép mise-szöveget állított össze, azonkívül Szent Mária Magdolnát, aki szintén a keresztfátővében állott, továbbá Szent Nikodémust, Szent Veronikát, Szent Ágostont, akinek szabályait követik a szerviták, és a későbbi időkben természetesen a rendi szenteket, főleg Szent Fülöpöt és Szent Juliannát.

A harmadrend élete, mely a tizenharmadik században oly szép lendülettel indult meg s amelynek fejlesztésében Falconieri Szent Juliannának oly nagy része volt, tartalomban gazdag, minden szempontból érdekes és ma is, hét évszázad lezajlása után feltétlen követésre méltó.

E rövid áttekintést még a tizennegyedik századba eső fontosabb alapítások felsorolásával fejezzük be. Ebben az időben keletkezett a sienai Mantellata-kolostor, mely egy világi közösségből fejlődött ki és amely alapítójaként Boldog Buonsignori Gemminát tiszteli. Ez a ház a Castel Montone-kapu közelében volt. 1380-ban Prátói Lukács Spanyolországban alapít Mantellata-kolostorokat, míg a milánói alapítás valószínűleg 1400-ra esik. A bolognai, velencei, római és genuai házak ekkor már léteztek.

A szervita harmadrend világi és mo-

nasztikus közössége az idők folyamán hatalmas mozgalommá fejlődött, melynek bonyolult ágazata az egész világra kiterjed, hogy mindenütt az alapító és törvényhozó Falconieri Szent Julianna dicsőségét hirdesse.

Ezen szükséges félbeszakítás után, melyben a Szent Julianna által felkarolt Mantellata-mozgalommal ismerkedtünk meg, térjünk vissza Szentünk életének szemléléséhez.

V. A KÖZÉPKOR DIÓHÉJBAN

A világegyház történetében gyakran szerepelnek olyan minden szempontból egyedülálló női egyéniségek, akiknek az volt a küldetésük, hogy korszakuk fejlődésére irányító kihatással legyenek és a század határait túllépve arra a befolyásra tegyenek szert, mely jelentőségénél fogva maradandó és nem függ a korszakok változásától.

Ilyen páratlan egyéniség volt Sienai Szent Katalin, vagy Avilai Szent Teréz.

Az egyik, a Domonkos-rend ékessége, a pápát ráveszi, hogy hagyja el Avignont és térjen vissza Rómába. A másik, gyenge szerzetesnő létére erélyes kézzel állítja vissza a Kármelhegyi Boldogasszony rendjének eredeti szigorát és megalapítja a sarutlan kármelita rendet. Ezenkívül a misztikának új irányzatot ad, mely a lélek alapos ismeretére van felépítve és a magasba törő lelkek igényeit tökéletesen kielégíti.

A nő tehát, mint apostoli munkásságot

végző egyéniség, odatartozik ahhoz a küzdelemhez, amelyet az Isten küzd a halhatatlan lélekért.

Ez az apostoli munkásság természetesen lényegesen különbözik attól a tevékenységtől, melyet a férfi van hivatva kifejtteni. Míg a férfi apostolkodását a lélekbe való aktív behatolás jellemzi, addig a nő munkája, ritka eseteket kivéve, inkább passzív, a férfi akcióját kiegészítő cselekvés, mert természetének ez felel meg a legjobban. A rendelkezésére álló eszközök a feltétlen istenközelség, az imádság, az önfeláldozás, a szenvedés, a jó példa, az egyesekre gyakorolt befolyás, mely a karitász terén érvényesül a legjobban. Ezekkel és hasonló eszközökkel oly munkásságot képes kifejtteni, mely által századok újulnak meg és amelynek kihatása a korszellemet egészen új irányba tereli.

A korszak, melynek Szent Julianna gyermeke volt és amelynek mozgalmas életébe oly nagy sikerrel szólt bele, a közélet és az erkölcs szempontjából teljesen alá volt ásva. Az emberek, akikhez küldetett és akikre izzó lelke minden gázdagságát rápazarolta, a politikai ellentétek nyomában fakadó surlódások áldozatai voltak, akiknek az életét a politikai szenvedély porrá égette. És ezek, akik alapjában véve nem voltak sem jobbak,

sem rosszabbak sok más embertípusnál, annyira elveszítették a firenzeieket jellemző józan és mindig helyesen ítélő tárgyilagosságot, hogy tágranyílt szemekkel rohantak vesztükbe, t. i. egy közeljövő felé, melynek már nem volt holnapja. A lejtőn való rohamos, feltartóztathatatlanul látszó siklást az előbbi fejezetekben vázolt engesztelhetetlen pártgyűlölet, önteltség és az anyagi jólétre visszavezethető élvezetvágy indították el szánalmas útjára.

Úgy látszott, hogy az egyébként nagyon is fürge szemű firenzeiek megvakultak.

De Firenze nagy gyermeke, Julianna könyörtelenül leszakította a vakság fátyolát és idejekorán felnyitotta honfitársai szemét.

És tehette ezt azért, mert az Isten küldötte volt.

*

Küldetése megvalósításában nagy segítségére volt a szervita rend szelleme, mely egyedül tudta orvosolni Firenze bajait.

Szentünk százada, mint már említettem, két nagy hibába esett: csak élvezni akart és nem tudott lemondani. És ez a beállítás ahhoz a rettenetes zűrzavarhoz vezetett, mely a többi középkori olasz város életét is aláásta.

A firenzei embertípus hitt az Istenben és élt benne teljes őszinteséggel a katolikus gondolat. A baj csak az volt, hogy önmagával nem tudott megküzdeni és nem volt képes a déli népeket jellemző szenvedélyes természetét rendben tartani. Egyetlen tragédiáját én abban látom, hogy gondtalan felelőtlenséggel kiadta kezéből a gyepelőt. Ami azonban alaposan megbosszulta magát. Mert Firenze ezt az esztelen gondatlanságot a folyton felújuló pártharcok méltatlan vérontásával fizette meg.

A tizenharmadik század fehéren izzó életének Isten kegyelméből három vezető-egyénség jutott: a spanyol Szent Domonkos, az olasz Szent Ferenc és a hét szent alapító. Szent Domonkos az Ige kétélű kardjával küzdött a kor veszélyes tévtanai ellen, Szent Ferenc Krisztus sebhelyeit hordotta testén és a század mérhetetlen fényűzése ellen harcolt az abszolút szegénység és az önkéntes „nincstelenség” idealizmusával.

A Keresztrefeszítettel való misztikus egyesülés gondolata, melynek Assisi Szentje volt a megindítója, elindult hódító útjára, felrázta a tespedt lelkiismeretet és gátat vetett a korlátlan élvezetváagnak.

Ezáltal a korszak egyik vérző sebére tette stigmatizált kezét: hatásosan rámu-

tatott a korlátlan élvezetvágy kihatására, a benső, lelki és a külső, társadalmi rothadásra.

Mintha Krisztus megváltói keze érintette volna a századot: a vérzés elállt és a seb gyógyulni kezdett.

Ekkor lépett fel e végtelenül érdekes század harmadik vezetőegyénsége a szer vita rend istenválasztotta hét szent alapítója személyében, aki az emberiséget az Istenanya vértanúságának kultusza által a szenvedéssel jegyezte el és így a kor másik sebet gyógyította, amennyiben az eddig megvetett lemondásra nevelt.

Mintha a fájdalmas Istenanya tekintett volna mélyen a tévelygők szemébe: a korszak megértette a lemondásban, a szenvedésben rejlő egészséges, magasba vezető életerőt és meggyógyult.

Ennek a folyamatnak az eszköze a hét szent alapító volt, aki az emberiségnek megmutatta a keresztfá tövében szenvedő és áldozatot hozó Istenanyát. És akit apostolkodása révén erre a fennkölt magaslatra, a Golgotára vezetett, az ebben az atmoszférában megtisztult és abban elpihent a szenvedély gyilkos tüze.

A hét szent nyomában tanítványok támadtak, akik a Golgota iskolájában az Istenanyától tanulták meg az emberek és a korszakok megmentését.

Dante megrendítő versei és Petrarca

mélabús szonettjei nem elégítették ki és nem nyugtatták meg az emberiséget, amely magasabb és valóban megváltó értékek után vágyakozott. Ekkor jöttek a szerviták, akik a „Stabat Mater” tragikus feszültségekben gazdag himnuszát énekeltek, a Golgota hangulatát fakasztották fel a szívekben és a kor gyermekeit arra a hősiek lemondásra nevelték, amely egyedül alakítja ki a század minden baját gyógyító, fölényes lelki nagyságot.

Falconieri Szent Julianna, aki immár a szervita rendhez tartozott, ezzel a szellemmel töltekezett és ez az életiskola képesítette őt arra az apostoli munkásságra, amelyet a beöltözése után hamarosan bekövetkezendő események tettek szükségessé.

*

Szentünk első apostoli ténykedése mögött a következő bonyolult színes történelmi háttér van:

A Firenze közelében fekvő kis Pistoia városa, melynek sohasem volt rendkívüli jelentősége, a tizenharmadik század végén és a tizennegyedik század elején nagyon nyugtalan és szomorú napokon ment keresztül. Szűk, kis utcái borzalmas vérontásnak voltak szemtanúi, amely alatt az egész lakosság kimondhatatlanul szenvedett. Mint akkor egész Itáliában, úgy itt is a „bianchi” (fehérek) és a „neri”

(feketék) frakció állott engesztelhetetlen gyűlölettel egymással szemben. A dolgok idővel annyira elfajultak, hogy az ellentét áthidalhatatlannak látszott. Firenze, amely ebben a korban a háborúskodás jogát monopolizálni látszott és szívesen avatkozott mások dolgába, Pistoiaiban mint békeközvetítő lépett fel és azt a megoldást találta a leghelyesebbnek, hogy Pistoiaiból a háborúskodó pártok vezetőit eltávolítja. Ennek következtében a pártvezéreket Firenzébe hívták, ahol akkor véletlenül és kivételesen nyugodt állapotok voltak. A diplomácia művészetében nagyon is jártas firenzeiek meg voltak győződve, hogy a pistoiái problémát nagyszerűen oldották meg és korántsem gondoltak arra, hogy körmönfont intézkedésük révén a pártoskodás veszedelmes tűzfészket saját városukba ültették át.

A pistoiái pártemberek t. i. hamarosan Firenzében is követőkre találtak, akik az egyes pártok politikai meggyőződését teljesen a magukévá tették. Ennek következtében a helyzet csak annyiban változott, amennyiben Pistoia végre megszabadult a gyilkos pártharctól és boldogan fellélekzett, míg Firenzében megint fel lángolt a pártpolitikai viszálykodás.

A városatyák erre ugyan belátták, hogy hibát követtek el, de most már, sajnos, késő volt.

A helyzet annál komikusabbnak mutatkozott, mert az új nevek alatt a régi firenzei pártok küzdöttek egymás ellen, akik természetesen végtelenül örvendettek, hogy a Pistoiaából váratlanul jött szél felélesztette a kényszerrel fenntartott béke hamuja alatt lappangó parazsat és lehetővé tette a polgárháború folytatását.

Az utcai harcok, melyek a megszokott régi, brutális keretek között mozogtak, a leghevesebben a Por San Piero-negyedben folytak és úgy látszik, hogy itt volt a polgárháború súlypontja. Ezt könnyen elhihetjük, mert e kornak kiváló kutatója, Villani történetíró ezt a városrészt, ahol mindig történt valami, „botrány-negyednek” nevezte.

Amint tudjuk, a Falconieri-palota is ebben a negyedben állt és így Szent Julianna, aki ekkor még mint világi harmadrendi a szülői házban tartózkodott, szemtanúja volt a kegyetlenkedésekben gazdag eseményeknek.

Érdekes, hogy oly jelentéktelen események, mint egy a nagymise után a vallumbrosai bencésekhez tartozó Santa Trinita apátsági templom előtt történt szóváltás, vagy egy híres Frescobaldi-sarjadék temetésén előfordult kétes értelmű pillantás, mely valószínűleg az elhunyt erkölcsi felbecsülésére vonatkozott, újból felszították a már ellankadóban lévő harcokat,

melyeket ezután természetesen annál szívesebben folytattak. Egyetlenegy ilyen szikra elegendő volt ahhoz, hogy a már megnyugvóban lévő Firenze ismét lángba boruljon.

A város szenátusa megint egyszer, ami Toszkána történetében ugyancsak nem ritkaság, nem volt ura a helyzetnek.

A tehetetlen városatyák minden reményüket Aquasparta bíboros közvetítésébe helyezték. A bíboros megérkezett és minden a régiben maradt.

Erre Valois Károly, aki híres volt arról, hogy nagyon szeretett az őt nem illető dolgokba beleavatkozni és aki a legegyszerűbb kérdéseket felülmúlhatatlan ügyességgel tudta bonyolulttá tenni, lépett közbe, aminek az lett a következménye, hogy most már senki sem ismerte ki magát.

Valois Károly szerencsétlen szereplése következtében egy ember tűnt fel a politikai láthatáron, akire Firenzének valóban nem volt szüksége. Ez Corso Donati volt, akit elég megfontolatlanul visszahívtak a megérdemelt száműzetésből. Donati, a neri-csoport hírhedt, nyugtalan vezére alighogy Firenze földjére lépett, betetőzte az amúgy is tökéletes felfordulást. A politikai szenvedély újból fellángolt és a harcok oly méreteket öltöttek, melyek egye-

Az Annunziata kegyoltára Firenzében. A kegykép aranyozott ezüst függönnyel van befödve.

dül állanak Firenze középkora nyugtalanító történetében.

Hat napon keresztül a legtökéletesebb anarchia uralkodott a szerencsétlen városban. Az ellenpárt, a Bianchi-frakció meglepetésszerű orvtámadásnak lett az áldozata, melynek következtében minden feltalálható és fel nem készült párttagot könyörtelenül lemészároltak. A párthívek női családtagjait pedig szégyenletesen megbecstelenítették, míg házaikat felgyújtották és vagyonukat az utcákon ögyelgő csöcselék elé dobták. És mindez az alatt a gyalázatos ürügy alatt történt, hogy a frakció tagjait a haza megbékülése érdekében feltétlenül ki kell irtani. Az eseményekkel kapcsolatos terror és kényszeruralom, mely a neri-csoport hírhedt és ügyesen használt fegyvere volt, felülmúl minden elképzelést.

A Falconieri-család ekkor nehéz helyzetbe került. Úgyszintén Dante Alighieri, Firenze büszkesége, akit a hálátlan szülőföld száműzött és aki a hazától távol kesereg sorsa felett:

„Tu proverai sì come sa di sale
lo pane altrui, e com' è duro calle
lo scendere e'l salir per l'altrui scale.”

Majd megtudod, mily sós kenyér a
másé;

s föl és lemenni, milyen kínos ösvény,
keserves lépcső az idegen házé!

(Paradiso, XVII, 58. (Babits ford.)

A neri-csoport magához ragadta a kormányt és kénye-kedve szerint uralkodott a porig alázott Firenzében.

Firenze helyzete szomorú volt. Az utcákon a mindent széjjel robbantó lázadás piszkos vihara süvitett végig, míg a szívekben a gyűlölet szenvedélye gyilkolta le a felebaráti szeretetet.

S míg a városban az ártatlan vér patakokban folyik s az áldozatok halálhörgése száll az égnek, a szülői ház elzárt szentélyében egy szűz leány imádkozik és sanyargatja önmagát, hogy kiérdemelje azt a szent hivatást, mely őt, a szeplőtelen közelet piszkos hullámverésébe állítja, hogy apostoli munkássága révén megmentse azt a nemes földet, melynek ő egyik legnemesebb gyermeke.

Falconieri Szent Julianna működését egész észrevétlenül kezdette meg. Éspedig elsősorban társnői és egyáltalán mindazok között, kikkel az élet összehozta. Szóval és cselekedettel arra törekedett, hogy megnyerje őket a szervita rend célkitűzésének és így a fájdalmas Istenanyának új és lelkes tisztelőket szerezzen. Ezek, kik egyébként nagy számban voltak, a

harmadrendhez csatlakoztak. Szent Fülöp utolsó útját, mely Todiban végződött, már abban a tudatban kezdhette meg, hogy a firenzei harmadrend Szent Julianna befolyása révén megszilárdult, elterjedt és a város vezető családjait számolta tagjai közé. Legnagyobb öröme pedig az volt, hogy a rendtagok komolyan vették hivatásukat és szépen haladtak előre annak a lelki tökéletességnek az útján, melyet a Szentszűz szolgálata természetszerűleg hoz magával.

Ennek az örömdetes fejlődésnek, melyet a harmadrend csakis Szent Julianna működésének köszönhet, megvolt a maga jelentősége. Mert általa az egész városban elterjedt és mély gyökeret vert a kiengesztelődés és a kölcsönös megértés szelleme. Ez pedig azt a békét készítette elő, amelyre Firenzének saját jól felfogott érdekében szüksége volt s amelynek feltétlenül be kellett következnie.

Szent Julianna előtt az apostoli munkáságnak egy másik eszköze sem volt ismeretlen. Ő nagyon jól tudta, hogy mily fontos jelentősége van a szubsztitúció, a másokért való helytállás lehetőségének s lelkiéletét ennek megfelelően szervezte meg. Ez a törvényszerű és oly sok hősie életben megvalósuló lehetőség a katolikus közösség, a misztikus Krisztus-test valóságának boldogító következménye. Alap-

gondolata és mindent irányító követelménye abban áll, hogy ártatlan, az Isten kegyelmétől áthatott lelkek a bűnösök, az elbukottak és a megátalkodottak helyett az Istent saját önfeláldozásuk révén kiengesztelik és így az utolsó pillanatban, személyes érdemeik által, visszatartják az Isten büntető kezét. Egyszóval „helyettesek”, akik a bűnösök helyett szenvednek és engesztelnek. Ez a gondolat irányította Julianna cselekedeteit és alapozta meg további életét, melynek hármass tengelye az ima, az áldozat és az apostoli tevékenység volt.

Julianna élete elsősorban az imának volt szentelve. A Szent érezte és tudta, hogy ez az az érték, amely a véres polgárháború borzalmas napjaiból teljesen hiányzott. Pedig az utca nyugalansága és a felelőtlenül kiontott vér ellenhatást váltott ki, mely, sajnos, nem volt több annál a tömegpszichózison alapuló, rettegő félelemnél, mely a tömeget a tempomok felé irányította. Ez a megmozdulás természetesen csak külsőség volt, csak a felületet érintette. És ez a háborús nyugalanságból fakadó istentisztelet a körülmények okozta Istenhez való pánikszerű menekvésnél nem jelentett többet, ami édeskevés volt, mert ilyen komoly és nehéz időkben csak a mélyreható, az áldozaton és önfeledésen alapuló imádság

segíthet a lelkeken. Julianna és harmadrendi társnői ezt tudták és ennek megfelelően imádkoztak. Ez a magyarázata feltűnő sikerüknek.

Ebben az imádságban Julianna vezett, s a krónikás, Pistoiai Miklós erről az időről már azt jelenti, hogy a Szent, aki hosszú órákat töltött az Annunziata-kegykép előtt imádságban, ilyenkor anynyira elragadtatott, hogy a földről felemelkedett és mindenki bámulatára a levegőben lebegett. Jellemző és a szervita beállításnak olyannyira megfelelő az, amit ugyancsak kortársak állítanak, hogy a Szent a Boldogságos Szűzet naponta ezer Üdvözléggel köszöntötte. Lacordairenek igaza van: „A szeretet csak egy szót ismer és ezt sohasem lehet megúnni.”

Szent Julianna életét, aki mindenben a fájdalmas Istenanya szolgálóleánya volt, másodsorban az engesztelés gondolata jellemzi, mely áldozatokban gazdag életében teljes megvalósulásra talált. Praktikus, másokért végzett bűnbánata minden elképzelést felülmúl és a mi elkényeztetett századunk e komoly tényekkel szemben őszintén csodálkozva veti fel a jogosult kérdést, hogy ez az utolsó elemzésben mégis csak gyenge nő honnan meríti azt a rendkívüli lelkierőt, mely az engesztelés ily rendkívüli méretű megvalósításához szükséges. Tekintettel ko-

runk szkeptikus érzékenységre, nem akarok részletekbe bocsátkozni és csak azt említem meg, hogy a Szent pénteken olyan komolyan vette a vezeklést, hogy kimerült és elájult. Ezt a végtelenül nehéz életmódot Julianna, tekintettel arra, hogy a vezeklésben másokat helyettesített, végtelenül kedvelte és minden kételesen kívül ennek köszönhetette, hogy sok szempontból érthetetlen kortársaira oly nagy és áldásos befolyást gyakorolt.

Ebből a beállításból fejlődött ki a Szent életét jellemző harmadik sajátosság: az eredményteljes apostoli működés. Midőn 1300 körül Firenze történetének legfeldúltabb napjaihoz érkezett el, Julianna elhagyja az oly őszintén szeretett magányt és kimondott hajlama ellenére a nyilvánosság elé lép, hogy forrongó kortársainak Krisztus kiforrott békéjét hirdesse. Magas származása, általánosan, mindenki által elismert tekintélye és a közszeretet, melynek örvendett, minden ajtót megnyitott előtte, még azokat is, amelyek bárki más előtt zárva maradtak volna. Apostoli látogatásaira magával vitte az Isten kegyelmét, melynek segítségével még a legmegátalkodottabb szívnek is közelébe férközött. A családok, melyeket felkeresett, kibékültek egymással s a kor szokása szerint a béke jeléül a keresztény testvércsókával üdvözölték

egymást. Az egykorú történetírók, kik, sajnos, alig bocsátkoznak részletekbe, egyhangúlag azt mondják, hogy Julianna állhatatos volt a bűnösök megtérítésében, különösen pedig a szenvedélyes pártvezérek megbékéltetésében, akiket nagyszerűen tudott a krisztusi engedékenység követelményeinek megnyerni.

Különös feltűnést egy megtérés kellett, mert ez tényleg több volt, mint rendkívüli. A Szentnek egyik unokaöccse, Albizzo Falconieri, a közismert engesztelhetetlen pártvezér, Julianna kérésére nemcsak, hogy elállt véres szándékától, hanem teljesen vissza is vonult a világtól, belépett a szervita rendbe és mint szentéletű szerzetes fejezte be mozgalmas életét.

Ebben a nyugtalan időben, mely a Szent minden apostoli erejét igénybe vette, szeretett szegényeiről és betegeiről sem feledkezett meg. Ahányszor tehette, meglátogatta őket, élelmiszereket hozott nekik, ápolta, vigasztalta őket, s miközben sokszor undorító sebeiket mosta, hozzájuk hajolt és megcsókolta e fekélyes testrészeket, melyekben mindig a szenvedő Krisztus sebhelyeit látta.

*

Az előbbieken Szent Julianna apostoli működésének csak elenyésző részét

vázolhattam, mert a Szent nagyértékű cselekedeteit alázatos szerénységből ügyesen eltitkolta, úgyhogy a legtöbb csak a mindentudó Isten szemei előtt ment végbe.

S midőn este, munkája befejeztével felkereste az Annunziata-kegyképet, hogy a Szentszűz áldását kérje, akkor az Istenanya meglegedett mosolyával jutalmazta kimerült szolgálóleányát, kinek sápadt arcát a Boldogasszony elismerő, felbátorító szavaira túlvilági fény árasztotta el.

Ugyanitt szokta társnőivel az egyházi zsoltosma esti imáját is végezni, mely szerényen kapcsolódott bele a szervita szerzetesek Istent dicsérő kórusába.

S ha a karima közben felbúgott a Martinella⁶ mélabús hangja, mely csak háborús veszély közeledtekor omlott el a városban, akkor a Szentszűz szolgálóleánya fájdalommal gondolt arra, hogy az emberiség nem akar megnyugodni...

⁶ A „Martinella”, Firenze vészharangja, a „Santa Maria del Mercato Vecchio” kapu tornyában volt elhelyezve. A hadüzenettől számítva egy hónapon keresztül kongatták, hogy a férfiakat fegyverre hívják.

A Szentséges Szűznek angyali kezek által
festett arca. (Részlet az „Annunziata” képből.)

VI. MAGASBA IVELŐ ÉLETÚT

A valódi nagysághoz vezető út mindig lelki tisztuláson vezet keresztül, mely megszabadít a jellem árnyoldalaitól és a túlságosan kicsinyes méretektől. Ezzel a folyamattal természetesen együttjárnak a megpróbáltatások s ennek következtében a szenvedés. Mert valóban nagynak csak azt a lelket nevezhetjük, melyet a fájdalom csiszolt és amely a gyarlóságok ellen való elszánt küzdelem keresztútját végigjárva önmaga fölé emelkedett, hogy így közelítse meg a természetfeletti életideált. Ezt a példákban gazdag egyháztörténet bizonyítja a legjobban. Elég Szent Ágostonra, Assisi Szent Ferencre, Sziénai Szent Katalinra, Avilai Szent Teréziára és a többi nagy vezető egyéniségekre gondolni, akik mind a fájdalom és az áldozat iskolájában bontakoztak ki lelkük teljes szépségében.

Falconieri Szent Julianna arra volt hivatva, hogy a század egyik legmarkánsabb és legbefolyásosabb egyénisége le-

gyen, tehát az ő életpályája a feltétlen lelki nagyság jegyében állt. Ennek következtében ő sem képezett kivételt és neki is ugyanazt a fájdalmas keresztutat kellett végigjárni, mint a többinek. Ez az út tövises, meredeken magasba szökellő, előre itt csak azok jutnak és ezt csak azok képesek végigjárni, kiknek a válla elég erős ahhoz, hogy hordja a keresztet.

Az első megpróbáltatás a Szent idealizmusát érintette nagyon is érezhető módon. Az isteni Gondviselés e célra azon politikai körülményeket használta fel, melyekről már szó volt. A mondottakkal kapcsolatban már csak azt kell megemlíteni, hogy a Falconieri-család a Bianchifrakció, a fehér párt vezetőinek, a Cerchieknek volt feltétlen híve, amivel Valois Károly, akinek kétszínű szerepét már említettem, nem volt megelégedve. S miután ő nem volt az az ember, aki ne tudta volna érvényesíteni befolyását, bőven gondoskodott arról, hogy a Falconieri-családon megbosszulja magát. Az elhatározásra a cselekedet következett és a Valois-bérencek a Falconieri-birtok egy részét kirabolták és felgyújtották. Valois Károly bosszúszomja ezzel még nem volt kielégítve és így Szent Julianna közeli rokonát, Falconieri Guidó Brúnót családjával elfogatta és mint veszedelmes politikai ellenfelet száműzette a városból.

Egyesek állítása szerint Julianna anyjával, Riguardatával egyidőre szintén száműzésbe került, de ezt történelmi adatok hiányában ma már nem lehet bebizonyítani. Annál is inkább, mert mások az ellenkezőjét állítják és ezek szerint Julianna és Riguardata csak az utóbbinak magas korára való tekintettel kerülte ki ezt a szomorú sorsot. Aki azonban ismeri Valois Károly hírhedt módszereit, az tudja, hogy ez még nem zárta ki a kellemetlenségek és üldöztetések egész sorozatát, mely szavahihető feljegyzések szerint elviselhetetlenné tette a két nő életét. Találunk oly történelmi forrásokat is, melyek úgy tudják, hogy Szent Julianna társnőket gyűjtött maga köré, kik a Falconieri-házban vele közös szervita életet éltek. Ezek a források azt is megemlítik, hogy Valois Károly felléptével ez a közösség megszűnt, mert Julianna lelki leányainak már nem volt maradása a minden pillanatban komolyan veszélyeztetett Falconieri-palotában.

*

Falconieri Szent Julianna tényleg nagyméretű egyéniség volt, kinek idealizmus kiállotta az imént vázolt tűzpróbát.

A valóban nagy lélek még ha mégannyira akarja is, akkor sem tud elzárkózni a külvilágtól, melyre nagy kihatással van s amelyre ellenállhatatlan vonzó-

erőt gyakorol. Így volt ez Szent Juliannával is és ennek köszönhette, hogy a legnemesebb értelemben befolyásolhatta nyugtalan honfitársait.

Ugyanennek a kihatásnak tudható be, hogy Juliannának hamarosan számos követője akadt. Ezek Firenze legjobb családjainak voltak a sarjadéka, mint azt Corsini Julianna, Soderini Johanna, Ugucioni Ágnes és Angela, Maccigni Johanna, Camilli Franciska és más hasonló nevek bizonyítják. Itt még arról is megemlékezhetek, hogy Julianna befolyása elől saját édesanyja, Riguardata sem tudott elzárkózni, aki szintén a leánya által megindított mozgalomhoz csatlakozott.

S miután követői napról-napra szaporodtak, Julianna belátta, hogy a fokozatosan kialakuló harmadrend jövője érdekében gondoskodnia kell a mindent szabályozó közös életformáról. Sürgőssé a dolgot többek között az a körülmény is tette, hogy a Szent körül csoportosult fiatal leányok egyelőre, mint Szent Julianna maga is, kénytelenek voltak a szülői házban maradni s így a világ csábításainak és az élet minden káprázatos kísértésének ki voltak téve, ami a Szent-szűz szolgálata szellemi irányzatának semmiképen sem felelt meg. A közös életforma megalakítása azonban csak félmegoldás lett volna s Juliannának arról

is kellett gondoskodnia, hogy társnőinek megfelelő helyet teremtsen, ahol a világtól elfordult, csakis a Szentszűz szolgálatának szentelt élet minden zökkenés nélkül megvalósulhat. Szent Julianna sokat imádkozott a Szentlélek világosságáért és nagybátyját, Szent Eleket is bevatta szándékába. S így lassan megérett a firenzei mantelláta kolostor alapításának a terve.

Azon a helyen, ahol jelenleg a Manelli-palota áll, egy házat béreltek, mely valószínűleg a Falconieri-család birtoka területén állott. Szent Julianna kis harmadrendi családja ide költözött be s egyelőre tető alatt volt. A szervita szempontból történelmi jelentőségű ház a mai Annunziata-tér és a Via dei Servi sarkán állott. Ma már természetesen nem létezik, mert ezen a helyen később a Ricci-család építtetett magának a híres Buontalenti tervei szerint gyönyörű palotát, melynek falai között született Ricci Szent Katalin (1519-ben). 1574-ben a remek épület gazdát változtatott és a Griffoni-család tulajdonába ment át. De a Griffoniak sem tartották meg sokáig s így került végleg a Manelli-család birtokába, mely még ma is tulajdonosa.

Az első háznak a helyét a mindenre gondoló és körültekintő Szent Julianna nagyon ügyesen választotta ki, mert így a

hosszú köpenyük miatt mantellátáknak nevezett harmadrendiek hajléka az Annunziata-templom közvetlen közelében volt, úgyhogy a rendtagok a korszokásnak megfelelően minden akadály nélkül résztvehettek, a számukra elkülönített helyen, az atyák karimáján és egyébként is könnyen tarthatták fenn az első renddel az előírt kapcsolatot.

Julianna szíve őszinte fájdalmára nem tarthatott társnőivel, mert magas korú, folyton gyengélkedő édesanyja gondos ápolásra szorult és nem nélkülözhetette gyermekét. Egyelőre csak rövid látogatásokkal kellett megelégednie, melyeket arra használt fel, hogy lelki leányait a jóban megerősítse és megadja nekik azokat az irányításokat, melyekre a közös szerzetesi élet megvalósításában szükségük volt. A történetírók általában azt állítják, hogy Julianna ebben az időben szerkesztette meg a harmadrend szabályait, aminek helyességét, történeti bizonyítékok teljes hiányában ma már szintén nem lehet ellenőrizni. A harmadrend szabálya egészen biztosan Szentünktől származik, de hogy azt mikor állította össze, azt alig lehet megállapítani.

*

Szent Julianna élete ezentúl beteges édesanyja, a fejlődésben levő mantelláta

kolostor és saját lelki ügyeinek rendezése között oszlott meg.

Lelki élete ekkor már teljesen kifejlődött és a legszebb harmóniának állott a jegyében.

Ugyanekkor már teljesen kialakult benne az eucharisztikus szellem, mely őt a szentségi Jézus lábaihoz vezette és amely megtanította őt az Eucharisztia kiapadhatatlan erőforrásából korlát nélkül meríteni.

A Szentszűz szolgálatán keresztül eljutott az eucharisztikus beteljesüléshez, melynek nyomán hosszú órákat töltött a legméltóságosabb Oltáriszentség előtt s annyira elmerült az Eucharisztia imadásába, hogy még a legszükségesebb étkezésről is megfeledkezett. Történetíróink úgy tudják, hogy napokon keresztül a szentáldozás volt egyetlen tápláléka. Arról, ami ezekben a boldog órákban a szentségi Jézus és Szentünk között végbe ment, sajnos, semmit sem tudunk, mert Julianna mindezt féltékenyen titokban tartotta. Annyi azonban bizonyos, hogy az isteni kegyelem ezekben a pillanatokban végezte Julianna remekműszámba menő lelkén azokat a végső simításokat, melyek nyomában a legkisebb tökéletlenség is eltűnt, hogy többé ne zavarja a fölényesen kibontakozó Krisztushoz való hasonlatosság elragadó szépségét. Ezt a

lelket maga az eucharisztikus Mester nevelte, hogy a világnak az eucharisztikus tökéletesség legvonzóbb példáját adja.

Szent Julianna teljesen megfelelt a kegyelem irányításának s az isteni Mestert oly hévvel szerette, hogy nem tudott a feszületre tekinteni a nélkül, hogy könnyekre ne fakadt volna. Élete alapeleme Krisztus kínszenvedése volt s lelkében mindig a Golgota misztikus magaslatán állott, hogy szeretett Úrnője oldalán elmerüljön a Megváltó vértanúsága szemléletében. A Szent az Istenanyával a szó reális értelmében együtt szenvedett és ez nemcsak az érzélemvilágára terjedt ki. Mert ő Jézus és Mária szenvedését nemcsak szemlélni akarta, hanem kikérte magának, hogy benne résztvehessen. Kérése meghallgatásra talált és az Istenanyával való együttlészenvedés elgondolhatatlan méreteket öltött benne, ami egyébként élete egyetlen öröme volt. És így a szenvedés tengerében felfedezte az öröm megvalósulásait, melyekben csak a nagy és szenvedélyes odaadással szenvedők részesülnek. Julianna misztikus Golgotaszzenvedése a feltétlen odaadás gyönyörű Allelujája volt.

Az eucharisztikus szellem nyomában Julianna lelkében felfakadt a szűzi, kegyelem védte tisztaság teljes gazdagsága. És

Az „Annunziata” bazilikája Firenzében.
(A bejáratától jobbra látható a kegykápolna.)

a tisztaság „érzéke” benne annyira kiélesedett, hogy az érintetlen lelkekben az első közeledésre megérezte a szüzesség illatát. Említenem sem kell tehát, hogy Julianna gyűlölte a bűnt, melynek rettenetes lényegéről neki, a bűntől távol állónak, fogalma sem volt. A valóságot csak akkor ismerte meg teljes mivoltában, midőn jelenlétében valaki egy ocsmány cselekedetet részletesen és élénk színekben vázolt. Ekkor részesült abban a világosságban, mely nélkül senki sem tudja egészen felfogni a bűn borzalmas lényegét. Ez a hirtelen megismerés annyira hatott, hogy a Szent ijedtében megdermedt és elájult. Azóta mindig egész testében megremegett, ha valaki előtte a bűnt említette.

Julianna most már teljes erejével csak azután vágyakozott, hogy elhagyja a világot és kizárólag csak az Istennek éljen. Ez a szándéka azonban addig, amíg öreg édesanyja élt, nem valósulhatott meg.

A történetírók túlnyomórésze 1306-ra teszi Riguardata halálát, míg mások szerint a vég már 1302-ben következett be.

Riguardata, a szelíd lelkű édesanya úgy halt meg, ahogy azt csak a szentek életében látjuk.

A szomorú és mégis reményteljes esemény minden valószínűség szerint egy

szép áprilisi napra esik. Aki ismeri a firenzei tavasz illatos káprázatát, ragyogó napsugarát, kék égboltját és a csodálatos város kedvesen derűs, mozgalmas életét, amely ilyenkor szinte újjászületik, az tudja, hogy Firenzében mit jelent egy ily felhőtlen, ragyogó áprilisi nap.

Ilyenkor meghalni szép lehet.

Különösen akkor, ha a szentéletű haldokló egy szentnek az édesanyja.

Ilyen volt Riguadata halála:

Nyugodt, szelíd és reményteljes, mint az az önfeláldozó élet, amely vele lezárult.

VII. MOZGALMAS MAGÁNY

Riguardata halálával nagy változás állott be Szent Julianna életében. Gyenge és beteges édesanyja többé nem szorult rá leánya jelenlétére és a Szent már nem volt kénytelen hosszú órákat tölteni a beteg ágyánál. Küldetését befejezte, gyermeki kötelességét a legszeretetteljesebb odaadással teljesítette; szabad volt és teljesen küldetésének, szent hivatásának élhetett.

Szentünk helyesen élt e szabadsággal, melynek következtében a hajlamainak legmegfelelőbb életformát választhatta és cselekedeteit tetszés szerint irányíthatta. Minden habozás nélkül, hisz ez már régen megfontolt dolog volt, határozta el, hogy visszavonul lelki leányai közé és belép a mantelláták kolostori közösségébe.

Az események most gyors egymásutánban peregtek le. Julianna elsősorban azokat az ügyeket intézte el, melyeket minden haláleset magával hoz, azután ünnepélyes formában lemondott a nem

csekély örökség őt megillető részéről és kereken visszautasította a Falconieri-család dícséretreméltó ajánlatát és nem fogadta el azt az évi járadékot, mellyel minden eshetőségre biztosítani akarták az ő felfogásuk szerint bizonytalan jövőt.

Azután a Falconieri-palotától búcsúzott el, ahol minden sarok, minden fal boldog gyermekéveire és őszintén szeretett szüleire emlékeztette. Tette ezt minden érzelgés, minden lehangoltság és mélabús hangulat nélkül. Tudta, hogy ez az idő egyszersmindenkorra lezárult. Hálás volt ezeknek az éveknek minden szépségeért, a sok szeretetért, amelyben részesült és szívébe zárt minden emléket, amely kivétel nélkül mind az őt szerető Isten végtelen jóságának volt a bizonyítéka. De nem állt meg, hanem küldetésének teljes tudatában a jövőbe tekintett és ingadozás nélkül, szíve vágyát követve tette meg azt a lépést, melynek a szervita mozgalom végtelen sokat köszönhet.

Julianna belépett az általa alapított mantelláták kolostorába.

*

A mantelláták firenzei kis házának szegényes ebédlőjében egy a harmadrend szokásos fekete gyászruhájába öltözött egyén térdelt, akin az első pillanatra meg-

látszott, hogy előkelő nemzedék sarjádéka.

Falconieri Julianna, a kolostor alapítója térdelt ott, hogy utánozhatatlan alázatossággal kérje felvételét az általa alapított közösségbe.

A mantelláták, kiket ez a nemes gesztus őszintén megrendített, mélyen megcségyenülve adtak hálát az egek Urának, hogy az alapítónő végre hozzájuk csatlakozhatott és magától értetődő egyszerűséggel ajánlották fel az első helyet.

A jó mantelláták úgy látszik még mindig nem ismerték eléggé a Szentet és így nem számoltak azzal, ami most következett. Julianna az ajánlatot szerényen megköszönve határozottan visszautasította és könyörögve-könyörgött, hogy mint a Szentszűz szolgálóleányai szolgálóját vegyék fel a közösségbe. A mantelláták erről mit sem akartak tudni, de a Szent megmaradt elhatározása mellett, s miután nem tágitott, a közösségnek nem maradt más hátra, mint teljesíteni ennek a rendkívüli nőnek nem kevésbé rendkívüli kívánságát.

Igy lett a gazdag és nagyrabecsült Falconieri-leány saját házában az utolsó: Szűz Mária szolgálóleányai szolgálója.

Ez a magatartás, mely a késő utókor csodálatát is megérdemli, érthetővé válik akkor, ha megfontoljuk, hogy Szentünk

lelki irányítója, Benizi Szent Fülöp, az alázatosság hőse volt, akiről tudjuk, hogy Párizsban és Páduában nyert akadémiai képzettsége ellenére, kész orvos létére a szervita rendbe mint egyszerű kisegítő testvér, aki a házban a legalacsonyabb testi munkát végzi, akart felvétetni. Szent Julianna előtt a szent rendfőnök életének ez a mozzanata valószínűleg ismeretlen volt, ami azonban azt bizonyítja, hogy a Szent félre nem ismerhető kihatással volt lelki fejlődésére s teljes sikerrel vezette azon szédítő magasságok felé, melyekre ő maga oly nagy lendülettel küzdötte fel magát. S még azt is bizonyítja, hogy Julianna tanulékony, könnyen vezethető tanítvány volt, aki lépést tudott tartani szent vezetőjével s aki nem csekély lelki követeléseinek korlátlanul megfelelt.

Az isteni Gondviselés sokszor tényleg rendkívüli utakon vezeti kiválasztottait. A szent rendfőnök szerzetesi élete első, zsenge éveit mint egyszerű laikus testvér tölti, a legmegalázóbb munkákat végzi s így veti meg az alázatosság és az önmegtagadás iskolájában annak a lelki nagyságnak az alapját, amely egyedül képesítette őt a rendfőnöki tisztség kivételosen bonyolult időkben való tökéletes betöltésére. És ugyanennek a kemény életiskolának köszönhette, hogy mint

pápai legátus oly sok esetben tudta a békét helyreállítani és hosszú, fáradalmas utazásaival kapcsolatban Franciaországban, Németországban és Európa keleti részein mint a Szentszűz apostola az Istenanya kultuszát megszilárdítani.

Szent Juliannát, Benizi Szent Fülöp tanítványát is rendkívüli magasságok felé vezeti az Isten. De a kiindulópont, melyből a kivételes jelentőségű élet útja a magasba szökell, mélyen fekszik. S így Julianna is az alázatosság minden önszeretetet könyörtelenül megtörő iskolájába kerül, ahol mint a közösség szolgálóleánya — és ezt a helyzetet az Isten sugallatára választotta szabad elhatározásból — a legdurvább munkák végzésével elégíti ki nagyméretű cselekvőképességét.

Ezzel az életmóddal természetesen együttjárt a szegénység, mégpedig legkomolyabb megnyilvánulásában, mely a mindennapi élet szükségleteit is közelről érintette. De Julianna a mantelláták az első időkben nélkülözésekben bővelkedő szegénységét is keveselte és oly mértékben valósította meg a szerzetesi életnek ezt a remekszép követelményét, hogy erről a mai kor nehezen alkothat magának helyes fogalmat. Annál is inkább, mert ezt a beállítást saját kortársai sem értették meg. A tizenharmadik szá-

zad dúsgazdag Firenzéje túlságosan hozzá volt szokva a korlátlan, minden esztelen szeszélyt kielégítő fényűzéshez, semhogy meg tudta volna becsülni a szent szegénység idealizmusát. A firenzeiek, akik sokszor látták Juliannát fekete mantelláta öltönyében apostoli útjait járni, komolyan megbotránkoztak a büszke Falconieriek sarjadéka kopott ruházatának silányságán s fejcsóválva kérdezték, hogy hogyan lehet ily toldott-foldott „rongyok”-ban az utcán mutatkozni. Még nagyobb megütközést keltett az egykor virágzó szépségű Falconieri-leány külső megjelenése, melyen a szigorú böjt, a szakadatlan nélkülözések feltűnően szembeötlő nyomot hagytak. Sápadt, beesett, redős, idő előtt megöregedett arcában sokan nem is ismertek rá a szép Juliannára. Nem csoda, hogy a gondtalan és felelőtlen csevegést szerető firenzei társaság a szalonokban csak erről beszélt, s míg egyesek megvetően nyilatkoztak, addig a jobbérzésűek elhatározták, hogy véget vetnek ennek az elviselhetetlen, minden nemes családot megalázó szegénységnek.

A firenzei társadalom, mely egyébként mindig jószívű volt, mélyen a zsebébe nyúlt, hogy Juliannát minden szükségesel ellássa. Csak túlcseresznyés fölösleget adott le valamit, de ez több volt, mint elegendő. Szentünk hálás szívvel fogadta

az adományokat s a jötevők megnyugodva, a jócselekedet nemes tudatában tértek vissza otthonukba s csak később jöttek rá, hogy a Szent ügyesen kifogott rajtuk s lépésük semmit sem változtatott a helyzeten.

A mantellátákhoz garmadában özönlő ajándékok ugyanis egy napig sem maradtak a házban. Azokkal a szegényeket, a nélkülözőket ruházták fel és élelmeztek, míg a mantelláta kolostorban, különösen pedig Szent Julianna életmódjában minden a régiben maradt. A Szent tovább is kopott, elnyűtt ruhájában látogatta szegényeit s gyűjtötte az azoknak szánt alalmazsnát, úgyhogy Firenze, más megoldás hiányában, végre belenyugodott a változtathatatlanba.

Julianna tovább tanult az alázatosság iskolájában, míg a Gondviselés jónak találta a helyzeten változtatni és a Szentnek azt a helyet biztosítani, mely küldetésének megfelelt.

A hirtelen fordulatot, mellyel senki sem számolt, a szervita rend egyetemes főnökének, aki Szent Fülöp második utódja volt, a látogatása pattantotta ki. Balducci András, ez volt a rendfőnök neve, jól tudta, hogy a firenzei mantelláta kolostor szent elődjének kedvenc, elkényeztetett gyermeke volt, akire mindig sok gondot fordított. Ennek tudatában az

új rendfőnök Szent Fülöp nyomába lépett és mindent megtett, hogy a női rend segítségére legyen. S most személyesen akart meggyőződni arról, hogy a firenzei mantelláták házában minden rendben van s megfelel a rend irányzatának. A legjobb szándék vezette s a mantellátáknak ösztönzésére akart lenni. A tapasztalt rendfőnök azonnal helyesen ítélte meg a helyzetet, mely az ő felfogása szerint tarthatatlan volt, mert Julianna közismert tehetsége a saját maga választotta helyen nem érvényesülhetett. A rendnek a női szervita mozgalom jól felfogott érdekében feltétlen szüksége volt a Szent kitűnő szervező és kormányzó képességére. A rendfőnök, miután komolyan megfontolta a dolgot, felhívta a mantelláták figyelmét a helyzetre és utalt arra is, hogy a Szent apostoli munkásságára, mely a múltban oly nagy sikerrel járt, nemcsak a rendnek, de Firenze oly sokszor veszélyeztetett közéletének is feltétlen szüksége van.

A megoldás nem volt nehéz. Balducci András azt tanácsolta a mantellátáknak, hogy válasszanak új főnöknőt. Azt, hogy mindenki Juliannát fogja választani, mint tapasztalt, kormányzáshoz szokott ember, előre tudta.

A választás a rendfőnök elvárása szerint folyt le. Részleteit, sajnos, nem

ismerjük, mert a történetírók ezekre nem térnek ki s csak azt a küzdelmet vázolják többé-kevésbbé részletesen, mely a választó közösség és a megválasztott között folyt le. E szerint a Szent a főnöknői tisztséget nem fogadta el, mert arra, saját kijelentése szerint, magát méltatlannak tartotta. S miután Julianna nem volt az az egyéniség, kinek az elhatározását egykönnyen lehetett megtörni, a közösség a választásban kinyilvánított akaratát semmiképen sem tudta érvényesíteni.

Az épületes huzavonát a rendfőnök, akit a Szent nagyszerű magatartása meghatott, egyideig elnézte s azután egy parancsszóval, amely Juliannát lelkiismeretben kötelezte a választás elfogadására, eldöntötte a vitát. A mantelláták Szent Juliannában ideális főnöknőt kaptak. A Szent, mint tudjuk, nem volt barátja a félmegoldásnak s hasonló tökéletlenségeknek. Amit egyszer kezébe vett s elvállalt, azt keresztül is vitte és a megvalósulások kivétel nélkül a tökéletesség jegyében állottak. Főnöknői tevékenységét is ezek a tulajdonságok jellemzik. A közösséget erélyes kézzel kormányozta, mindenkiről egyénileg gondoskodott, a fegyelmet fokozta s mindenkivel megszerettette. Mint perjelő bizonyította, hogy az egyetemes rendfőnök nem be-

csülte túl szervező és kormányzó képességét és hogy társnői helyesen cselekedtek, midőn egyhangúlag választották meg főnöknőjüknek.

Ebben az időben a mantelláták életmódja nagyon szigorú volt. Az eredeti szabály kemény élethez szoktatta követőit s a napot nehéz munkával felváltott imádsággal töltötte ki, míg a pihenésnek elenyészően csekély időt szentelt. Az étkezést is szigorú előírások korlátozták, melyek számtalan rendkívüli bőjtöt tartalmaztak. Mindez és másfajta önsanyargatások nehezítették meg a mantelláta életet, éspedig oly mértékben, hogy ezekben a kolostorokban csak teljesen egészséges és nagymértékben ellenállóképes szervezetű egyének tudtak a szabályok igényeinek megfelelni.

Az új perjelnő, Julianna ahhoz is értett, hogy alárendeltjeinek ezt a kemény életmódot kellemessé tegye a nélkül, hogy a szabályokat enyhítse. Anyai, a hősiességig felfokozott szeretete, tökéletes példaadása és egyéniségének ellenállhatatlan vonzóereje könnyen elfeledtették az alárendeltekkel a mantelláta életforma keménységeit.

Szent Julianna mantellátái teljes szivtisztaságban szolgáltak a Szentszűznek és amit tettek, szíves örömmel tették. Ennek természetesen az volt a következmé-

nye, hogy a tökéletességben rövid idő alatt nagy előhaladást tettek. S tudták, hogy mindezt a szent perjelnö körültekintő, tapasztalatban gazdag vezetésének köszönhették.

A mantelláták élete Szent Julianna korában a lelkes istenszeretet és kölcsönös megértés révén kielégítően szép volt. Túlságosan szép és így nem tarthatott soká. A megpróbáltatás, mely ennek a boldog időszaknak oly váratlanul vetett véget, nem is maradt el s a szent főnöknő amúgy sem könnyű élete egyik legnehezebb szakaszához érkezett.

Falconieri Szent Elek, az egyetlen, aki a szent Alapítók közül még élt, 1310-ben élete száztizedik évét érte el. Az aggastyán még mindig üde, ellenállóképes volt s önsanyargatása még ebben a magas korban sem enyhült. Szent Fülöp halála óta Szent Elek megint behatóbban foglalkozott Juliannával, éspedig oly mértékben, hogy az utolsó években tapasztalt rohamos fejlődést az isteni kegyelem után kizárólag az ő irányításának köszönhette. Ennek következtében Szent Elek és Szent Julianna között a legmeghittebb és a legmegbízhatóbb kapcsolat alakult ki. Julianna őszinte szeretettel és tiszteletteljes hálával vette körül agg rokonát, kinek a lelki fejlődés terén oly sokat köszönhetett.

Szent Elek, aki sohasem túlzott és mindig józan tárgyilagossággal vette az életet, egyszerre és ez ebbe az időbe esik, egész váratlanul elkezdett közeli haláláról beszélni és arra előkészülni. Sajnos, az élet, az események igazat adtak neki.

Küldetése minden szempontból be volt fejezve.

Védence, Szent Julianna már eljutott oda, ahol a legjobban tudta kifejteni azt a tevékenységet, melyre az Isten előre kijelölte: a mantelláták főnöknője volt és lelakiségével besugározta az egész szervita mozgalmat, ami elég biztosíték volt arra, hogy az intézmény női ágazata az alapítás lendületének megfelelően továbbfejlődjék. Ami pedig a szervita rendet illeti, melynek az aggastyán, mint már említettem, egyik megalapítója volt, az 1304 február 3-án XI. Benedek pápa által engedélyezett egyházi jóváhagyás minden nehézségnek véget vetett s megadta neki a kánonjogi alapot. A célok, melyekért egész életén keresztül küzdött, megvalósultak és így a Szent kérlelhetetlen logikájával belátta, hogy az ő ideje is lejárt és életében most már csak az utolsó óra következhetik, melyre lelkiismeretes módon akart előkészülni.

Az elővigyázatos Szent Elek tényleg nem csalódott. Az örökkévalóság küszöbén állt, melyet ugyanezen esztendő feb-

ruár 17-én lépett át, hogy elvegye az élet koronáját.

Az említett napon az aggastyánt rendtársai haldokolva találták cellájában. A szomorú hír futótűzként terjedt el a városban és firenzei hívei seregestől jöttek, hogy az Annunziata-kegykép előtt érte imádkozzanak. Szent Elek ez alatt szegényes ágyán feküdt, míg vértelen ajkai utoljára mondták a mindennapi száz Angyali üdvözetet, melyet a Szent Alapító életében sohasem mulasztott el.

Az esthajnal bekövetkeztével megkonduktak a város harangjai s míg a firenzeiek hajadonfővel az Úrangyalát imádkozták, a haldokló cellájában égi fény ragyogott fel: Krisztus eljött a betlehemi gyermek alakjában, illatos rózsákkal koszorúzta meg fáradt szolgája ősz fejét s elvitte magával hűséges lelkét, hogy odavezesse mennyei Atyjához.

Julianna most már teljesen elárvult.

Szent Fülöp és Szent Elek, kik az élet művészi tökéletességű alakítására tanították, már nem voltak az élők között s ha a túlvilágból a szentek közössége révén támogatták is, itt e földön már senkije sem volt.

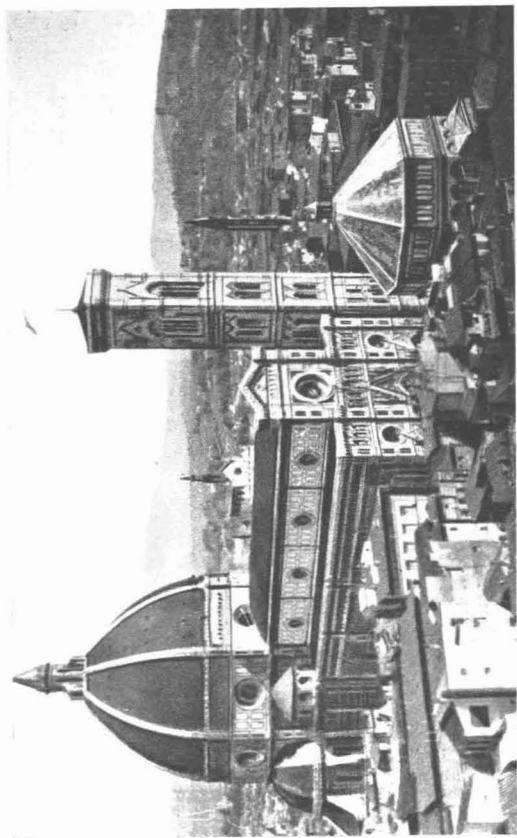
E kemény megpróbáltatás nagyon is közelről érintette Julianna lelkét, aki kiváló lelki vezetőit mindig hálás szeretettel vette körül. De mindenekfelett sze-

rette az Istent s így megnyugodott szent akarátában. Az egyedüllét teljes súlyával vállára nehezedő keresztet pedig szóltan némasággal hordotta. Lelke minden titkát ezentúl az előtt tárta ki, aki a lelkek legvonzóbb vezetője, s Jézus nemcsak vezette, de meg is vigasztalta őt.

*

Az idő ezalatt természetesen nem állt meg s a történelmi események továbbfejlődtek. Firenze esetében ez, sajnos, megint csak izgató nyugtalanságot és véres pártharcot jelentett. A Bianchi és Neri (fehér és fekete) frakció újból ádáz küzdelmet folytatott egymás ellen, ami ezúttal érthetetlen rombolással járt. A gyújtogatások napirenden voltak s ami nem lett a lángok martaléka, az rablókézre került. A gyűlölet a füstölgő romok előtt sem állt meg s csákányai azt a keveset is széjjelrombolták, ami még megmaradt. A fél város már nem volt egyéb, mint szomorú romhalmaz, de Firenze még mindig nem elégelte meg a polgárháborút s nem állt meg azon a sikamlós lejtőn, melynek végén a menthetetlen megsemmisülés áll. A szeszélyeiben beszámíthatatlan büszke város szerette a vérontást s magának tartotta fenn azt a kiváltságot, hogy ezen a téren is vezessen.

A „Signoria” (a város kormánytanácsa) ekkor arra a szerencsétlen gondolatra

A firenzei Dóm, előtte a keresztelőkápolnával.

jutott, hogy a Firenze ellen szövetséget kötöttek városok leggyengébbjét, Pistoia-t meg-támadja és egyszerűen elsöpri a föld szí-néről. A tervet Firenze irgalmatlanul keresztül is vitte: a város hadserege el-vágta a szerencsétlen várost a külvilág-tól és kiéheztette, amire a borzalmas, ismét esztelen rombolásokban bővelkedő meg-szállás következett.

Corso Donati ezalatt bőven gondosko-dott arról, hogy a csatazaj Firenzében el-ne némuljon. És habár hatalma csak a Por San Pietro negyedre terjedt ki, mégis sikerült neki az egész várost forrongásba hozni. A Szent Péter-negyed nyugtalan tűzfészkéből a forradalom lángjai hamar átcsaptak a többi városrészre is és Firenze most ismét teljesen ki volt szolgáltatva a polgárháború beszámíthatatlan esé-lyeinek.

A lakosság egyideig csak eltűrte, hogy a felelőtlenek egymást legyilkolják és tengernyi vért ontsanak, de végre mégis csak észbe kapott, megsokallta a dolgot és ami a fő: cselekedett. A forradalom-ban most váratlanul jóra fordult a helyzet. Corso Donati házá-t az ellenforradalom hívei megszállták és a gyűlölt pártvezér csak az utolsó pillanatban tudott egy tit-kos ajtón keresztül menekülni. De sorsa már meg volt pecsételve. Örült hajsza indult meg utána. Elfogatása pillanatá-

ban megakadt a kengyelben és olyan szerencsétlenül bukott le a lóról, hogy betört fejfel, holtan terült el a kövezeten. A veszedelmes lázító tragikus vége megrendített mindenkit s ennek köszönhetjük, hogy az ellenfelek kibékültek egymással s a városban, ha nem is végleg, de mégis helyreállott a rend.

A békét VII. Henrik bontotta meg újból, aki mindenáron helyre akarta állítani a német-római császárságot. A Neri és Bianchi frakció hívei ismét a Guelfek és a Ghibellinek pártjába tömörültek össze és az alig befejezett polgárháború, mely ezúttal soká tartott, megint megbénította a város életét. A történelem nem ritkán ismétlésekbe esik s így volt ez most is. A száműzetések, pápai interdiktumok, véres utcai harcok tarka, de már megszokott változatossága vonul fel ismét a szemlélő előtt. És hogy minden megismétlődjön, a polgárháború a környékre is kiterjedt. Ezúttal nem Pistoia-áról, hanem Pisáról van szó. Pisa városa ugyanis szövetséget kötött a firenzei függetlenség esküdt ellenségével, VII. Henrikkel, amit Firenze kihívásnak tekintett s magától értetődik, hogy erre csak egy válasza volt: a hadüzenet.

Firenzét ez egyszer elhagyta a hadiszerencse. A firenzei sereg Altopascionál szégyenletes vereséget szenvedett. S ami

leginkább bántotta a büszke várost: a győzelmet egy hírhedt kalandor, Castruccio Castracani aratta. Ebben a csatában, melyre Firenze nem szívesen emlékezik vissza, a hadiszekér a rajta levő vészharanggal, a Martinellával, mely a firenzei csapatokat mindenhová elkísérte, szintén a pisai sereg hadizsákmánya lett a firenzeiek nem kis bosszúságára. Említenem sem kell, hogy Pisa büszkén őrizte hadizsákmányát, ami szintén nem járult hozzá a két város között való ellenségeskedés megszüntetéséhez.

Firenzében, az ellentétek e csodálatos korszakában, a polgárháború legkirívóbb elfajulása közepette, az emberek nem feledkeztek meg kulturális küldetésükről és a politikai élet minden zavaros nyugtalansága ellenére is volt idejük és lelki erejük arra gondolni, hogy a várost elmúlhatatlan értékű remekművekkel gazdagítsák. Más nemzetek és városok teljes erejüket minden bizannyal a háború fölényes lefolytatására, a károk helyrehozására és a közélet megszilárdítására fordították volna és alig lettek volna képesek egyébre is gondolni. A végtelenül tehetséges, cselekvőképes firenzei nép fiai legjavát a csataterre küldötte, falai között véres harcokat vívott, és ugyanabban az időben palotákat, nyilvános épületeket és templomokat épí-

tett, melyek ma is csúcsteljesítményei az építészetnek és bizonyítékai annak a páratlan életképességnek, melynek Firenze nagyságát köszönhette.

Ebbe az időbe esik a világhírű firenzei Dómnak, a földkerekség egyik legszebb templomának a keletkezése is. Santa Maria del Fiore, ahogy a dómot nevezik, egy része azt a területet foglalja el, ahol Szent Julianna szülőháza, a Falconieri-palota állott. Midőn ugyanis a régi katedrális, mely a hét szent alapító életében oly fontos szerepet játszott, csákány alá került, kiderült, hogy a terület túl szűk lévén, nem felel meg az új épület méreteinek. Amire a város a környékbeli telkeket sajátította ki és a rajtuk levő palotákat lebontatta. Egy régi feljegyzés szerint Firenze a Falconieri-palotáért 1399-ben 1200 firenzei forintot fizetett. A család új hajléka szintén a dóm közelében épült, körülbelül ott, ahol ma a l'Opera del Duomo palotája áll, mely még most is hordja a Falconieriek címerét.

A minoriták Santa Croce-temploma is, mely szintén a város büszkesége, ugyanabban az időben épült. Az új Olaszország ennek a templomnak a főhajójában állította fel, a regensburgi Walhalla mintájára, halhatatlanjai emlékszobrait, ami azonban sajnos, a templom tökéletes gótikájának harmónikus egységét törte meg.

A „Palazzo Vecchio”, a városi szenátus székhelye és a „Bargello”, a városi prefektus palotája szintén ennek a zseniális kornak a teljesítménye. A „Palazzo Vecchio”, melynek karcsú tornya csak az épület homlokfalára támaszkodik, az építőművészet ritkaságaihoz tartozik és a virágok városának egyik legtipikusabb emlékműve. A „Bargello” tornyában pedig az a harang van elhelyezve, melyet csak akkor kongatnak, ha egy halálraítélt indul utolsó útjára.

Ebből az ellentétekben gazdag háttérből domborodik ki Szent Julianna apostoli munkásságának új fázisa, mely minket különösen érdekel. Mert a mantelláták főnökszonyának működése nemcsak arra a szerzetesi közösségre terjedt ki, melyet kormányzott, hanem azokra is, kik a kolostor falain kívül, a firenzei élet minden kísértésének kitéve küzdötték az élet küzdelmeit s kiket a Szent a krisztusi élet győzelmes alakítására akart megnyerni.

Julianna el is érte célját s számtalan lelket vezetett vissza Krisztushoz. Tette ezt nem annyira külső cselekedetek, mint ama végtelenül hathatós egyéni befolyás és tökéletes példaadás révén, mely a legmegátalkodottabb forradalmárokat és pártharcosokat is meggyőzte arról, hogy nem nekik, a véreskezű férfiaknak, hanem

a Szentnek, a kegyelem fegyverével
küzdő gyenge nőnek van az élet komoly
értelmében igaza.

*

Míg Firenze a polgárháború borzalmas
csatáit vívta és a mellett a legnagyobb
lelki nyugalommal, mintha semmi sem
történt volna, tovább építkezett, addig a
mantelláták továbbfolytatták csendes,
visszavonult életüket és csak a Szentszűz
szolgálatával és a halhatatlan lelkek meg-
mentésével törődtek.

És most megismétlődött az, amivel már
Julianna első ifjúságában találkoztunk:
a visszavonult, csendes, apostoli élet fel-
tűnést keltett, a mantelláták komoly
ragaszkodása a szigorú szabályhoz, ellent-
mondást szült és kihívta a szellemes város
legélesebb kritikáját.

A kritika irgalmatlan volt és nem
átallotta a szelíd zárdaszűzeket a nyilván-
osság előtt pellengérre állítani és sok
szempontból nevetségessé tenni.

Ennek az okát abban kell keresnünk,
hogy Firenze társadalma, mely a mantel-
láták életfelfogásától túlságosan távol
állott, nem volt képes beleilleszkedni az
ő komolyan szent lelkivilágukba, melyben
Jézus és Mária szenvedése képezték az
alapotívumot és így nevetségés és kár-
tékony túlzásnak tartotta azt az életfor-

mát, melyen a mantelláták a világ minden kincséért sem változtattak volna.

Firenze a tizenharmadik és a tizennegyedik században kimondhatatlanul gazdag volt. A korabeli társadalom ennél fogva mindazon veszélyeknek és hátrányoknak volt kitéve, melyek a korlátlan bővelkedéssel járnak együtt és amelyek annál inkább fokozódtak, minél gyorsabban és könnyebben szerezte meg ez ügyes nép mérhetetlen gazdagságát. Ebben az esetben, a közösség, a társadalom rendszerint elveszti a benső egyensúlyt, mert nagy kilengéssel hajlik az élet anyagi oldala felé, teljesen elmerül a korlátlan és nem is korlátozható fényűzés kétes és kétértelmű örömeiben, míg az élet másik oldalát, a lelki kultúrát s annak megszilárdulását teljesen figyelmen kívül hagyja, ami a tizenharmadik század Firenzéjében tényleg beteljesült. Magától értetődik tehát, hogy Firenze nem helyeselte, mert nem értette meg, Julianna és társnői nélkülözésekben gazdag szegénységét, melyet túlzottnak tartott, s amely szerinte megérdemelte és kihívta mindazoknak az elutasító kritikáját, akik tárgyilagos józansággal szemlélik az életet.

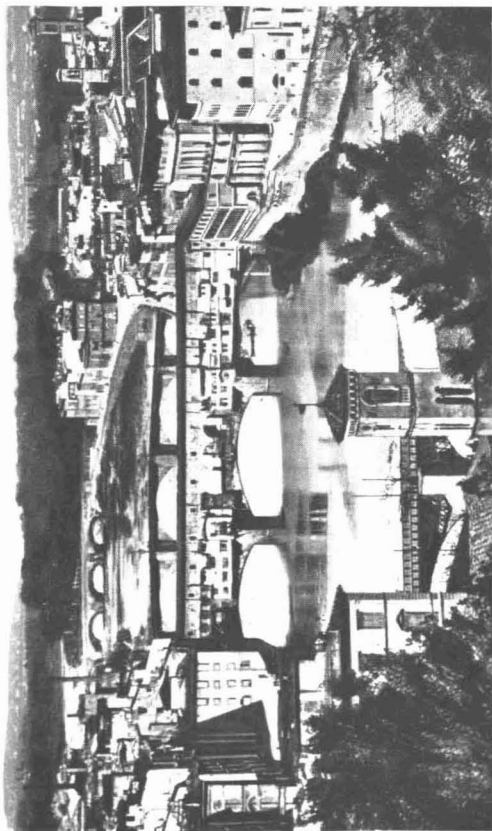
Volt még egy másik jelenség is, melylyel az akkori Firenze nem tudott megbarátkozni: Julianna és társnői kemény önmegtagadásra és feltétlen önuralomra

felépített acélos fegyelme. Az a Firenze, mely oly kábítóan szép ünnepeket tudott rendezni és oly szenvedéllyel igenlette az élet örömeit, bámulva vett tudomást Julianna és mantellái önsanyargatásáról, mely egyébként kellő túlzásokkal megtoldva közbeszéd tárgyát képezte és komoly felháborodással ítélte el ezt a szerinte emberhez nem méltó, esztelen életmódot.

Firenze ítéletét annyiban lehet megérteni, amennyiben Julianna és társnői szigorúsága ebben az időben tényleg minden elképzelést felülmúlt. De az ilyfajta életformák ellen erélyesen tiltakozó Firenze elfelejtette, vagy egyszerűen nem akarta észrevenni, hogy a sokat kritizált mantellák ezen az úton érték el azt a benső, lelki boldogságot, mely mindenért kárpótol és amelyet másutt hiába keresünk.

A kísérlet, melynek célja a mantellák élete enyhítése volt, megghiúsult és a zárdaszűzek kitartottak a szabály eredeti szigora mellett, vagy, amint a firenzei társaságban mondták: testi-lelki öngyilkosságot követtek el.

Firenze erre a „makacsságra” azzal válaszolt, hogy teljes meggyőző erejével lebeszélte azokat a társaságbeli fiatal leányokat, akik Julianna mozgalmához akartak csatlakozni és a mantellák rideg

Az Arnó-folyó, amely Firenzét, a virágok városát két részre osztja.
Előtérben a híres „Ponte Vecchio.”

életét a legborzasztóbb színekben tün-
tette fel. Ami azonban nem sokat használt
és egyáltalában nem gátolta a mozgalom
fejlődését, mert az isteni Gondviselés fél-
tékeny éberséggel őrködött a felett, hogy
a kiválasztottak meg ne tántorodjanak és
kövessék hivatásukat.

Julianának ezúttal is igazat adott az
élet: Firenze konok ellenállása megtört,
az előítéletek maguktól foszlottak széjjel
és a mantelláta mozgalom változatlanul
járta tovább a Szentszűz szolgálatának
magasztos útjait. S ha most azt kérdezzük,
hogy Julianna miért nem engedett és
miért nem járult hozzá, hogy a szabályok
eredeti szigorát enyhítsék, akkor erre a
kérdésre csak azt válaszolhatjuk, hogy
a Szent ismerte a firenzei társaság felü-
letes szellemét s tudta, hogy azoknak a
szalonoknak az ítélete, melyeknek sejt-
elmük sincs a szerzetesi élet lényegéről,
egyáltalában nem lehet mérvadó, másrészt
pedig saját tapasztalata, melyet az általa
kormányzott közösségben szerzett, azt
bizonyította, hogy a szabályokhoz való
hűséges ragaszkodás az alapja úgy a lel-
kiség teljes kibontakozásainak, mint a
vele együtt járó és mindent betöltő benső
harmóniának.

Volt ezenkívül egy másik körülmény
is, mely a Szentet megerősítette elhatá-
rozásában. A fiatal közösség ebben az

időben ugyanis nagy, kísértésekben gazdag lelki válságon ment keresztül, mely az intézményt alapjaiban ingatta meg. Ebben a helyzetben különös lelki erőre és kegyelemre volt szükség. Julianna nagyon jól tudta, hogy ilyen körülmények között feltétlen szükség van arra a komoly, higgadt és befelé fordult életmódra, melyet a szabályok írnak elő s melynek védelmében és fenntartásában a szigorú vezeklés és fegyelem döntő szerepet játszik. Julianna perjeltnő volt s mint ilyen teljes lelkiismeretességével érezte magát felelősnek mindenegyes reábízott lélek sorsáért. Ennek a felelősségnek a tudata adta meg neki azt az elszántságot, mely megerősítette magatartásában, úgyhogy nemcsak Firenze előítéleteit törte meg, hanem az általa kormányzott közösséget is átsegítette az említett krízis veszedelmén.

A kívülről jövő ellentmondások elnémultak és a benső vihar elült. A mozgalom megállta a helyét és bebizonyította életképességét.

S mindez a Szent bölcs kormányzatának volt a gyümölcse.

VIII. MIDŐN A SZENT TŰZ MINDENT LÁNGBA BORIT

Szent Julianna most már élete és működése utolsó fázisába lép, mely teljesen a mindent elemésztő szent tűz jegyében áll. Ezt a tüzet az irányító és megszentelő Lélek szítja a lélekben és fokozza addig, amíg el nem éri a tökéletességet s lángba nem borít mindent. Ilyenkor már csak egy érvényesül: a hősies szeretet, mely kitölti a szívet, acélosítja az akaratot és irányítja a cselekedetet.

Különös, majdnem elviselhetetlen erővel lobog fel a szent tűz Julianna lelkében akkor, mikor az Eucharisztia imadásába, a Vele való izzó, benső közösségbe merül el. Ezek alatt a hosszú órák alatt, melyek mint pillanatok röppennek el fölötte, átéli a Megváltó misztikus szeretetét és abban megtalálja élete második súlypontját: a halhatatlan lelkekhez való szenvedélyes vonzódást, mely annyira kifejlődik benne, hogy a lelkek üdvösségéért minden áldozatra képes.

A misztikus szeretet mindent elárasztó tüze Julianna külső életét is átalakította. A Szent végső, felülmúlhatatlan lendülettel alakítja életét: hallatlan önsanyargatásokat végez, mert a szeretet rendkívüli áldozatok és mérhetetlen szenvedés által akarja bebizonyítani valóságát és rendkívüli méreteit.

Élete, mely a Szentszűz szolgálatában teljes szépségében bontakozott ki és elérte a tökéletességet, ekkor már teljesen az Eucharisztia felé fordult, ahová az Istenanya vezette. Csak az Eucharisziának élt és az eucharisztikus jelenlét, közelség, áldozat és közösség volt élete értelme, tartalma és boldogsága.

És ha ki kellett kapcsolódni ebből a magasztos jelenlétből és a Szentszűz szolgálata követelményének megfelelően a halhatatlan lelkeket kellett felkeresni, visszavezetni Jézushoz és így örök értelemben megmenteni, akkor Julianna élő tabernákulummá lett, melyben Jézus lakozott. Mert a Szent annyira összeforrott az Eucharisziával, hogy minden lépését érte tette, Vele egy szent közösségben, melynek misztikus köteléke a szeretet volt.

Szentségimádásai alatt nem egyszer fordult elő, hogy megfeszült fizikai szükségleteiről: nem evett, csak az Eucharisziából élt. Különösen szerdán és pénteken. Sok esetben csak társnőinek, akik

joggal aggódtak egészségéért, nem lan-
kadó kérésének engedett s vett magához
némi táplálékot.

Szent Julianna az Eucharisziánál töltött hosszú éjjelei és nappalai mind a Golgota misztikus jegyében állottak. S míg szemei az Oltáriszentséget látták, lelkében felújult Krisztus véres kinszenvedése és kereszthalála, éspedig oly fokban, hogy elragadtatásba merült.

Az Eucharisziában mindig a megkínzott, tövissel koronázott Krisztus arculatát látta s számára minden oltár, amelyen az eucharisztikus Krisztus trónolt, a Golgota misztikus magaslatát jelentette.

Említenem sem kell, hogy ezen a misztikus magaslaton mindig megérezte a fájdalmas Istenanya, az ő Űrnője jelenlétét s Vele együtt szenvedte el a passzió minden kínját s Vele együtt vigasztalta hófehér lelke tüzes szeretetével a Golgota nagy, imáadásraméltó áldozatát.

Ez a szeretetteljes, lelki szenvedés kihatott külső életére is és ez készítette arra az egyedülálló önsanyargatásra, melyet oly sokan nem értenek meg s mely nem egyéb, mint benső, lelki Golgota-szenvedésének külső, fizikai megnyilvánulása.

Julianna lelki nagysága itt, az Eucharisziában átélt Golgota-szenvedés ragyogásában bontakozik ki teljesen és csak

itt fakad fel bennünk, tisztelőiben, az a megértés, amely nélkül nem tudnánk a Szent lelki arculatát megközelíteni s életstílusát, mint a szervita lelkiség egyik legmagasabb megvalósulását értékelni.

Ebben a ragyogásban megrendülve látjuk, hogy Julianna az életet irányító világosságot a Megfeszített haldokló, örök szépségű szemeiből merítette, míg életbölcsejét, magatartását, mely valóban a Golgota-szellem megvalósulása volt, a fájdalmas Istenanya néma szenvedésétől tanulta.

Julianna, akit az Eucharisztia a Golgota magaslatára vezetett, itt, ezen a fennsíkon találkozott az engesztelő, másokért vezeklő, megváltó szeretettel. Itt nyilatkoztatta ki neki az Isten az emberi lélek értékét és találta meg, a keresztfá borzalmas realizmusában, az összefüggést Krisztus és a lelkek között. Itt találkozott a fájdalmas Istenanya hősie szeretével, mely még a legmegátalkodottabb lelket is vissza akarja vezetni isteni Fiához, hogy megmentse s így érett meg benne, a Szent-szűz szolgálóleányában az az elhatározás, hogy a lelkek üdvösségeért nemcsak apostolkodik, de Jézus és Mária nyomában személyes, másokért szabadon vállalt szenvedéssel járul hozzá a lelkek megmentéséhez. Hogy ezt a feladatot mennyire komolyan vette, azt végtelen bőjtje

és hallatlan önsanyargatása bizonyítja. És most azt is megértjük, hogy a Szent apostoli munkái sikerrel jártak. Sikerrel kellett járniok, hiszen Julianna legyőzhetetlen fegyverrel küzdött a lelkekért: a Golgota magaslatáról szállt le hozzájuk s onnan hozta magával az önmagát engesztelésül feláldozó szeretet ellenállhatatlan tűzét, mely mindent lángba borít. Csak így magyarázhatjuk a bűnösök megtérítésében elért sikereit és csak így értjük meg, hogy ez a gyenge nő és zárdaszűz oly sokat tudott tenni a forrongó Firenze megbékélése érdekében.

Életének ezen utolsó fázisában Julianna figyelme különösen a kor nővilága felé fordult, mely a Szent apostoli munkásságára nagyon is rászorult.

Mint már említettem, Firenze ebben az időben végtelenül gazdag volt, amit különösen a vele született diplomáciai ügyességének és virágzó kereskedelmének köszönhetett. Ezt a gazdagságot, melyről a mai elszegényedett emberiség nehezen alkothat magának fogalmat, elsősorban Firenze nővilága élvezte. A heves vérű, elismerten szép és amúgy is elkényeztetett firenzei nők a gazdagság minden előnyét felhasználták és oly fényűző életet éltek, mely jóval túlhaladta a megengedett határokat és már több volt, mint esztelen pazarlás. Hatalmas össze-

geket fordítottak az öltözködésre, drága szövetekre és a már akkor is divatos kozmetikai szerekre. Az aranyból és drágakövekből készült ékszerekre egész vagyont költöttek és ennek megfelelően rendezték be lakosztályaikat. Már az utcán is csak mélyen kivágott ruhában jártak és oly nagyméretű nyilvános ünnepségeket rendeztek, melyek roppant kiadásokat okoztak. A firenzei városi szenátus is megsokallta ezt a mámoros orgiákra fordított vagyont, és a törvényhozó testület meghozta a szükséges törvényeket, melyek korlátozták a céltalan és veszedelmes tékozlást. Azonban mégis minden a régiben maradt, mert Firenze hölgyeit nem lehetett egyszerűen törvényekkel és tilalmakkal jobb belátásra bírni. Az új törvények a régi aktákhoz kerültek, míg Firenze gondtalanul mulatott tovább és mámorában két kézzel szórta a pénzt.

Ebben az örök farsangban nagy szerepe volt Firenze hiúságának is. A pénzügyben és a politikában vezető családok nagyon szerették vagyonukat fitogtatni és szívesen csodáltatták meg magukat fényűzésük túlaranyozott és drágakövekkel kirakott kereteiben. Ezt a célt szolgálták a gyakori ünnepségek, melyekre a város aprajagja meghívót kapott. S miután a farsangot túl rövidnek találták, minden

Firenze városházának (Signoria) tornya és
az Uffizi-palota két szárnya.

alkalmat megragadtak, hogy nagyméretű nyilvános mulatságokat rendezzenek és így sorra kerültek a kereszténység ünnepnapjai is. Példa erre a Firenzében pompás szépségű május, melynek kezdetben csak az első napját szentelték a tavasz megdicsőítésének. Csakhamar keveselték ezt az egy napot s az ünnepet az egész hónapra terjesztették ki. Virággal díszített férfiak és nők táncoltak a nyilvános tereken, rendeztek felvonulásokat az utcákon és élvezték korlátlanul a tavasz örömeit. Hogy ez azután elfajult és szomorú visszaélésekhez vezetett, azt nem kell külön említeni.

Julianna sohasem lelte örömét abban, hogy másoknak elrontsa a kedvét. De Firenze már túlságosan „jókedvű” volt, ami az erény és a női méltóság rovására ment. Julianna az ily dolgokban már nem ismert tréfát és így elhatározta, hogy megint érvényesíti nem csekély befolyását. A Szent tehát elindult apostoli útjára, felkereste a vezető családok nőtagjait, lelkükre beszélt és elérte azt, hogy a nagyobbik rész visszavonult és nem vett többé részt a zajos ünnepségeken. Előfordult az is, hogy egyeseket a kegyelem különösen érintett s ezek hátat fordítottak a mámoros firenzei világnak, hogy Julianna kolostorában a Szentszűz szolgálatának szenteljék életüket. Ezek

között méltó feltűnést keltett a nagyon is mozgalmas életű, ragyogó szépségű fiatal özvegynek, Diana Damanzatinak a megtérése, aki a mantelláták között ezen túl a tökéletesség útjait akarta járni.

*

A fokozott apostoli tevékenység Juliannának nagy áldozatába került, mert ekkor már jelentkeztek nála azok a fájdalmak, melyeket kezdetben nem vett komolyan s amelyek, mint később kiderült, komoly gyomorbajnak voltak a következményei.

Történetíróink ezt a mindig nagyobb mérvben fellépő betegséget Julianna végtelenül szigorú önsanyargatására vezetik vissza, amely teljesen felőrölte szervezete ellenállóképességét, úgyhogy az elgyengült test képtelen volt a fellépő betegség ellen védekezni.

A gyomorbaj görcsszerű rohamokkal járt, melyek néha elviselhetetlenek voltak. Az orvosok mindent megkíséreltek, de eredmény nélkül. A baj mindig jobban terjedt s a görcsök is gyakrabban jelentkeztek. Éspedig oly mértékben, hogy a Szent utolsó évei a legkínosabb szenvedésben teltek el.

Julianna, aki életében mindig kereste a szenvedést, örömmel viselte el ezt a megpróbáltatást, mert most már tudta, hogy élete engesztelő áldozat, melyre

rajongásig szeretett hazája, Firenze és kortársai a legnagyobb mértékben rá-szorulnak.

Annál is inkább, mert Firenze helyzete megint válságos kezdett lenni.

Bajorországi Lajos csak nemrégén kelt át az Alpokon és máris annyiban elégitette ki hatalomvágyát, hogy Milánóban fejére tetette a híres vaskoronát. Ezután Itálián keresztül Rómáig jutott, ahol két kiközösített egyházfejedelem 1328 január 17-én császárrá koronázta. A Szentszék ezt a koronázást természetesen nem ismerte el, amit a ravasz uralkodó előre látott. Hogy ezt az akadályt is eltávolítsa, egyházszakadást idézett fel és a ferencrendi Corvaria Pétert egy szakadár frakció segítségével ellenpápává választatta meg, míg az Egyház igazi feje, XXII. János pápa a franciaországi Avignonban székelt.

Ugyanekkor a vezető toszkán városok: Firenze, Pistoia, Lucca és Pisa véres harcokat vívtak egymás ellen. A politikai szenvedély megint felülmúlta önmagát és oly méreteket öltött, melyeket manapság már elképzelni is alig lehet. Vérközösség, hagyomány, családi kötelek és vallásos kultúra, mindezek az értékek, melyek hivatva vannak a forrongó szenvedélyt a szükséges korlátok között tartani, úgyszintén nem is léteztek ezek-

ben a szomorú időkben, annyira előntötte a testvérháború szennyes áradata a közéletet, melyben immár csak a gyűlölet és a különböző politikai pártokhoz való hozzátartozás volt mérvadó. Itt már nem egyesek harcoltak, hanem a pártokba összetömörült embertömegek rohantak egymásra és ebben az összeütközésben a béke apostolainak az előbbi fejezetekben vázolt kultúrmunkájának eredménye teljesen megsemmisült.

Juliana tehetetlenül szemlélte a rettenetes eseményeket és megértette, hogy ennek a teljesen tévútra került emberiségnek szüksége van engesztelő áldozatra. Az Isten irgalma őt szemelte ki erre és a Szent örömmel vállalta az áldozatot.

Nemsokára azonban váratlan fordulat állott be. A fanatikus Ghibellin, bajor Lajosnak jobbkeze és hírhedt kalandor, Castruccio az egyik csatában halálosan megsebesült. Ez a haláleset Lajos táborában óriási zűrzavart és fejvesztettséget okozott, ami az uralkodót menekülésre kényszerítette. Lajos tehát jobbnak látta Itáliát elhagyni és így visszatért hazájába.

Alighogy az idegen fejedelem elhagyta Olaszországot, ami egyébként általános megkönnyebbülést jelentett, Firenze, a végletek városa örömének kézzelfogható bizonyítékaul megint nyilvános ünnepe-

ket rendezett, melyek csakhamar őrült orgiává fajultak el. A szenvedély és a korlátlan élvezet hullámai mindent elárasztottak s Firenze bebizonyította, hogy neki feltétlenül szenvedélyes feszültségre van szüksége. A háborúnak vége volt s a város most a legpajkosabb diadalünnepekbe fektette bele azt a szenvedélyfelesleget, mely a harcok befejeztével paragon hevert s újabb tevékenységi lehetőséget keresett.

A tüzesvérű városnak, mely ezúttal úgy látszik, nem akart észbe kapni, kijózanító lehülésre volt szüksége, amiről a Gondviselés kellő módon és váratlanul gondoskodott.

1333 november havában viharos záporosó vonult el a város felett, mely megszakítás nélkül négy napig tartott. Az Arno-folyó, mely sohasem bizonyult veszedelmesnek, nem bírta el a hatalmas víztömeget, áradni kezdett s nemsokára egész Firenzét elöntötte. A Rubacona kivételével az áradat az összes hidakat elsöpörte és a Ponte Vecchio, a város büszkesége is bedőlt, míg a rajta levő gazdag ékszerboltok a tovarohanó, tarajos hullámok martalékává lettek.

Firenzét e csapás váratlanul érte és a lakosság teljesen elvesztette a fejét. A templomok összes harangjai zúgtak és mintha ez nem lett volna elegendő a

veszély jelzésére, eszeveszett ijedtségükben még a kezükbe kerülő rézedényeket is ütötték és a történetírók tanúsága szerint oly lármát csaptak, hogy az a vihar mennydörgő tombolását is felülmúlta.

A helyzet tényleg reménytelen volt. Az árvíz mindenhová behatolt, alámosta az épületek alapzatát, melyek fülsiketítő robajjal dőltek össze. A piszkos hullámok magukkal hordozták a nagyváros minden hulladékát és megfertőzték azokat a házakat, melyek még ellenálltak. Az ivóvizet tartalmazó kutakat sem kímélte az áradás, úgyhogy a ragályos betegségek ijesztő gyorsasággal terjedtek s számtalan áldozatot követeltek. Sokakat az alámosott épületek mélységbe zuhanó emeletei ragadtak magukkal, sokak pedig a mérges hullámokban lelték halálukat.

Julianna a veszedelem e komor napjaiban egy pillanatra sem hagyta el az Eucharisztia trónusát, ahol mint engesztelő áldozat imádkozott és szenvedett a bűnös Firenze megszabadulásáért.

Az Isten elfogadta áldozatát és meghallgatta imáját. Midőn egy reggel a sok virrasztástól bágyadtan kitekintett az ablakon, örömpír futotta el halvány, megkínzott arcát, melyen a szenvedés mély nyomokat hagyott.

Az áradat apadófélben volt, a víz

visszatért az Arnó medrébe s a város megmenekült a végveszedelemtől.

Gondolt-e ekkor valaki Juliannára? S tudta-e Firenze, hogy kinek köszönte szabadulását?

IX. CSODÁS EUCHARISZTIA, EUCCHARISZTIKUS CSODA

Falconieri Szent Julianna 1341-ben hetvenegy éves volt s érezte, hogy közeledik életének a vége. El volt készülve s napról-napra várta az örök Bíró hívó szavát.

A gyomorhaj, mely mint már említettem, azelőtt is komoly nehézségeket okozott, annyira elfajult, hogy a Szent semmi-féle táplálékot sem tudott magához venni. Napjait teljes kimerülésben cellájában, kemény fekvőhelyén töltötte. Fájdalmai végtelen heves természetűek voltak s a gyakori rohamok alkalmával annyira fokozódtak, hogy Julianna csak a kegyelem segítségével tudta az elviselhetetlen kínokat végigszenvedni.

Életének ezen utolsó napjaiban Julianna páratlanul szép jelleme egész szépségében még egyszer felragyog, hogy világosságával elárassza a mantelláták közösségét, mélyen behatoljon a szerzetesnők lelkébe és mint a szervita nőmoz-

galom irányító és vonzó példája kihasson a következő századokra, melyeknek oly nagy szüksége van a szent Alapító egyéni nagyságának ellenállhatatlan idealizmusára.

Julianna példás hősiességgel tűrte a betegség minden kínját és acélos akaraterejével nemcsak az emberi gyarlóságot győzte le véglegesen önmagában, de még arra is maradt ideje, hogy lelki leányai vezetését továbbfolytassa s bátorítsa őket, akiket a szent Alapítónő végtelen szenvedése láthatólag megtört s akik nem tudták, hogyan enyhítsék elviselhetetlen fájdalmait.

Lelki leányai őszinte részvéte mélyen meghatotta. S midőn észrevette, hogy szeretett mantellátái aggódva tekintenek a jövőbe s azzal foglalkoznak, hogy mi lesz ezután, oly fájdalmat érzett, mely semmiféle testi kinnal sem volt összehasonlítható. Nem a jövő bizonytalansága bántotta őt, hisz tudta, hogy a Szentszűz rendje a Gondviselés különös kedvence, hanem az fájt neki, hogy lelki leányai aggódnak s megint a lelki szenvedés keresztútját járják, ezúttal azonban ő miatta.

Julianna tehát mindent elkövetett, hogy enyhítse a mantelláták tépelődését, akaratereje utolsó megfeszítésével elrejtette kimondhatatlan fájdalmait és

így sikerült neki a siránkozókat megvigasztalni s felvidámítani. Úgy feküdt kemény ágyában, mintha rózsákra fektették volna s fájdalmai között még mosolyogni is tudott.

Eljött a búcsúzás pillanata is és Julianna a szenvedés magasztos katedrájáról buzdította lelki leányait a mindig tökéletesebb lelki életre, a szerzetesi hivatás megbecsülésére és a rendhez való hűség-re. Elragadó ékesszólással és a legpazarabb színekben vázolta előttük a Szentszűz szolgálatának szépségeit és azokat a felfoghatatlan értékeket, melyekben azok részesülnek, kik mint a Szentszűz szolgálóleányai életüket a Golgota misztikus magaslatán töltik és együtt szenvednek a Keresztrefeszítettet vigasztaló Istenanyával. A passzió a megváltás jegyeseinek nevezte őket, akik utolsó tanítását hallgatták.

*

A végelgyengülés pillanata közeledtével Julianna mégegyszer akart részesülni az Eucharisztia kegyelmében s kérte, hogy hívják el a ház lelkiatyját, mert — ezúttal bizony utoljára — áldozni szeretne.

Keserves lelki elhagyatottságában, mely az utolsó időben oly kíméletlenül meggyötörte, vágyva vágyakozott a szentségi Jézussal való egyesülés után, hisz erőre, kitartásra volt szüksége az

élet e legkomolyabb pillanatában, mely csak az örökkévalóság végtelenségében csendül ki.

A Szentnek még egy utolsó megpróbáltatáson kellett keresztülmennie, amire azonban nem volt elkészülve.

A lelkiatya, akit a mantelláták rögtön hivattak, tudott Julianna betegségéről és belátta, hogy a Szent kívánságát nem lehet teljesíteni, mert gyomra már semmit sem képes megtartani, még a parányi szent ostyát sem.

A Szentet villámcsapásként érintette utolsó kérésének megtagadása, de már annyira hozzászokott a szenvedéshez, hogy ebbe is belenyugodott. A ház lelkiatyját alázatosan még csak arra kérte, hogy ha már nem részesülhet a szentáldozás kegyelmében, hozzák legalább a legméltóságosabb Oltáriszentséget szobájába, hogy így közelebbről élvezhesse a szentségi Jézus jelenlétét.

A lelkiatya nem akarta a Szentet megszorítani és egyébként is az volt a véleménye, hogy Julianna megérdemli az eucharisztikus Jézus látogatását. Tehát teljesítette kívánságát s a legméltóságosabb Oltáriszentséget a beteg cellájába hozta.

A Szent alighogy a legméltóságosabb Oltáriszentséget megpillantotta, végső erőfeszítéssel felkelt fekhelyéről s térdre

borulva imádta az Urat. Fájdalomtól megtört hangon rebegte alig hallhatóan: „Lehetséges az Uram, hogy így kell meghalnom? A nélkül, hogy a szentáldozásban Veled egyesülhetnék?!” Ezután a paphoz fordult és kérte, hogy hozná még közelebb az Urat.

A ház lelkiatyja ezt a kérést is teljesítette, mire a Szent, aki csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudott felkelni, teljesen elerőtlenedett s eszméletét veszítve hanyatlott az odasiető mantelláták karjaiba, akik visszafektették nyughelyére.

A lelkiatya ekkor, bizonyára egy fenső ihlet parancsának engedelmeskedve, a haláltusáját vívó Szent szűztiszta, görcsös fájdalmakban meg-megremegő keblére fehér gyolcsot terített s a már alig dobogó szívre helyezte a szent Ostyát, mely ekkor került az elképzelhető legtisztább és legméltóbb oltárra.

Arra, ami ebben a pillanatban történt, senki sem számított.

A szent Ostya eltűnt a Szent kebléről. S hiába volt minden keresés.

Nem találták sehol.

Egyszerre csak felcsendült Julianna hangja teljes tisztaságában, mintha élete delén állana:

„Én édes Jézusom!”

A megszabadulás örömkialtása volt ez, annak a boldog léleknek a dicsőséges

éneke, mely minden földi megterheléstől menten siet az isteni Megváltó elé.

És Julianna megszűnt élni.

Lelke már Jézusnál volt s töltekezett az örök világosság ragyogásával.

Történt pedig mindez 1341 június 19-én.

*

Szent Julianna holttestét lelki leányai rangidőse, Soderini Boldog Johanna készítette elő az utolsó útra.

E komoly munkálatok folyamán a mantelláták megtalálták az eltűnt szent Ostyát is, melyet a Szent magával vitt az örökkévalóságba. Azon a helyen, ahol az Eucharisztia csodás módon Julianna testébe hatolt be, hogy így lehetővé tegye a szentáldozást, Boldog Johanna felfedezte az élő húsba vésve a szentostya alakját.¹

Rájöttek még egyébre is, mert megtalálták a Szent vezeklőövét, mely teljesen bele volt nőve a testbe, úgyhogy csak késsel lehetett onnan eltávolítani.

A holttest ezután a Falconieriek kívánságára a családi sírboltban lett elhelyezve.

És az, aki életében is magához vonzotta az embereket, különösen a szenvedőket és a szerencsétlen bűnösöket, még halálában

¹ Ennek a csodának az emlékére a mantelláták manapság is a Szentostya képét hordják a vállruha alatt.

sem változott meg: a halott magához vonzotta az élőket.

Tisztelői seregestől keresték fel utolsó nyughelyét s éppúgy mint azelőtt, korlátlan bizalommal öntötték ki a nagy elköltözött előtt szívük keservét. S ezt nem tették hiába, mert Julianna meghallgatta fohászukat s kikönyörögte nekik az Istennél a kérve-kért beteljesülést.

A rendkívüli meghallgatásokra következtek a csodák s a Szent tisztelete hamarosan elterjedt egész Itáliában, később egész Európában s mindenütt, ahol az Eucharisziát és a fájdalmas Istenanyát tisztelik.

Az Egyház e csodákat az ő szokásos lelkiismeretességével vizsgálta meg s midőn a kellő bizonyítékok megvoltak s az Egyház a Szent életét is tüzetes vizsgálatnak tette tárgyává, elérkezett a megdicsőülés pillanata is: 1678 július 9-én az Egyház Juliannát felvette a boldogok sorába, míg 1737 június 16-án XII. Kelemen pápa szentté avatta.

*

Falconieri Szent Julianna tovább él abban a közösségben, melynek alapítója és megszervezője volt: a szervita mantelláták intézményében.

A mantelláta mozgalom — és ez Szentünk szellemének legnyilvánvalóbb meg-

valósulása — Julianna halála óta hét évszázadon át, hatalmas fejlődésen ment keresztül. Történelmi vonatkozásban rövid idő alatt meghódította egész Európát, mély gyökeret vert az újvilágban és idejekorán kiterjedt a missziós területekre is, úgyhogy ma minden túlzás nélkül beszélhetünk univerzális kiterjedéséről.

Szent Julianna lelki leányai nagyon ügyesen alkalmazkodtak az egyes korszakok és világrészek sajátos körülményeihez, a nélkül, hogy ez az eredeti szabályrovására ment volna. És teljes munkát végeztek az apostoli élet minden területén, ebben is a szent Alapító példáját és szellemét követve, aki minden alkalmat és lehetőséget arra használt fel, hogy hasznára legyen a halhatatlan lelkeknek.

És ha ma körültekintünk a mantelláták világszervezetében, mely számtalan önálló kongregációból van összetéve, akkor azt látjuk, hogy nincs olyan munkatér, amelyen Szent Julianna leányai ne működnének és nincs olyan munkaalkalom, melyet fel ne használnának.

A mantelláták tehát méltóan töltik be a világegyházban azt a helyet, melyet az isteni Gondviselés jelölt ki számukra és teljesen megfelelnek Falconieri Szent Julianna, a krisztusi béke nagy apostola szellemének.

Ami pedig a benső, lelki életet illeti,

szintén az eredeti irány, az ősidők szelleme mérvadó. A mantelláta, a szervita szerzetesnő ma éppenúgy, mint hét évszázaddal ezelőtt, Szent Julianna korában, a Szentszűz szolgálatának szenteli életét, az Eucharishtiában a krisztusi szenvedés és a megváltás beteljesülését látja, míg lelkében a Golgota magaslatán áll, hogy együtt szenvedjen a fájdalmas Istenanyával.

A külső keret talán változott, amennyiben a Szent által gyakorolt külső önsanyargatásokat, melyeket nem mindenki bír el, a benső fegyelem tökéletesítése és az önakarat feltétlen megtörése által találjuk helyettesítve.

De a lelkület, bárhová tekintünk, mindig ugyanaz: Szent Julianna apostoli szelleme, a szervita életirány ezen még a hét szent Alapító idejéből származó remek megnyilvánulása, amely új alakban és új keretek között, de a hét évszázados eredetiség teljességében valósul meg a mai mantelláta lelkében.

Boldog Soderini Johanna.

FÜGGELÉK

I. DICSŐSÉGES SZÁZADOK

Falconieri Szent Julianna szelleme és egyénisége magához vonzotta a kortársakat, de kihatott a bekövetkezendő századokra is és úgy a mantelláták rendjében, mint a világi harmadrendben jellemeket nevelt és vezető embereket alakított, kik folytatták és tökéletesítették azt a hatalmas mozgalmat, melynek ő volt a nagystílusú kezdeményezője.

Ha e könyv szűk keretei között nem is foglalkozhatunk tüzetesebben a Szent Julianna köré csoportosuló szentéletű mantellátákkal és világi harmadrendiekkel, akkor legalább azokról emlékezzünk meg, kiknek ebben a mozgalomban vezető szerep jutott. Természetesen meg kell elégednünk az egypár főbb vonásban odavetett vázlattal, amely azonban elegendő, hogy a dicsőséges századok ki-

emelkedő mozzanatairól megközelítő fogalmat alkothassunk magunknak.

*

A dicsőséges századok küszöbén Julianna kortársa és tanítványa, *Boldog Soderini Johanna* áll, aki Firenze egyik vezető, nemes családjának a sarjadéka. Tizenkét éves korában ismerkedett meg Szent Juliannával és az oly behatással volt zsenge lelkére, hogy felvétette magát a szerviták világi harmadrendjébe.

A serdülő Johanna teljesen Julianna befolyása alatt állt, aki őt rendkívüli hozzáértéssel vezette be a szervita rend misztikájába. Johanna tőle tanulta meg a misztikus Golgota-magaslaton kibontakozó életművészetét, melynek a fájdalmas Istenanyával való lelki együttlés a tengelye.

Amidőn Szent Juliannának, mint már említettem, sikerült az Annunziata-bazilika közelében lelki leányai számára egy házat bérelni és megalakítani az első nőkolostort, Johanna teljesen visszavonult a világtól és az első mantellátákkal szolgált az Istenanyának.

Jellemképének kiemelkedő vonásai a szeretet, az alázatosság és a bűnösök megtéréséért való szigorú vezeklés voltak, mely utóbbiban teljesen a szent alapítónő példáját követte.

Boldog Johanna, ami szintén Szent

Julianna befolyására vezethető vissza, már ekkor, amihez pedig külön engedély kellett, *napi áldozó* volt. Kortársai feljegyzése szerint Julianna tanítványa az életet a mindennapi szentáldozás kegyelme nélkül elviselhetetlennek tartotta volna.

Mint mestere, ő is hosszú órákat töltött a legméltóságosabb Oltáriszentség imádásában, ahol számtalanszor elragadtatásban találták. A mindennapi étkezésről ő is könnyen megfeledkezett, s a szentségi Jézustól csak akkor vált el, ha apostoli küldetése és az általa ápoltszorgok érdekelték azt feltétlenül megkívánta.

Mestere, Szent Julianna halálának boldog szemtanúja volt és ő, aki a Szent holttestét a temetésre készítette elő, találta meg Julianna szíve felett az eltűnt Szentostya képmását.

Az alapítónő halála után a mantelláltak Julianna e kedves tanítványát választották főnöknővé. A kortársak állítása szerint annyira behatolt Julianna szellemébe, hogy mint főnöknő teljesen úgy kormányozta a közösséget, mint a szent alapítónő és a mantelláltak meg is jegyezték, hogy a főnöknőváltozást a házban észre sem lehet venni.

Életét hamar felőrölte a szigorú vezeklés és a kemény, a bűnösök megtérésének szentelt apostoli munka. Utolsó éveit végtelenül megnehezítették a heves kísérté-

sek, melyekkel meg kellett küzdenie. Meg is állta helyét és győzelme fölényes volt. Ezekben a nehéz percekben társnői többször hallották fohászolni: „Ha az Isten végtelen jóságában megteremtett, akkor jogom van remélni, hogy ugyanez a jósága üdvözíteni akar és üdvözíteni fog.” Vagy pedig: „Semmi sem vagyok és semmire sem vagyok képes. Uram, Te cselekedjél énbennem, a Te szegény szolgáldban.”

Johanna, aki teljesítményekben gazdag életét az Eucharisztia és a fájdalmas Istenanya szolgálatának szentelte, 1367 szeptember 1-én halt meg a legtökéletesebb életszentség hírében. Boldoggá XII. Leó pápa avatta 1823-ban.

*

Szent Juliannának a 15. században *Boldog Picenardi Erzsébet* személyében akadt nagy tanítványa, aki jelentős befolyást gyakorolt a mozgalom további fejlődésére.

Boldog Erzsébet Mantuában született 1428-ban. A Boldogságos Szűzet már zsenge gyermekkorában teljes odaadással tisztelte s míg kortársai gondfeledten hancúroztak a játszótéren, ő egy Mária-kép előtt imádkozott.

Édesanyját korán veszítette el. Az árva a Szentszűznél keresett s talált menedéket, ekkor már mint a szervita harmadrend tagja.

Boldog Picenardi Erzsébet.

Életét rendkívüli szigorúsággal alakította s vezeklései megközelítették Szent Julianna méreteit, ami mint tudjuk, nem keveset jelent.

Boldog Erzsébet életében s különösen jellembeli kialakulásában a bűnbánat szentsége, a *szentgyónás* játszott rendkívüli szerepet. Mint Laziosi Szent Peregryn, rendünk e nagy apostoli embere, ő is a szentgyónás hathatós segítségével küzdött a lélekben könnyen felburjánzó hibák ellen s rövid időn belül oly sikert ért el, hogy lelke a tökéletesség legtisztább fényességében ragyogott.

Egy másik alapvető tulajdonsága a *Szentírás* szellemében való elmélyedés volt. A kinyilatkoztatás szent könyvében páratlan jártasságot tanúsított és minden bölcsességét, amelyben valóban és feltűnően bővelkedett, innen merítette.

A Szentszűz tiszteletében oly nagy haladást mutatott fel, hogy az Istenanya szeretetének minden jelével elhalmozta és minden kérését meghallgatta. Erről mindenki tudott s az élet különböző bajaiban mindenki kérte imádságát, mert meg volt győződve, hogy a Szentszűz Erzsébetet biztosan meghallgatja. Ennek a körülménynek köszönhetette, hogy kortársai őt a „*Boldogságos Szűz közvetítőjének*” nevezték.

Kora nővilágára nagy befolyással volt

s életmódját számosan követték. Erzsébet ezeket egy közösségbe tömörítette, életüket Szent Julianna szellemében szervezte meg s számtalan mantelláta kolostort alapított, főleg Itália északi tartományaiban.

Erzsébetet, aki élete végéig sértetlenül őrizte meg lelke ártatlanságát, a nehéz életmód és a sok munka idő előtt felőrölte. Utolsó óráját előre tudta és sok egyebet is, ami tényleg bekövetkezett, megjövendölt. Halála pillanatában a Szentszűz a kis Jézussal a karján eljött, hogy átkísérje az örökkévalóságba. Ez 1468 február 19-én történt. Erzsébet akkor 40 éves volt. VII. Pius pápa avatta 1804 november 20-án boldoggá.

*

A 15. század elején halt meg egy nagyon érdekes egyéniség, aki szintén a szervita harmadrendnek volt tagja és aki-ben Szent Julianna szellemének egyik legkomolyabb megvalósítóját tiszteljük.

Ez a nő *Bionda Foschi*. A Foschi hercegeknek, Verrucchio urainak volt méltó sarjadéka ez a hősies anya, aki, mielőtt Szent Julianna mozgalmával megismerkedett volna, a legborzalmasabb megpróbáltatáson ment keresztül.

Bionda korán ment férjhez egy hozzá méltó nemes emberhez, aki jellembeli tökéletessége miatt megérdemelte őszinte vonzalmát és akit egy fiúgyermekkel aján-

dékozott meg. Boldogsága sajnos nem tartott soká. Férje váratlanul meghalt s a fiatal Biondára idő előtt borult az özvegy-ség szomorú fátyola.

Bionda mint anya komolyan vette szent hivatását s életét minden fenntartás nélkül egyetlen fiának, kit rajongásig szeretett, szentelte.

Fiatal életének ez a második boldogsága sem tartott soká. Családjának, különösen elhunyt férjének engesztelhetetlen ellenségei, kik a középkori felfogásnak megfelelően a borzalmas „vendettá”-nak, a vérbosszúnak voltak hívei, Bionda fiát ravasz cselszövény segítségével elrabolták és a legkegyetlenebb módon kivégezték.

A fiatal anya majdnem beleőrült fájdalmába s mint kora gyermeke, ő is a vérbosszúra gondolt. Ekkor történt az a halatlan eset, mely a vendetta szomorú történetében is ritkítja párját, hogy a gyermek gyilkosai a holttestből kivágták a szívet s egy ravasz fogás segítségével a kétségbeesett hercegnői anya asztalára juttatták.

Az isteni kegyelem azonban meghiúsította a gyilkosok embertelen szándékát s oly rendkívüli módon erősítette meg a szerencsétlen anyát, hogy a csapást elviselte és — megbocsátott fia hóhérainak.

A hercegnő, Bionda Foschi, maga sem tudta, hogy hogyan történt mindez, csak

érezte, hogy az Isten kegyelme vezeti minden lépését. S mint gyarló ember, rettegve félt attól, hogy egyszer mégis fellángol benne a gyűlölet és a vérbosszú rettenetes bűnére kényszeríti.

Ekkor ismerkedett meg Julianna mozgalmával, melyben a megoldást, a vérbosszú elkövetése elleni védelmet is megtalálta. Így lépett be a szervita harmadrendbe.

Élete immár a Golgota misztikus magasztán folytatódott. Bionda a keresztfátövében, a fájdalmas Istenanya mellett megtalálta lelke nyugalját és azt az erőt, mely őt magasba lendítette és benne megalkototta a tökéletes, Krisztushoz hasonló jellemet. Bionda hercegnő szigorú vezeklése és tökéletes élete csakhamar annyira közismert lett, hogy a nép már halála előtt szentnek nevezte, amit az alázatos lelkű harmadrendi nővér nem tudott megakadályozni.

A kegyelem e csodálatraméltó kedveltje és Szent Julianna méltó követője 1411 szeptember 2-án nyerte el az örök élet koronáját.

*

A legújabb korban Szent Juliannának egyik legjelentősebb követője, kinek élete a felső misztika jegyében állt, a tiszteletreméltó, a legméltóságosabb *Oltáriszentségről* nevezett *Mária Julianna* anyja volt.

Ez a misztikus lélek az örökszép Ná-

poly gyermeke volt. 1816-ban született és már mint gyermek abban a nagy kitüntetésben részesült, hogy láthatta a Szent-szüzet, karjaiban a gyermek Jézussal. A Szentszűz ebben a jelenésben felszólította Angélát (így hívták Mária Julianna anyát a világban), hogy jegyezze el magát az isteni Gyermekekkel és e misztikus eljegyzés emlékére egy különböző színű drágakövekkel díszített aranygyűrűt húzott az ujjára, melyet onnan soha többé nem tudott eltávolítani.

Tízéves korában járult az első szentáldozáshoz és ezzel megkezdette az Eucharisztia imádásának szentelt életet. Ifjúkorát kiegyensúlyozott, komoly, fegyelmezett életmód jellemzi és az a jóra való elszánt törekvés, mely már ekkor nagy tökéletességre vezetete.

Tizennyolc éves korában vesztette el szentéletű lelkiatyját, az életszentség hírében meghalt Don Coppelát és húszéves korában már Nápoly bíboros-érsekéhez, Caracciolo Fülöphöz fordult a szervita harmadrendbe való belépéshez szükséges engedélyért. Az egyházfejedelem, ki mint gyóntatója nagyon jól ismerte, a kért engedélyt örömetest megadta. A beöltözés egy pénteken, 1836 szeptember 23-án történt.

A harmadrendben az „Oltáriszentségről nevezett Mária Julianna” nevet kapta, mely élete további fejlődésének telje-

sen megfelel. A Szentszűz sugallatára és irányítása alatt írta meg ismert szabályait, melyek az életszentség magas iskolájába vezetnek. A nápolyi bíboros-érsek ezen szabályokat nemcsak jóváhagyta, de ajánlotta is.

Ujoncéve befejeztével letette a hármass fogadalmat. Ezenkívül még azt is megfogadta, hogy mindig a tökéletesebb utat választja és soha egy percre sem marad tétlenül. A fogadalomra következő években oly betegségben szenvedett, melyet sem gyógyítani, sem megmagyarázni nem tudtak. Mária Julianna azonban szívesen fogadta a súlyos keresztet s nehéz óráiban mindig Pazzi Szent Magdolna híres fohászt ismételte: „Szenvedni, nem meghalni!”

1838 július 2-án a Szentszűz ismét megjelent neki és az Istenanya karjában lévő gyermek Jézus felszólította, hogy legyen jegyese. Négy évvel később, 1842 június 23-án végre teljesült kívánsága és a szervita szerzetesnők Szent Monika kolostorába vonult vissza, ahol mint ujoncmesternő és később mint perjelnő tett nagy szolgálatot rendünknek.

Gyakori szenvedései és rendkívül szigorú életmódja hamar felőrölte szervezetét. 1857 október 25-én halt meg. Utolsó fohása az a kedves röpima volt, melyet életében oly sokszor ismételt: „A te kar-

jaidban, mennyei Édesanyám, szívesen halok meg.”

*

A „Kálvária Leányai” egyik intézetében, Franciaországban egy előkelő úri-leány nevelkedett, kinek az isteni Gondviselés megadta a szerzetesi hivatás kegyelmét. *Morel Antonia* azonban addig nem hallgatott az Úr hívó szavára, míg egy szentéletű apáca egyénisége és példája nem győzte meg őt a szerzetesi élet gazdag szépségéről. Az említett szerzetesnő halála után *Morel Antonia* is a Kálvária Leányai közé lépett és a nagy halott emlékére a *Philoména* nevet vette fel.

A Kálvária Leányai Kongregációja, mely mint a neve is mutatja, Jézus és Mária Golgota-szenvedését választotta lelki élete alapjául, még nem volt teljesen kialakulva és a fiatal szerzetesnőknek számtalan lelki és anyagi nehézséggel kellett megküzdenniök.

Ebbe a bonyolult időbe esik az a szerencsés változás, mely a Kongregációnak új munkateret nyitott s általa a szervita rendnek alkalmat adott több országban letelepedni. A Kálvária Leányai ugyanis *Philoména* nővér vezetésével egy elszánt és bátor kis csapatot küldöttek Angliába, hogy ott apostoli és karitatív munkásságot fejtsenek ki. London egyik munkásnegyedében telepedtek le, mely-

nek a lehető legrosszabb híre volt. Itt sokat foglalkoztak bukottakkal, testi-lelki nyomorultakkal s a világváros minden szenvedésével és árnyoldalával megismerkedtek. Nehéz esztendők voltak, de a híres oratoriánus atya, Faber mindenben segítségükre volt és a fiatal kongregáció az ő vezetése alatt bensőleg megszilárdult.

Philoména nővér ebben az időben nagy szerepet játszott és lankadatlan buzgalommal dolgozott az Úr szőlőjében. De lelki egyensúlyát még nem találta meg s szíve minden vágya a Klarisszák szemlélődő élete felé fordult.

Az isteni Gondviselés azonban másként határozott és Philoménát a kongregáció főnöknőjévé választotta meg. A felajánlott méltóságot ugyan visszautasította, de gyóntatója másként gondolkodott s ráparancsolt, hogy hajoljon meg a választásban megnyilvánuló isteni akarat előtt. Philoména anyja belenyugodott az új helyzetbe és elfoglalta a főnöknői széket.

Első gondja az volt, hogy a kongregáció életét véglegesen szabályozza és ezt a szervita rendhez való csatlakozás által akarta elérni. Ami nagyon helyes megoldás volt, mert a Kálvária Leányai a Golgota-szellemet ápták s így lelkileg közel állottak rendünkhöz. Terve kezdetben váratlan nehézségekbe ütközött, de Philoména anyja elszántsággal és acélos akaraterővel valósította meg nemes szán-

dékát. Rómában személyesen tárgyalt az egyetemes rendfőnökkel, megszerezte a Szentszék beleegyezését és a Kálvária Leányai lettek az első mantelláták Angol-földön.

Philoména anyja ezzel azonban nem volt megelégedve és addig nem nyugodott, míg végre terve másik része is sikerült és a szerviták Londonban letelepedhettek. A londoni alapításból fejlődött ki meglepő gyorsasággal a rend angol tartománya, ahonnan nem sokkal később a franciaországi, belgiumi és északamerikai települések indultak ki.

Philoména anyja nagyon tisztelte Szent Juliannát és mint mantelláta főnöknő a „Philoména Julianna” nevet viselte.

Elért sikerei nem kábították el. A szentéletű főnöknő tovább is az az egyszerű, alázatos, imádságos lelkű szerzetesnő maradt, aki szerette a visszavonult életet, a kolostor csendjét és akit alárendeltjei a rajongásig szerettek.

Az Úr 1894 március 28-án hívta magához, hogy mindazon nemes szolgálatért megjutalmazza, mellyel az Istenanyának a szeretetét terjesztette itt a földön.

*

Starace Mária Magdolna (1845) ifjúságában gyenge és beteges volt. Életét az Úr szolgálatának akarta szentelni, de egészségi állapota miatt egyelőre meg kel-

lett elégednie a Mária-kongregációba való felvétellel. A kongregációban alkalma volt a nálánál fiatalabb leányokat a lelki élet szépségeibe bevezetni és a nép gyermekeinek vallásoktatást adni.

Később a szervita világi harmadrendnek lett tagja és mint ilyen oly nagyméretű apostoli munkásságot fejtett ki, hogy, miután ezt már nem tudta egyedül elvégezni, segítőtársak után nézett, akik szintén a harmadrend fekete gyászruháját viselték. Ezek az apostoli lelkületű nők, akik mint Starace Magdolna, szintén a nápolyi tartomány gyermekei voltak, hamar megteremtették egymás között a lelki kapcsolatot és egy külön szervezetbe tömörültek, melyet a „*Compassionisták*” (Máriával együtt szenvedők) mantellátái gyülekezetének nevezték.

A gyülekezet, a mantelláta mozgalom terebélyes fáján új és zsenge hajtás, megalakult ugyan, de a nehézségek sem maradtak el és végtelenül megnehezítették az első éveket. Az alapítónőnek hihetetlen megaláztatásokat kellett eltűrnie s az alig megalakult szervezet elé oly akadályok tornyosultak, hogy még a legelszántabbak is meginogtak. Csak Starace Magdolna nem, akit az Úr különösképen megerősített. Az ellentmondás egy percre sem múlt el s a helyzet mindinkább bonyolult lett. De a kis kongregáció, melynek alig

akadt jóakarója, mégis fellendült és terjeszkedni kezdett.

Starace Magdolna ekkor egy végtelen merész tervbe kezdett. A szentséges Szív szeretete arra indította, hogy a Scarzano közelében lévő anyaház mellé egy templomot építsen, mely Jézus Szívének lenne szentelve. A megvalósítással nem várakozott és rögtön munkába kezdett. A szentéletű Sarnelli Vince püspök, ki szintén a szervita harmadrendnek volt a tagja, csak rövid ideig támogathatta ezt a vállalkozást, mert az Úr még jóval a befejezés előtt magához hívta. Starace Magdolna most már teljesen magára hagyatva folytathatta az építkezést. Azonkívül meg kellett küzdenie azokkal a nehézségekkel is, melyeket „jóakarói” gördítettek útjába.

Az Isten megsegítette, a templom felépült s ma a tartomány sokat látogatott, híres kegyhelye.

Az alapítónőnek ezután is sokat kellett szenvednie. Nagy nehézséget okozott neki legjobb és legmegbízhatóbb szerzetesnőinek, kik a fiatal kongregáció főoszlopai voltak, gyors egymásutánban bekövetkező halála. Starace anya nem vesztette el bizalmát s mindig azt mondotta, hogy az ő „szentéletű leányainak a halála a kongregáció jövőjének a vetőmagja”. És igaza volt, mert a Compassionista mantel-láták nemcsak egész Itáliában terjedtek el, hanem külföldön is letelepedtek.

Az alapítónő élete utolsó éveit a kongregáció benső megszilárdításának szentelte és sorra látogatta az egyes házakat, míg egy utazás alkalmával az Úr hűséges szolgálóleányát, akit az utókor a „Passzió virágának” nevezett, 1921 december 13-án az örök hazába hívta, hogy ott nyerje el munkássága méltó jutalmát.

*

Merry del Val Ráfael bíboros nevét mindenki ismeri és tudja, hogy az egyházfejedelmet, ki X. Pius pápa alatt államtitkár volt, már XIII. Leó pápa is nagyra becsülte. XIII. Leó a fiatal papban az első pillantásra felismerte a rendkívüli tehetséget és megakadályozta, hogy elhagyja Rómát. A fiatal Merry del Val ugyanis, aki már fiatal gyermekkorában is csak liturgikus játékokkal foglalkozott, mint azt atyja, Merry del Val ércelejtje, tanulmányai befejeztével vissza akart térni szülőföldjére, Angliába, hogy az ottani protestánsok között mint missziós pap működjön s Szent Pál felfogása szerint „mindenkinek mindene” legyen. XIII. Leó azonban keresztelte terveit s elindította azon a fontos pályán, melyen Merry del Val az Egyháznak felbecsülhetetlen szolgálatot tett.

Merry del Valt, kinek az egyházkormányzatban elfoglalt pozíciója majdnem minden idejét igénybe vette, ez a műkö-

dési lehetőség nem elégítette ki s így módot talált arra, hogy a római Trastevere munkásnegyed elhanyagolt gyermekeivel foglalkozzon behatóbban. Szabad óráit ezen proletár gyermekek között töltötte, kiket a Szent Szív Társulatában szervezett meg. Említenem sem kell, hogy az ifjúság mint atyai barátját szerette a hozzá leereszkedő egyházfejedelmet, ki mint bíboros-államtitkár sem feledkezett meg kedvenceiről. „Ha nem látogatom meg ezeket a gyerekeket, — hangoztatta többször — akkor úgy érzem, hogy napi munkám nincs befejezve.” Védencei csoportképe egyébként mindig az íróasztalán állott.

A bíboros-államtitkár már gyermekkorában is tisztelte a Szentszűzet, kinek mint pap és később mint egyházfejedelem hűségesen szolgált. A szervitákat, kikkel Rómában ismerkedett meg, nagyon szerette s hamarosan mint harmadrendi tag csatlakozott hozzájuk.

A szervita rend misztikája az egyházfejedelmet közelebb hozta a fájdalmas Istenanya lelkeségéhez s új lendülettel fejlesztette tovább rendkívüli benső kibontakozását, mely a természetfeletti élet magaslatai felé ragadta magával ezt a kegyelmekben bővelkedő, eszményi törekvésű főpapi lelket.

A Golgota misztikája Merry del Val életében nemcsak a benső értékek gaz-

dagítására és elmélyítésére szorítkozott, hanem benső, egészséges dinamikája révén kiterjedt a külvilágra és megalapozta a bíboros főpásztori, lelkeket mentő és nevelő fáradhatatlan tevékenységét. Különös módon pedig arra készítette, hogy a szegényekben, szerencsétlenekben és az üldözöttekben Krisztus keserves Golgotasz szenvedésének földi megnyilatkozását lássa. Ezt enyhíteni élete egyik legfontosabb feladatának tartotta s vagyona legnagyobb részét ennek a célnak szentelte, és pedig oly mértékben, hogy mint azt előttem a pápai államtitkár egy közeli rokona jelentette ki, Merry del Val házában sokszor egy líra sem volt, mert ő szent önzetlenségében mindent a szegényeknek adott.

Ugyanez a szempont vezette a nagy egyházi államférfiút az egyházkormányzat ágas-bogas és sok esetben végtelenül kényes ügyeinek elintézésében. Közismert dolog, hogy Merry del Val államtitkársága hosszú évei alatt elszántan küzdött a modernizmus káros befolyása és a kor-szellem túltengései ellen. És hogy a modernizmust végre sikerült megtörni, azt túlnyomó részben Merry del Val nagyvonalú magatartásának köszönhetjük, ki államférfiúi elveit a következő őt jellemző kijelentésbe foglalta össze: *„Mindent az Isten nagyobb dicsőségére és semmit sem*

az emberekre való tekintetből, még kevésbé emberfélelemből."

Alázatossága minden szempontból példás volt és különösen azokban az években érvényesült, melyekben mint államférfiút az állását és páratlan egyéniségét joggal megillető dicsfény vette körül. Tárgyilagos józansággal ítélte meg a helyzetet és egyénisége valóban nagyra szabott méreteit oly kis dimenzióra tudta összetömöríteni, hogy megfelelt az evangélium szavának, mely szerint az alázatosak felmagasztaltatnak. De ebben a kis dimenzióban, és ez volt egyéniségének legkiválóbb tulajdonsága, benne volt a kibontakozás teljességének örökértékű mértéke.

A pápai diplomácia ezen nagy koncepciójú egyénisége és rendünk méltó büszkesége 1930 február 26-án halt meg. Földi maradványai X. Pius közelében várnak a föltámadásra. Koporsóját Szent Ágoston híres mondása ékesíti: „Da mihi animas, caetera tolle.” (Csak lelkeket adj nekem s végy el minden mást.)

*

Turinban 1909 december havában egy leánygyermek született, kit a Szentszűz különösen a szívébe zárt. *Fernanda Paola Lorenzoni* korán meggyőződhetett arról, hogy a Szentszűz rendkívüli magasságok felé vezeti: még mint gyermek vesztette

el szüleit és került hideg, teljesen idegen környezetbe, ahol a helyett, hogy megértésre talált volna, csak fájdalmas ellentmondásokba ütközött. Lelkét nem csekély veszély környezte az elegáns, fényűző, de teljesen elvilágiasodott miliőben és hogy nem lett a kísértéseknek szájalomraméltó áldozata, azt csakis a Szentszűz különös pártfogásának köszönhetette, aki idejekorán oltotta bele a bűn és a világ hiúsága útálatát.

Hamarosan egy turini Mária-Kongregáció tagja lett és minden idejét, melyet egyetemi tanulmányai nem töltöttek ki, apostoli munkásságra fordította.

Huzamosabb ideig azzal a gondolattal foglalkozott, hogy életét egy szemlélődő női rendben szenteli az Úrnak. De később elállt ettől a tervtől, mert felülkerekedett benne a felebarát testi-lelki szükségletei szolgálatának szentelt apostoli élet után való vágyakozás, és így elhatározta, hogy egy apostoli, aktív életet folytató rendbe lép be. Sajnos, ez a terve nem valósult meg, mert a főiskolai tanulmányait rendkívül komolyan vevő fiatal leány elkezdett gyengélkedni s állapota állandóan rosszabbodott.

Hosszadalmas szenvedéseit végtelen türelemmel viselte és fájdalmaival ezzel a fohással enyhítette: *A fontos az, hogy minden az Úr szent akarata szerint történjen.*

A magyar Szervita nővérek anyaháza az átalakítási munkálatok alatt.

Fokozta szenvedéseit, hogy környezete betegsége alatt sem változott s a hideg udvariasságnál nem vitte többre.

Jóakarói tanácsára kétszer Lourdes-ba utazott, ahol azonban jelentéktelen enyhülésnél nem ért el többet, mert az Istennek Fernandával különös szándékai voltak s mert az ő hivatása ennek megfelelően abban állt, hogy szenvedjen.

Fernanda nagyszerűen értett ahhoz, hogy elrejtse élete nemes és szent titkait. Kigondolt volna arra, hogy az elegáns fiatal úrileány, kit Turin szalonjaiban is jól ismertek, mert ott megfordult, kit az egyetemen az ifjúság végtelenül megbecsült és őszintén szeretett, divatos ruhái alatt vezeklőövet hordott, melynek hegyes vasszőgei véresre sebeztek gyenge testét.

Ki gondolta volna, hogy a gazdag, fiatal hölgy a szervita harmadrendnek volt tagja, éspedig a szó komoly értelmében, mert halála után megtalált feljegyzéseiből tudjuk, hogy a szenvedésben tanúsított hősiességét a keresztfa tövében álló Istenanyától tanulta.

Midőn húszéves korában érdemekben gazdag életét befejezte, mindenki, aki ismerte, meg volt győződve, hogy egy szent halt meg. Hogy a nép ítélete mennyire igaz, azt az Anyaszentegyház ítélete fogja megállapítani.

*

A szervita harmadrend egén nemrég egy kis csillag tűnt fel, mely szelíd ragyogásával sokaknak okozott örömet és amelynek tüzét az isteni Gondviselés az Egyház és a harmadrend történetében örökítette meg, hogy különösen a fiatalabb nemzedéket irányítsa az ifjúság viharos fejlődésében.

Mario Pastacaldi 1912 januárjában született. Kedves, jókedvű, egészséges kisfiú volt, aki egyénisége minden napsugaras előnyét a gazdag firenzei talajnak köszönhette.

A szó teljes értelmében szimpatikus Mario gyermekkorában egyáltalán nem volt tökéletes és semmiben sem különbözött azoktól a pirospozsgás arcú fiúktól, kik az iskola kapuja előtt szoktak gondtalanul hancúrozni. És azoktól sem, kik nevelőiket sokszor kényszerítik arra, hogy bebizonyítsák pedagógiai képességüket.

E mellett azonban nem feledkezett meg a Szentszűzről, kit Firenzében mindenki szeret, mert a virágok városa nem tud és nem akar a „Madonna” nélkül meglenni. És az Eucharisziát sem hanyagolta el a pajkos kis Mario, aki félbe tudta szakítani zajos és mozgalmas játékait, hogy megszökjön társaitól és észrevétlenül egy templom homályában tűnjön el, ahol azután odatérdelt a szentségi Jézus lábai-

hoz és kiizzadt arccal, kuszált hajjal öntötte ki ártatlan kis szíve minden gondját.

A praktikus Mario, ki napsugaras ifjúságában sok mindenfélét tudott közös nevezőre hozni, nem feledkezett meg a sportról sem, és a testedzésnek nem kevés időt szentelt.

Az olasz katolikus ifjúsági mozgalomban azután megmutatta, hogy a lélek edzéséhez is értett és fiatalabb társainak nemcsak pajkos vezére tudott lenni, aki minden kedves rakoncátlanságban résztvett, hanem komoly barát is, aki az ifjú, sarjadzó élet nehéz óráiban is megállta a helyét és mindenkinek erkölcsi támasza volt.

Nem tudom komoly megilletődés nélkül megemlíteni, hogy ez a kedves kis fiú, aki annyira eleven volt, egész életén keresztül teljes öntudattal azt az elvet valósította meg, melyet feljegyzéseiben a következőképpen fejezett ki: „Az élet csak eszköz, melynek segítségével az égbe juthatunk.” Mennyi érett komolyság, tapasztalat és bölcsesség rejlik e pár szó mögött!

A kis Mario nem elégedett meg a firenzei Annunziata-kolostorban, mely tényleg a szentek melegágya, megszervezett ifjúsági csoporttal és nem kis ellenállás leküzdése után felvétette magát a szervita harmadrendbe.

Boldogságát nem élvezhette sokáig.

Betegeskedni kezdett s példás türelemmel és megnyugvással elviselt hosszú szenvedés után, húszéves korában, 1932 február 8-án az örök hazába költözött.

Firenze, melynek címerét nem hiába ékesíti a liliom, tisztaszívű ifjúsága nem felejtette el a kis Mariot, kinek mint harmadrendünk alig felfakadt bimbójának emlékét mi szerviták őszinte szeretettel őrizzük.

*

A szervita harmadrend hét évszázados történetében minden társadalmi réteg és minden kor szóhoz jutott. Ami azt bizonyítja, hogy a hét szent Alapító által megindított és ami a női ágazatot illeti, Szent Julianna által megszervezett harmadrend végtelen sokoldalúságában minden igényt kielégít s mindenkinek éppen azt adja meg, amire lelki élete tökéletes kifejtésére szüksége van.

A szervita harmadrend világi közössége férfi- és nőcsoportokra osztva Magyarországon is mindenütt ott működik, ahová a Boldogasszony rendjének a befolyása eljutott és főtörekvése abban áll, hogy a magyar néplelekben megszilárdítsa azt az évezredek lovagias Máriatiszteletét, melynek köszönhetjük, hogy a magyarhon a Szentszűz országa.

II. SZENT JULIANNA LEÁNYAI MAGYAR FÖLDÖN

A világi harmadrend Magyarországon már évszázadok óta fejti ki áldásdús működését és az egész országban el van terjedve.

A szervita szerzetesnők, a mantelláták azonban csak sokkal később honosultak meg Szent István országában, de most annál kiterjedtebb munkakörben tevékenykednek, hogy Magyarországon is folytassák azt az apostoli munkásságot, melynek szeretetét a nagy alapítónőtől, Szent Juliannától örökölték.

A magyar nővérek *szelleme* teljesen megegyezik a szervita rend szellemével és főleg abban nyilvánul meg, hogy Szent Julianna leányai lelkileg a Golgota magaslátán tartózkodnak, és pedig a fájdalmas Istenanya közvetlen közelében; az ő szenvedésteljes vértanúságának megrendítő befolyása alatt állnak és így annak a mérhetetlen áldozatnak válnak lelki szemtanúivá, melynek árán Jézus Krisztus, az isteni Üdvözítő váltotta meg a világot.

Ennek következtében a szervita szerzetesnőnek, mint a golgotai események szemlélőjének a lelkében felfakad a kettős, mindent magában foglaló vágy a saját lelki élete megszentelése és a világ megváltása után. Ebből kifolyólag különös öntudattal, nehézséget és akadályt nem ismerő elhatározással ápolja lelki életét és így kialakítja magában azt a benső, gazdag felkészültséget, mely nélkül szociális feladatok megoldására még csak gondolni sem lehet.

Ennek a kálváriás megvilágítású világnak egyik legfőbb tényezője, mint azt Szent Julianna szelleme is megkívánja, az Eucharisztia, mint jelenléte, áldozata és velünk való összeforrása Krisztusnak. Julianna leánya az eucharisztikus jelenlétből meríti a lelki élet alakításához szükséges ambíciót és lendületet, az eucharisztikus áldozatból nyeri a megvalósításhoz szükséges kegyelmet és élet-erőt és az eucharisztikus egyesülés által fejlődik bele abba a pszichológiailag nagyértékű állapotba, melyet krisztusi lelkületnek nevezünk.

A szervita szerzetesnők szelleme, mely immár hét évszázados kultúrára tekint vissza és amelynek legkimagaslóbb megvalósítója Szent Julianna volt, már, mint azt az előbbi fejezetekben említettem, az egész világon el van terjedve. E szellem Magyarországon is nagy meg-

értésre és lendületes, lelkesedni tudó számos követőre talált. Ezek természetesen egy külön mantelláta testületben tömörültek össze, melyet a „*Magyarországi Szervita Nővérek Kongregációjának*” nevezzünk.

Magyar nővéreink testületének a *története* fordulatokban és eseményekben gazdag, úgyhogy érdemes vele ebben a könyvben is foglalkozni.

Eredetüket a budapest-belvárosi központi harmadrendnek köszönhetik. A harmadrend szellemének befolyása egyesekben ugyanis felindította a tökéletes szerzetesi élet után való vágyat, mely a budapesti harmadrendi közösségben mindig hathatósabban nyilvánult meg. A harmadrend akkori vezetője, *Marchi Cyrill* atya, ki jelenleg mint tartományfőnök kormányozza nagy körültekintéssel a rend magyar tartományát, tapintatos megértéssel támogatta ezt az irányzatot és csak az alkalmas időpontra várt, hogy a kérdést a rend szellemének megfelelően oldja meg.

A világháború befejeztével, midőn Magyarország a különböző forradalmaknak vált áldozatává, elérkezett az az időpont, melyben a harmadrend nagy terveit meg lehetett valósítani. A forradalmak lezajlása után oly állapotok uralkodtak mindenütt, melyeket eltűnni a lelkek érdekében többé nem lehetett. Romlatlan

szívű és apostoli lelkületű emberekre volt szükség, kiknek a feladata abban állt, hogy a forradalom után megmaradt romokat eltávolítsák és új kultúrát létesítsenek az országban. Ebből a munkából a szervita harmadrend is kivette részét és azok a harmadrendiek, kiknek legfőbb vágya a szerzetesi élet volt, közös életet kezdtek *Baitz M. Erzsébet* főnöknasszony vezetése alatt és apostoli munkásságukat a budapest-városmajori kisegítő templom negyede lakosságának szentelték a legnagyobb eredménnyel.

Ez a kis, *városmajori közösség* volt a szervita nővérek magyar kongregációjának szerény kezdete. A központi harmadrend felelős lelki vezetője, P. Marchi hosszú ideig tette próbára a nővéreket és az alapítás egyházi jóváhagyásához szükséges lépéseket csak akkor tette meg, mikor teljesen meg lehetett győződve, hogy a nővérek szelleme tökéletesen megfelel a szervita rend hagyományainak és az alapítandó női rend a jövőben is kifogástalanul meg fogja állni a helyét.

Erre a körültekintő elővigyázatra különösen azért volt szükség, mert mint minden életrevaló kezdeményezés, úgy a magyar szervita nővérek alapítása is nehézségekbe ütközött és nem kevesen voltak azok, kik a keletkező rendet életképtelennek, sőt fölöslegesnek találták és mindent megtettek, hogy az alapítást

A Szervita Atyák budapesti temploma és anyaháza.

megakadályozzák. A tulajdonképeni alapító, P. Marchi azonban bízott az isteni Gondviselésben és mindig azt hangoztatta, hogy egy kezdeményezés, melynek annyi és oly igazságtalan ellentmondásban van része, egész biztosan számíthat az Isten segítségére és minden bizonnyal nagy jövője van, mert az ellentmondás annak a jele, hogy az alapítás nem embereknek, hanem kizárólag az Istennek a műve. És hogy mennyire igaza volt, azt a szervita nővérek sikerei és nagy elterjedésük bizonyítja legjobban.

Az akkori egyetemes rendfőnök, *Tabanelli Alajos* atya nagy szeretettel karolta fel az alapítási tervet és az ellentmondásokat figyelembe sem véve, megadta 1922 augusztusában a szükséges engedélyt. Ehhez a váci megyéspüspök önnagyméltósága, *dr. Hanauer Á. István* is hozzájárult. A kongregáció tehát megalakult és a rendkívüli nehézségeknek is végeszakadt.

Az immár kánonjogilag is megalapozott szervita nővérek magyar kongregációja most már szabadon fejlődhetett. A szerzetesnők példás élete és sikeres apostoli működése sok fiatal leányszívben segítette elő az isteni hivatás kegyelmét: az ujoncház hamarosan megtelt és a rend az egyik házat a másik után nyitotta meg.

A szervita nővérek rendje, mely jelenleg szép lendülettel terjeszkedik a magyar földön, nagyon ügyesen alkalmazko-

dott a speciálisan magyar körülményekhez és az ország jelenkori igényeinek megfelelően azt a szociális munkásságot választotta, mely a legszükségesebb: szegény, elhagyatott gyermekeknek nyújtott szeretetteljes otthont és a züllés veszélyének kitett fiatal leányokat nevelt a Szűzanya szellemében erkölcsös, krisztusi életre.

Szent Julianna leányai tehát már Magyarországon is terjesztik azt az apostoli szellemet, melynek gerince az eucharisztikus beteljesülésben kicsendülő kultusza a fájdalmas Istenanyának és melynek eszköze a lelkeket megmentő, Krisztus békéjét megalapozó munkásság.

És így teszik halhatatlanná a nagy léleknek, Falconieri Szent Juliannának az emlékét, kit mint alapítójukat követve, a Boldogasszonynak válnak nagyobb dicsőségére.

III. A GOLGOTA SZELLEME

A szervita rend szellemét, mint azt az előbbi fejezetek bizonyítják, a világi élet keretein belül is meg lehet valósítani.

A *világi harmadrend* ezt a célt szolgálja, úgyszintén a *fájdalmas Istenanya társulata*, mely különösen azon világi emberek számára alakult, kik a harmadrend külső, a szellemet nem érintő követelményeinek különösen nehéz életkörülmények miatt nem tudnak eleget tenni.

Azoknak tehát, kiket Szent Julianna egyénisége közelebb hozott a szervita életalakítás művészetéhez, ebben a befejező fejezetben röviden feltárom, hogy miképpen alakul a szervita világi harmadrend szellemisége a mai mindennapban, s remélem, hogy ezáltal megkedvelik a mi életstílusunkat.

*

A világi harmadrend és a társulat szellemének, mely a mai kor embere igényeit teljesen kielégíti és nagyszerűen kapcsolódik bele a jelen vezető vallásos áramlataiba, megvan a maga *egyéni, szociális*

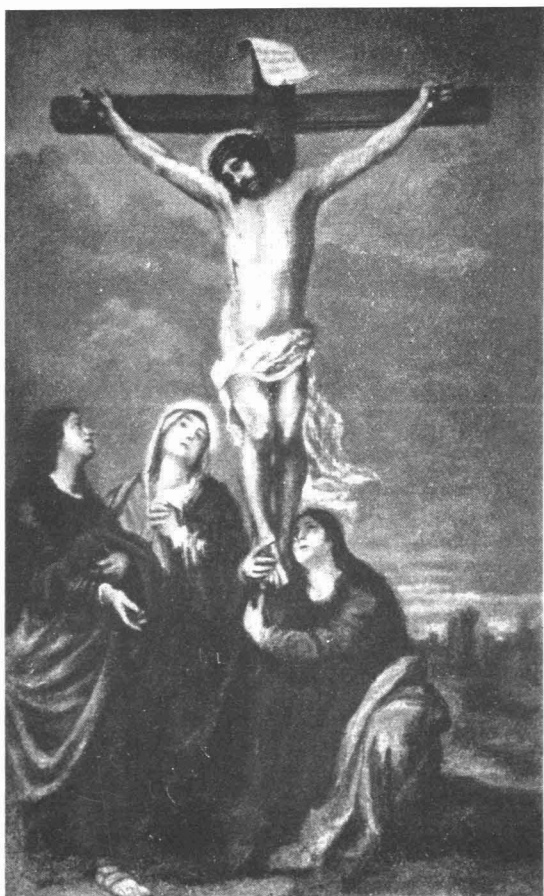
és *misztikus jelentősége*, melyek mind-egyikével külön foglalkozunk.

*

Egyéni jelentőségét ennek a szellemnek én abban látom, hogy a harmadrend és a társulat kálváriás beállítása híveit *közelebb hozza az evangéliumhoz* és ezáltal belekapcsolja őket a mindinkább növekvő vallásos mozgalomba, hogy így fölényes művészettel valósítsa meg bennünk a természetfölötti életet.

Az evangéliumhoz annyival hozza közelebb az egyént, amennyiben vele az evangéliumot, általában a *Szentírást megismerteti*.

A harmadrend szelleme, mint azt Szent Julianna élete kézzelfoghatólag bizonyítja, az egyént a Golgota magaslatára vezeti és ott a keresztfá tövébe állítja, hogy a Szentszűzzel egy közösségben szemlélje a Keresztrefeszített vértanúságát, együtt szenvedjen a Szentszűzzel és elmélyedjen a Golgota hangulatában. Ezáltal Jézus és Mária fennkölt egyénisége lelki szépségeit tárja fel és arra készíti, hogy az abban rejlő elgondolhatatlan gazdagságot, amennyire lehetséges, teljesen megismerni törekedjék. Ez természetesen csakis a kinyilatkoztatás szent könyvei, különösen pedig az evangélium segítségével valósítható meg, mert Krisztus lelkiiségével és az Istenanya egyéni lelki gazdagságával csak itt találkozunk teljes

Murillo: A Golgota magaslatán.

mértékben és feltétlen megbízható módon. A Szentírásban való jártasság és az evangélium alapos ismerete nagymértékben járul hozzá a Golgota-szellem bennünk való elmélyüléséhez és így képezi az alapját a mi szellemünk akadálytalan kibontakozásának. Éspedig oly mértékben, hogy minden túlzás nélkül állíthatjuk: aki nem törekszik a Szentírást megismerni és benne elmélyedni, az sohasem lesz képes a Golgota-szellem tökéletes átélésére, mert hiányzik belőle Krisztus és az Istenanya kielégítő ismerete.

Ebből az alapból a benső dinamika révén magából fejlődik ki az *evangéliumért való őszinte és alapos lelkesedés*. Aki egyszer megismerkedett a Szentírással és elmerült annak a Krisztus-profilnak és annak az istenanyai arculatnak a szemléletébe, melyet semminemű emberi művészet sem tud oly tökéletesen lelkünk elé varázsolni, mint a kinyilatkoztatás szent írásai, az ettől a szemlélettől nem tud többé elszakadni, mindinkább elmerül benne s folyton új és új vonásokat, eddig nem is sejtett szépségeket fedez fel benne, a nélkül, hogy képes volna ezt a gazdagságot valaha is kimeríteni. Ezzel kapcsolatban az evangéliumért való lelkesedése is mélyebb, érettebb lesz, míg végre kialakul benne az az állapot, melyet helyesen nevezünk az evangéliumra alapított természetfeletti kultúrának és amely a

szervita szellemnek egyik legszebb megnyilatkozása és gyümölcse.

Az evangélium nyomában fakadó őszinte lelkesedés, mely együtt jár a Golgota-szellem ápolásával, nem marad csak lelkesedés, hanem tovább fejlődik és ezáltal bebizonyítja a benne rejlő termékenységet, ami a *Krisztus és az Istenanya követésében, a hozzájuk való hasonlatosság fokozatos kifejlődésében nyilvánkozik meg*. A Szentírás ápolása révén a Golgota-szellem a lélekben kibővült, megérett és a Krisztus-arc és az Istenanya egyénisége emberileg szólva tökéletes ismeretéhez vezetett. Ami a szó praktikus értelmében nem jelent egyebet, mint az abszolút szépség (hisz elsősorban a Krisztus-profilról van szó!) megismerését. De a szépség nemcsak vonz és leköt, hanem asszimilál is, amennyiben felindítja a hasonlatosság után való vágyat. Ennek következtében a lélek lankadatlanul munkálkodik a Krisztushoz való hasonlatosság megvalósításán, ami által a Golgota-szellem megtermékenyülését és a lelki szépség teljes kibontakozását éri el.

A harmadrendben ápolt Golgota-szellem az egyénben megalakítja, fenntartja, megtermékenyíti és fokozza a természetfeletti vallásos kultúrát és egyéniségeket nevel, kiknek kiforrott és teljesen érett világnézete és életbölcseisége nem egyéb, mint a Golgota tengelyének,

a kereszt iskolájának a legértékesebb, fölényes eredménye.

*

Szociális jelentősége ennek a szellemnek abban a végtelenül fontos értelemben van, hogy a szervita mozgalom az egyéneket az őt jellemző ruganyossággal beleilleszti a társadalmi egészbe és megtanítja őket a közösséggel szemben való kötelességek teljesítésére és a szociális érzés ápolására.

Történik ez elsősorban azáltal, hogy a harmadrend a *szeretet szeretetét* szilárdítja meg a lelkekben.

Ez nem is lehet másként, mert a szervita rend szelleme, mint már többször említettem, a Golgota magaslataira állítja követőit és annak az Istenanyának a közvetlen közelébe vezeti, kit a végtelen szeretet készített arra, hogy meghozza a legnagyobb áldozatot és a bűnös emberiség megváltásáért odaadja imádott Fiát, az Istenembert, Jézus Krisztust. És ugyanez a szeretet képesítette Őt arra, hogy a keresztfá tövében megállja a helyét és oly fölényesen királynői magatartást tanúsítson mérhetetlen szenvedésében, melyet megcsodálni igen, de felülmúlni nem lehet. Aki annak a szeretetnek kerül a közelébe, mely a Golgota magaslatáról árad szét, hogy betöltse a világot, az önkénytelenül is megtanul szeretni. És ez-

zel már meg is találta azokat a kapcsolatokat, melyek embertársaihoz fűzik, ami viszont a nemes szociális érzéknek és magatartásnak nélkülözhetetlen alapja.

A Golgota magaslatán a szemlélő *a szeretet megtermékenyülésével* is találkozik, ahogy én az *önfeledt áldozatkészséget* szoktam nevezni. A Megfeszített és a fájdalmas Istenanya a szeretetet, mely teljesen kikapcsolja saját érdekeit, véres komolysággal vették és a legtökéletesebb áldozatkészség példáját adták, melynek apoteózisa Krisztus kereszthalála és az Istenanya Golgota-szenvedése volt. Mindez az emberiség érdekében történt és szorosan hozzátartozott a megváltás tervéhez. Aki ezzel a valósággal találkozik és aki nemcsak megérti, hanem át is éli a Golgota magaslatán történeteket, az nem zárkozhat el az önfeláldozás és az áldozatkészség szociális törvényei elől és abban a Golgota-szellem befolyása nyomában megalakul az a valódi keresztény önzetlenség és beállítás, mely a felebarát testi-lelki szükségleteit komolyan veszi és mindent megtesz, hogy akkor, mikor segítségére, önfeláldozására van szükség, a szó legreálisabb értelmében és teljes önfeledtséggel helytálljon és a benne tovább élő Golgota-szellemből kifolyólag teljesítse szociális kötelességét.

Ennek a beállításnak a közösségre való kihatása felbecsülhetetlen, mint azt

Szent Julianna előbb vázolt magatartása is bizonyítja. Ha a Szentben nem lett volna meg az önfeláldozásig felfokozott szociális érzék, melynek következtében minden önérdeket félretéve, gyenge nő léttére bátran fellépett, hogy az oly sokszor veszélyeztetett közbékét megmentse, akkor sem az ő hazafias működése nem lehetett volna lehetséges, sem a mantellá mozgalom nem jött volna létre.

Szerény felfogásom szerint a mai korak, mely széjjelszaggatottsága révén oly sokban hasonlít Szent Julianna mozgalmas és nyugtalan századához, különös módon szüksége van a szerviták Golgota-szellemére, mely nemcsak a közélet megbéküléséhez vezet, de megtanít a szociális kötelességek lelkiismeretes teljesítésére is.

És ha szabad még egy megjegyzést hozzáfűznöm, arra utalok, hogy ezt a szociális alapokra felépített életfelfogást különösen a mai kor embertípusa tudja megbecsülni, mely végre eltért a közelmúlt mindent elfojtó individualizmusától és visszatért ahhoz a totalitáris beállításhoz, mely elsősorban a közérdeket tartja szem előtt, a nélkül, hogy az egyedek életjogairól megfeledkezne.

*

Majdnem feleslegesnek tartom azt is megemlíteni, hogy ennek a szellemnek

megvan az őt jellemző *misztikája*, mely a legmagasabb lelki igényeket is kielégíti és követőit komoly, régen bevált és teljesen megbízható utakon vezeti.

Ennek a misztikának kiindulópontja a *megtisztulás*.

A Golgota szelleme mindenütt, ahová eljut, megtisztítja az atmoszférát és bőven gondoskodik arról, hogy a lélek teljesen tiszta levegőben éljen és minden infekció veszélye nélkül járja végig a fejlődés örökszép útjait. Egyszerűbb kifejezéssel élve a szervita közösség misztikája lehetlenné és így ártalmatlanná teszi a bűnt, mely minden lelki épséget és egészséges életet aláás. Mert azok, kik a Golgota magasztos fennsíkjára küzdöttek fel magukat és ott szemtanúi lettek a bűn ártatlan áldozata, Jézus és Mária mérhetetlen vergődésének, nem képesek többé a bűn gondolatát elviselni. Megvetéssel és undorral fordulnak el attól a lelki anarchiától és ellentmondástól, mely Krisztust a keresztre feszítette és az Istenanyát a keresztfa tövébe állította.

A megtisztult atmoszféra nyomában fakad fel a mindent elárasztó *lelki világoosság*, melynek ragyogását csak azok tudják helyesen értékelni, kik ebben a jó-téteményben már részesültek. A megtisztult atmoszféra arra képesíti az embert, hogy józan tárgyilagossággal, higgadtan, minden előítélet nélkül és éppen azért a

valóságnak megfelelően tekintsen az örök igazságnak szemébe és benne megismerje az életet. A Golgota magaslatán állók a magasból tekintenek az élet örvényébe, világosan meglátják az összefüggéseket és mélyen bepillantanak a lélek rejtett szépségeibe, hogy ennek a megismerésnek a világosságában találkozzanak azzal a lüktető élettel, melyet a mélységekben támológók sohasem ismernek meg.

A Golgota magaslatán ragyogó világosság fakadt fel s boldogok azok, kiket a szervita szellem megszabadított a lelki vakságtól, hogy ebben a ragyogásban gyönyörködhessenek.

Ennek az elgondolhatatlanul gazdag, majdnem vakító ragyogásnak a kicsendülése, és ez a szervita szellem legértékesebb eredménye, az *Istennel való egyesülés*. A keresztfa ellenállhatatlan magnetizmussal vonzza magához a lelkeket, kiket a szó reális értelmében magához köt. Leköti a lelkeket s ezáltal szabadítja fel őket. Mert az Isten végtelenül gazdag életébe olvaszt bele s ezáltal oly lehetőséget nyújt, mely minden földhöz tapadt beállítást felülmúl, mert nem egyéb, mint a Végtelennel való korlátlan töltekezés. És boldogok, kik fejlődésükben már odáig jutottak, hogy az Istennel a Golgota-magaslaton végbemenő egyesülés révén az abszolút végtelenségbe, az élet teljességébe fejlődhettek bele.

E szerény munkát azzal a megállapítással fejezem be, hogy Szent Julianna életét és egyéniségét, mely évszázadokra hatott ki, csak a Golgota megvilágításában lehet megérteni és kellőképen értékelni.

Boldogok, kik követik nyomdokát, mely a Golgota magaslatán keresztül az örök megdicsőülés felé vezet.

A Szervita rendbe való felvételükért a férfiak Budapest, IV., Szervita-tér 6., a nők pedig Budapest, VII., Nefelejts-u. 65. szám alá adják be folyamodványukat.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó	3
I. A virágok városa	7
II. Egy nemes család késő sarja- déka	15
III. Véres testvérharc egy kegykép árnyékában	38
IV. Egy érdekes közösség bölcső- jénél	55
V. A középkor dióhéjban	72
VI. Magasba ívelő életút	89
VII. Mozgalmas magány	99
VIII. Midőn a szent tűz mindent lángba borít	123
IX. Csodás Eucharisztia, eucha- risztikus csoda	136

FÜGGELÉK

I. Dicsőséges századok	145
II. Szent Julianna leányai magyar földön	169
III. A Golgota szelleme	175

